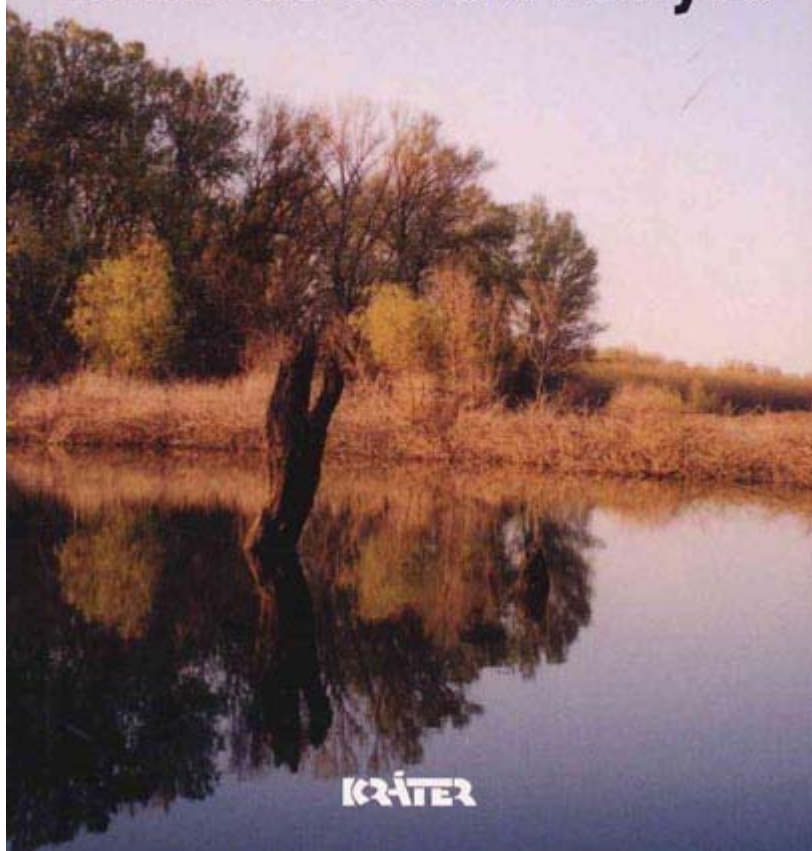

WASS ALBERT

Tavak és erdők könyve

KRÁTER

„– Ide figyeljeteK – mondotta –, én, az ember, aki szomorú voltam, és most már nem vagyok szomorú, ígérteleK teszkeK nekteK (tavi állatoknak) a magam és minden utánam következő igaz ember nevében, hogy nem bántalak és nem zavarlak benneteKet semmifele játékaitekban. Ha ti ezzel szemben megígéríteK, hogy valahányszor szomorú leszek, vagy bármelyik utánam következő ember szomorú lesz, megvigasztaljátok, mint ahogyan most tetteteK velem. Szólottam és az én szavam szerződéS.”

(Részlet a Tavak könyvéből)

„Csak haladsz csöndesen, gyönyörködve, céltalanul, s egyszerre csak kilépsz az Angyalok Tisztására. Nem is tudod, hogy ez az, mivel az angyalokat nem láthatja a szemed. Csak annyit látsz, csak annyit érzel, hogy csodálatosan szép. És megállasz. És abban a pillanatban megnyílik a szíved, és az angyalok észrevétlenül melléd lépnek, egyenként, lábujjhegyen, és belerakják kincseiket a szívedbe. A legnagyobb kincseket, amiket ember számára megleteremtelt az Isten. A jóSágot, a szeretetet és a békességet.”

(Részlet az Erdők könyvéből)

Kráter Műhely Egyesület
Wass Albert Életműve
22. kötet
kemény kötésben 8. kötet

Pomáz, 2002

A könyv megjelentetése idején
a Kráter Műhely Egyesület
kiadói tervét és munkáját támogatta a
Nemzeti Kulturáli Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram
és a kötet kiadását a Környezetvédelmi Minisztérium
Környezetvédelmi Alap Célirányzata segítette

A kötet a Tavak könyve *Révai, Bp., 1942-es*
és az Erdők könyve *München, 1946-os kiadás alapján készült*

©Szász Lóránt és örökösei, 2002
©Kráter Műhely Egyesület, 2002

Felelős kiadó és sorozatszerkesztő Turcsány Péter

Sorozat- és borítótervező Kováts Kristóf

A borítókön
Turcsány Péter és Kapocsy György *fotoí*

ISBN 963 9195 38 3 Wass Albert Életműve
ISBN 963 9195 78 2 kartonkötés
ISBN 963 9195 79 0 keménytáblás

Kiadja a Kráter Műhely Egyesület
2013 Pomáz, Búzavirág u. 2. Tel./fax: 06-26-328-491
E-mail: krater.polisz@drotposta.hu
www.krater.hu

Szöveggondozó Tóth Béla
Műszaki szerkesztő Várvedy Zsuzsa

Nyomás AduPrint Kft.
Felelős vezető Tóth Béláné

Tavak könyve KILENC MESE

ELSŐ MESE,

melyben arról lesz szó, hogy miképpen teremtette meg a Jóisten a tavakat s azokat a népeket, akik a tavakat lakják, továbbá szó lesz a Tókirályról, aki nagyon öreg és hosszú hínárszakálla van és így illendő, hogy róla beszéljünk először. Szó lesz továbbá Szilléről, a tündérről és még sok minden másról, ahogy az majd a mese során szépen kiderül.

Figyelj jól ide. Legelőször is azt kell megmondjam, hogy a Jóisten, mikor ezeket a mi furcsa kis tavainkat megteremtette, egy egészen kicsit szomorú volt. Tudod, a Jóisten is szokott szomorú lenni, ha valami csúnya és rossz dolgot lát, és lehet, hogy éppen abban a percben valami olyasmit látott, ami nem tetszett neki. Szóval, a Jóisten szomorú volt egy kicsit – majdnem bizonyos, hogy az emberek okozták ezt –, és egy pillanatra elmerengett a maga szomorúságán. S mivel éppen abban a pillanatban teremtette meg a tavakat, ezeket a mi kis tavainkat, melyekhez hasonlókat bizonyára nem fogsz találni sehol a világon: azért lettek ezek a tavak is olyan furcsák és olyan álmodozók, hogy aki látja őket, önkéntelenül valami szépet és kicsit szomorút kell érezzen.

A Jóisten aztán felrezzent a merengéséből és ujjával gyorsan egy vonalat húzott minden tó partja körül, és ebből a vonalból abban a szent percben kinöttek a nádasok, megláthatod őket, ott vannak most is a tavak mellett, éppen úgy, ahogy a Jóisten azt akarta.

Aztán fogott a Jóisten egy marék kavicsot és azt bedobta a vízbe. És abból lettek a halak – megláthatod őket, ha keresed –, és olyanok lettek éppen, amilyeneknek őket a Jóisten akarta.

Aztán egy másik marék kavicsot bedobott a nád közé, és abból lettek a különféle nádi állatok és nádi madarak, amik ugyanúgy ottan vannak most is.

Harmadszor pedig feldobott egy marék kavicsot a levegőbe és abból lettek a vadrucák, a gémek és mindenféle más vízi madarak. Ha nem hiszed, menj le a tó mellé és megláthatod őket ebben a percben is, ugyanúgy, ahogy a Jóisten akkor megteremtette valamennyit abból az egy marék kavicsból.

Az égre felakasztotta a Napot és a Holdat, Álomhozót, az esti csillagot és Hajnalhozót, a reggeli csillagot és rájuk bízta a nappalt, meg az éjszakát s a nappalnak meg az éjszakának a gyermekeit: estét és reggelt.

Mikor pedig mindezzel készen volt, akkor belenyúlt mélyen a zsebébe (jó nagy zsebe volt a Jóistennek, kellett is, hogy sok minden elférjen benne) és előkötötte onnan a nádi manókat.

Letette őket a földre, és azt mondta nekik:

– Eridjetek és tanítsátok meg mindegyiket a maga munkájára.

A nádi manók pedig szétszaladtak a nádasokba, szétszaladtak a vizeken és a partokon mindenütt, és tanítani kezdték az állatokat.

A madarakat megtanították repülni, az állatokat szaladni, s a halakat úszni. A rucát hápogni, a gémet halászni, a menyétet vadászni, a vízi rózsát virágozni, a nádat nőni s a bíbicet jajgatni.

Egyszóval mindenkit a maga munkájára, arra a munkára, amit attól kezdve mind a mai napig végez, megnézheted ma is, ha kíváncsi vagy.

Egyszóval így keletkeztek a tavak, a tavak s a népek, akik a tavakat lakják.

Sok ilyen tó volt, éppen annyi, mint ma. De ezek alatt a tavak alatt volt még egy másik nagy tó is, jól bent a föld alatt, úgyhogy nem lehetett látni és ma sem lehet belőle látni semmit, pedig egészen nagy és valóságos tó az, ha erősen gondolsz rá, már látni is fogod magadban. Ennek a tónak a partján lakott a Tókirály.

Szép palotája volt ott a Tókirálynak, tiszta gyöngyházból, a küszöbök és a kilincsek pedig valóságos gyöngyből. Rendes ajtói voltak annak a palotának és rendes ablakai és a tetején rendes kéménye, nem is egy, hanem kettő és a kéményekből rendes füst szállt föl. Le is rajzolhatod egy darab papírra, hogy magad is lássad, milyen rendes palota volt az.

Ott lakott a Tókirály, aki minden királyok között a legöregebb, és akinek hosszú hínárszakálla kilógott a palota ablakán (ezt jól teszed, ha odarajzolod), belelógott a nagy kékvízű tóba és szétterülve a vízen, átért egészen a szemben lévő partig. Ebben a szakállban bújtak el a kicsi ezüsthalak és a kicsi aranyhalak, minden olyan alkalomkor, amikor egy nagyobb hal megkergette őket.

Volt a Tókirálynak egy szépséges szép kicsi leánya is, akinek Szille volt a neve, és aki tündér volt természetesen, mint ahogyan az ilyenféle királyleányoknál rendszeren lenni szokott. Szille is ott lakott abban a palotában és egyáltalán nem volt boldog, mert mindig egyedül volt és nem volt senki, akivel játszhatott volna.

– Édes jó apám – mondta egyszer a hosszú szakállú Tókirálynak –, engedd meg, hogy felmenjek a tavakra játszani.

Tókirály megrázta a fejét, hogy hosszú hínárszakállának valamennyi szála megmozdult belé, és a kicsi ezüsthalak és a kicsi aranyhalak mind megijedtek ettől, és azt felelte:

– Én bizony nem engedem meg, hogy olyan messze menjél, mert kicsi vagy és eltévedsz ott kint a tavakban.

És még abban a percben megtiltotta a halaknak, hogy megmutassák Szillének az utat, amely a tavakhoz vezet.

De Szille nem nyugodott meg. Ettől kezdve nem gondolt egyébre, csak hogy kijusson valamiképpen a tavakra.

Minden délután csónakázni ment. Úgy történt ez, hogy Szille kilépett a palota kapuján, hármat tapsolt és erre a nagy kék tó mélyéből felemelkedett ezer aranyhal és ezer ezüsthál és ezek fényes pókhálószállakon egy picike kis kagylóhéjat vontattak és abba a kagylóhéjba ült bele Szille. Mikor pedig benne ült már és újra tapsolt hármat, akkor megindultak vele az ezüsthalak és az aranyhalak és kereken csónakáztatták a föld alatti nagy vízen.

Első délután összetalálkozott a csukával és megkérdezte tőle:

– Mondd csak, jó csuka, hol lehet kijutni innen a tavakhoz?

– Nem tudom – hazudta a csuka (és ez ugyebár nem volt szép tőle), azzal gyorsan megfordult és otthagya Szillét, mert eszébe jutott a Tókirály parancsa.

Második délután a ponttyal találkozott össze.

– Mondd csak, jámbor ponty – szólította meg Szille –, nem tudnád megmutatni, merre vezet az út fel a tavakra?

A ponty, aki szintén nagyon félt a Tókirály haragjától, ezt felelte:

– Bizony én meg tudnám, de nem teszem, kedves húgom, hanem gyere inkább, rángasd meg a bajuszomat, az jobb multság neked.

Ebből is láthatod, hogy a ponty jóindulattal volt, csak éppen félt a hatalmas Tókirálytól. De hagyta volna, hogy Szille jól megtépázza a bajuszát, pedig azt általában nem szokták szeretni a pontyok. De Szillének nem volt kedve játszani, hanem szomorúan hazament a gyöngyházpalotába.

Harmadik délután egy egészen furcsa kis zöld halacska akadt az útjába. Kosztrusnak nevezzük ezt a halacska és ha ügyes vagy, ma is megtalálhatod a tóban, a többi halak között.

A Kosztrus pedig megsajnálta Szillét és megmondta neki, hogy merre kell menjen, ha ki akar jutni. Szille pedig módfelett megörvendett és megparancsolta az ezüsthalaknak és az aranyhalaknak, hogy arrafelé vigyék a csónakot.

De ezek megijedtek nagyon – félték a Tókirálytól – és elmerültek a víz alá, mind az ezer ezüsthál és mind az ezer aranyhal és otthagyták Szillét egyedül a kagylóban.

– Jaj, mi lesz most velem – búslakodott Szille és sírni kezdett és könnyei mind egytől egyig gyöngyökké váltak.

– Egyet se búsulj – vigasztalta jó szívvel a Kosztrus –, majd én elviszlek téged...

Azzal húzni kezdte a csónakot, egyes-egyedül és vitte Szillét egy sötét barlang felé.

– Ez a barlang vezet ki a tavakhoz – mondta neki –, akard, hogy kivigyelek oda?...

– Akarom, persze, hogy akarom! – felelte boldogan Szille és megfélekedett egészen apjáról, az öreg Tókirályról, aki megtiltotta, hogy kimenjen a tavakra. – Majd estére hazajövünk – gondolta – és nem fog megtudni semmit.

A Kosztrus pedig vitte Szillét a kicsi csónakban, vitte a keskeny és hosszú és sötét barlangon keresztül sokáig, míg egyszerre csak kiértek egy tóba.

Jaj, de szép volt az a tó! Tele volt hallal és tele volt vízimadárral és volt a partján nádas és a nádasban mindenféle énekes madár és volt rajta azonkívül egy tavirózsa is, és volt három vízililiom és volt még sok minden más szép és érdekes dolog, ami most nem jut hirtelen az eszembe, de ha kíváncsi vagy rájuk, menj le egy ilyen tóhoz és nézd meg magad.

Annyira tetszett Szillének a sok új látnivaló, hogy egészen megfélekedett a hazamenetről. Kereken csónakázta az egész tavat és nagyon boldog volt. A Kosztrusnak jutott eszébe előbb:

– Jó lesz hazamenni – mondta.

Igen ám, de hol? Közben úgy elbódorogtak és a tó nagy volt és nem jegyezték meg az utat, mindenütt, ahol eljöttek, hogy bizony hiába keresték a barlangot, nem találták meg újra.

Sírni kezdett Szille, mint a záporosó. Hiába gyűltek össze a halak mind, ők sem tudtak segíteni rajta. Nem ismerte azt a barlangot senki, aki ott lakott a tóban.

Mert az valószínűleg egy olyan ravasz barlang volt, tudod, amelyekben csak az tudott volna visszamenni, aki ismerte a titkot. De a halak, akik ott voltak, nem ismerték. Egyik sem ismerte, még a Kosztrus sem. Szille pedig sírt a kicsike kagylóban, mert nem tudta, hogy mi lesz most vele.

A tavirózsa pedig, aki ott volt a közelben – és ez egy különösen jószívű és bölcs tavirózsa volt –, így szólt hozzája: – Látod, látod, megérdemelted a sorsodat, mert nem fogadtál szót apádnak, a nagyszakállú öreg Tókirálynak. De ha már így történt, azért ne sírj. Gyere ide, és én odaadom neked az egyik virágomat, hogy az legyen a lakásod. De ígérd meg, hogy jól viseled magad, és nem csinálsz semmiféle bajt ennek a tónak a lakói között. És én ezzel szemben ígéretet teszek, hogy az a virágom, amelyikben lakni fogsz, mindennap egyszer – éspedig este, mikor a nap leszállt – feljön a víz színére és kinyílik, és te akkor kiszállhatsz belőle, és azt tehetsz, amit akarsz. De minden reggel, mikor a nap feljő, becsukódik az a virág és levisz téged a víz alá, és ott pihenhetsz benne estig. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökké...

Igy beszélt a jószívű és bölcs vízirózsa és Szille nagyon szépen megköszönte neki az ígéretet, amit tett és ő is megígérte, hogy nem csinál semmi bajt a tó lakói közt. És már nem sírt olyan nagyon, de azért még mindig sírt egy kicsit.

És akkor megszólalt a nádas is, aki szintén egy különös, jószívű nádas volt és sajnálta nagyon Szillét és azt mondta:

– Ígéretet teszek neked én is, hogy ha jól viseled magad, valahányszor csak akarod és felemeled a jobb kezedet, és ezzel jelt adsz nekem, én elindítom a

legcsendesebbik szellőt, amit a szolgálatomban tartok és muzsikálni fog neked mindaddig, amíg akarod. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökkéig...

Így beszélt a nádas és ebből is láthatod, hogy milyen jószívű nádas lehetett. Szille pedig megköszönte szépen és már alig-alig sírt.

Ekkor pedig megszólalt a szúnyog, amelyik a legszélső nád levelén ült és amelyik egy kiválóan okos szúnyog volt, a legokosabb a szúnyogok között. És így szólt, valamennyi szúnyog nevében:

– Én pedig ígéretet teszek neked, hogyha jól viseled magad és egyetlen szúnyognak sem téped ki a lábait és egyetlen szúnyogot sem ütsz agyon, akkor én, valahányszor akarod, és jelt adsz rá a bal kezeddal, muzsikálni fogok neked és muzsikálni fog velem együtt valamennyi szúnyog. Én ezt teszem érted, a mai naptól kezdve örökkön-örökké...

Ugyebár, micsoda egy okos szúnyog volt? Szille pedig már nem sírt akkor, hanem egészen komolyan nézett maga elé és gondolkodott.

– Elfogadom az ajánlatodat, szúnyog, és nem tépem ki sem a szárnyadat, sem a lábadat, sem nem ütök agyon. Sem téged, sem valamennyi többi szúnyogot. De ezzel szemben a muzsikáláson kívül meg kell ígéred, hogy nem fogsz soha megszúrni engem, és nem fog megszúrni egyetlen szúnyog sem soha. Ígéred ezt is, szúnyog?...

– Ígérem – felelte a szúnyog és mosolygott, mert látta, hogy Szille is okos, aminthogy valóban okos is volt, láthatod.

Most már Szille is mosolygott és elfoglalta helyét a vízirózsa virágjában és nagyon tetszett neki ez az új játék.

– De megálljunk csak – mondta és a béka felé fordult, aki egy nagy zöld levélen ült és elég ostobán nézett maga elé, mivel a békák általában elég ostobák –, megálljunk csak – mondta még egyszer és a tücsökre nézett, aki kint ült a parton és figyelt, hogy mi lesz, mivel a tücskök mindig olyan figyelő természetűek. – Ti ketten mit tesztek érettem?...

– Muzsikálunk neked – mondották azok egyszerre –, egyebet nem tudunk csinálni...

– Na jó, beleegyezem – felelte Szille és kacagott, mert tetszett neki a saját okossága –, így most már muzsikusom van elég. De veletek mi lesz? – kérdezte és a halak felé fordult – ti mit tesztek érettem?

– Mi mindent megteszünk, amit parancsolsz – felelték a halak.

– Rendben van – felelte Szille, és ebben a percben meglátott egy nagy tarka éjjeli pillangót, amint mézet szedett az egyik liliomból –, és te, mondd csak, mit akarsz tenni értem?

A pillangó egy kicsit meglepődött, mert egyébként jóindulatú volt és ostoba, hamar így felelt:

– Én mézet gyűjtök neked, amikor akarod.

– Rendben van ez is – kacagott Szille boldogan és egészen elnyújtózott a vízirózsában –, most már nincs is szükségem semmire. Aludni akarok.

A vízirózsa már kezdett becsukódni és ekkor megszólalt még valaki a part közelében és ez nem volt más, mint a kígyó, aki a legravaszabb volt és egyúttal a legtétkéletlenebb valamennyi állat között. És ezt mondta:

– Valóban nagyon okos vagy te, tündér és nagyon hasznos ígéreteket tetted neked a többiek. De én még nem tettem neked semmiféle ígéretet és én is vagyok olyan okos, mit te, de lehet, hogy okosabb. Te nekem nem ígérhetsz olyasmit, amiből hasznom lehetne és így én sem ígérek neked semmit. Lehet, hogy jó barátok leszünk és lehet, hogy ellenségek leszünk, de nekem ez egészen mindegy lesz.

Így beszélt a kígyó, aki ott feküdt összegöngyölödve a parton. És mielőtt Szille válaszolhatott volna neki, megszólalt a hold is, aki éppen akkor jött föl az égre és mindent hallott. És azt mondta:

– Én nem tudom, hogy a többiek mit ígértek neked, és mit nem, kicsi tündér, csak azt hallottam, amit a kígyó mondott és ez a beszéd alattomos beszéd volt és nekem semmiképpen sem tetszett. Ha pedig már valamennyien ígéretet tetted neked, csak éppen a kígyó nem, akkor ígéretet teszek neked én is. Ha örködni fogsz a tó békessége fölött, akkor abban a pillanatban, hogy engem meglátsz, ha akarod, varázslatot tehetsz, én ezt teszem éretted örökkön-örökkéig...

A kicsi tündér pedig, aki már nagyon álmos volt, még egyszer felnyitotta a szemeit és megköszönte a holdnak, amit érte tett. Aztán ezt mondotta:

– Örködni fogok a tó békessége fölött, és ha akarom, muzsikát hallgatok, és ha akarom, parancsolok a halaknak, és ha akarom, mézet eszem, és ha akarom, varázslatot csinálok. A kígyóra pedig nincs semmi szükségem...

Azzal behunyta a szemeit és elaludt.

Attól a naptól kezdve Szille sohasem tért vissza a Tókirály palotájába. Attól a naptól kezdve mind a mai napig járta a Kosztrus a tó iszapos fenekét, hogy megtalálja a barlang nyílását, ahol visszamehessenek. De nem találhatja meg, mert annak olyan a titka, hogy ne lehessen megtalálni.

A Tókirály pedig bent ül a nagy földalatti tó partján épült palotájában és búsul a lánya után. Hosszú hínárszakállát belógatja a tóba és a halakra nagyon haragszik, amiért akad közöttük olyan, aki elárulta Szillének a barlang nyílását. És ő is varázslatot csinált, mert ő is tud varázslatot csinálni.

Nagy, hosszú varázslat volt, majdnem olyan hosszú, mint a hínárszakáll, mely átér a tó másik végéig. Hét nap, hét éjjel könyökölt a király az ablakban, nézte a nagy kék tó vizét és a nagy kék tó vizében a halakat és csinálta a varázslatot.

És olyan erős varázslatot csinált haragjában, hogy attól a naptól kezdve mind a mai napig némák a halak és nem tudnak beszélni többet.

Bizony. Ha nem hiszed, keress meg egy halat a tóban és kérdezd meg tőle, magától.

MÁSODIK MESE,

amelyben szó lesz a tó madarairól, akik királyt akartak választani, és szó lesz különösképpen a bölömbikáról, aki legokosabb a madarak között.

A madarak a tó partján álldogáltak, vagy a vízen úszkáltak, vagy a tó felett repültek – mindegyik a maga kedve szerint – és már nem volt közöttük egy sem, aki ne tudta volna a munkáját, amit a manók a Jóisten megbízásából nekik megtanítottak.

Erősen meleg nyári nap volt éppen s a madarak unatkozni kezdtek.

– Mít játszódjunk? – kérdezte a hóda, aki valamennyi madár között a legbeszédesebb természetű.

– Én nem tudom – felelte a vadruca és ez igaz is volt, mert a vadrucák valóban sohasem tudnak semmit.

– Játsszunk víz alatt úszást – javasolta a bűvár.

– Inkább egy lábon állást játszódjunk – szólott a gém, mert ő nem tudott víz alatt úszni, mint a bűvár.

– Legjobb lesz mégis, ha éneklést játszunk – ajánlotta a nádirigó, mivel ő sem víz alatt úszni, sem egy lábon állni nem tudott.

Láthatod ebből, hogy a madarak is olyanok voltak, mint az emberek: nem tudtak megegyezni semmiképpen.

A nap már lenyugvóban volt, amikor megszólalt a kígyó, aki egész idő alatt ott hevert a parton és figyelte a madarakat.

– Ó, a világszép madarak – kezdte mézédés hangon a kígyó és magában jól mulatott a madarak ostobaságán, mert azok egyszerre büszkén kihúzták magukat, és igazán elhitték, hogy ők világszépek –, tudok én egy sokkal méltóbb játékot nektek. Válasszatok királyt.

A madarak először roppantul elcsodálkoztak, mert még sohasem gondoltak arra, hogy lehetne közöttük egy, aki parancsoljon a többieknek. De aztán elkezdtek kiabálni – jól van! Jól van! –, mert méltóak akartak lenni magukhoz, ahogy azt a kígyó mondta.

Összegyűltek a legnagyobb tocsogónál, szépen körbe álltak, valamennyi madár csak volt a tavon. A szélkiáltó pedig felrepült a levegőbe, mivel neki volt a legélesebb hangja valamennyi között és elkiáltotta magát:

– Ki legyen a király?...

És abban a pillanatban megszólalt a gém, és azt mondta:

– Én!

De megszólalt a bűvár is és ő is azt mondta:

– Én!...

És minden madár megszólalt abban a percben, ami csak ott volt és mind azt mondta, hogy „Én”, még a vadruca is, pedig ez már igazán nagy dolog egy vadrucától, ugyebár?

És olyan éktelen lárma keletkezett abban a percben, amilyen még nem volt addig a tavakon soha. Elkiáltotta magát valamennyi gém és elkiáltotta magát valamennyi bűvár, és verekedni kezdtek. És verekedni kezdtek a hódák a vadrucákkal, és bíbicek a pólingokkal, a sárszalonkák a nádiverebekkel. És olyan verekedés volt, amilyent még nem látott a világ.

Csak éppen a bölcs bölömbika nem verekedett. Ő valamivel távolabb állt és rosszállólag csóválta a fejét és hosszú csőrét beledugta a vízbe és ennyit mondott.

– Mbu! – És ez azt jelentette, hogy ostoba és szomorú dolog az, amit a madarak csinálnak. És ebben neki tökéletesen igaza volt.

De nem verekedett a kígyó sem, aki a parton heverészett és nagyon jól mulatott magában, hogy mindezt a nagy felfordulást ő okozta a madarak között.

Ekkor ment le éppen a nap. Piros volt az arca, mert szégyellte magát, hogy olyan nevetlenek a vízimadarak. A tóra, mint egy nagy barna bársony, hullott alá az este. Az égen megjelent Álomhozó, a csillag.

És ekkor egyszerre csak valaki nevetni kezdett. Olyan édes-szép nevetés volt, mintha picit ezüstcsengettyűk csilingeltek volna.

A madarak mind abbahagyták a verekedést. Hallgatóztak és néztek. És ekkor meglátták Szillét, a tündért, aki egy vízírózsa nyitott kelyhében ült, lábaival paskolta a vizet és nevetett.

– Mit nevedsz? – kérdezte a nádiveréb, mert ő a legszemtelenebb a madarak között.

– Azt nevettem, hogy milyen ostobák vagytok ti valamennyien – felelte a tündér és még jobban nevetett.

– Miért vagyunk mi ostobák? – kérdezte valamennyi madár, aki csak ott volt.

– Igen bizony, ostobák vagytok – ismételte Szille a vízírózsa kelyhéből –, csak kiabálni tudtok és verekedni, amikor ilyen szép este van, mint most és annyi sok szebb és okosabb dolgot lehetne csinálni, mint éppen azt, amit ti itt az előbb csináltatok.

Abban a percben jött föl éppen a hold s nagy, széles arcával rámosolygott a tóra és a madarakra.

– Okos vagy és szép vagy – szólalt meg ekkor az a gém, amelyik a legöregebb volt a gémekek között –, de nem tudjuk, hogy mi a neved és nem tudjuk, hogy mit tennél te ezen az estén, ha nem azt, amit mi teszünk?...

Szille pedig felnézett a holdra, hosszasan nézte, aztán elgondolkozva felelt:

– Szille a nevem és lehet, hogy okos vagyok és lehet, hogy szép vagyok. De az is lehet, hogy nem vagyok okos, sem szép. De ha akarom, muzsikát hallgatok, és ha akarom, parancsolok a halaknak, és ha akarom, mézet eszem. És ha akarom, varázslatot is csinálhatok, és amikor ilyen szépen fénylik a hold, én a ti helyetekben inkább táncolnék, vagy énekelnék, de semmi esetre sem lármáznék olyan hiábavaló módon, mint ti.

Ennyit mondott és a madarak összenéztek és nem szóltak semmit, mert érezték, hogy Szillének igaza van. Csak egyedül a vadrucamondotta, hogy „háp”, mert ő buta volt és nem értette egészen jól, hogy miről volt szó. És a bölömbika is szólt: – „mbu” – mondotta bölcsen és komolyan, mert nagyon meg volt elégedve a dologgal. A kígyó pedig összetekerődött a parton és csodálkozott.

Csodálkozhatott is, mert ekkor valami olyasmi történt, ami még soha addig. Szille felnézett a holdra és varázslatot csinált. Nem volt rendes és komoly varázslat, csak olyan fél-varázslat volt. Ugyanis Szille felemelte először a jobb kezét és a nád, aki emlékezett még jól az ígéretre, amit azelőtt való estén tett, elindította legcsendesebb szellőjét és olyan szépségesen szép muzsikába kezdett, amilyenhez foghatót nem hallott még addig senki sem ezen a földön.

Azután felemelte Szille a másik kezét és erre valamennyi szúnyog csak volt a tavak felett és valamennyi béka csak volt a tavakon, mind ráemlékezett az ígéretére és egy szempillantás alatt muzsikálni kezdett, olyan, de olyan csodaszépen, hogy a víz elsápadt és a hold lehunyta a szemét.

És ez eddig mind nem volt varázslat, mert ez mind egészen rendes megállapodás volt Szille és a nád, a szúnyog, a béka és a tücsök között. De ekkor Szille intett a madaraknak – és itt kezdődött az a különös kicsi varázslat, amiről mondtam már, hogy csak olyan fél-varázslat volt –, mert erre az intésre, valamennyi madár, aki csak ott volt, egyszeribe táncolni kezdett a tocsogóban úgy, mint ahogy ezt soha egyikük sem tanulta eddig. Táncoltak a hosszú gémek és a komoly búvárok, táncoltak az ügyetlen vadkacsák és a hetyke bíbicek, mindenki táncolt, csak éppen a bölömbika nem, aki távolabb állott és újra csak azt mondta, hogy „Mbu”, mert neki is nagyon tetszett ez a játék. És a kígyó sem táncolt, hanem bosszúsán elbújt egy zombék mögé, mert neki meg egyáltalában nem tetszett ez a játék. És Szille sem táncolt, csak mosolygott és ujjáival titokzatos jeleket rajzolt a levegőbe.

És táncoltak a madarak mind és a nád, meg a békák, meg a tücskök, meg a szúnyogok muzsikáltak, végig, amíg csak a hold fönt volt az égen, sőt még táncoltak és muzsikáltak volna azután is, de Szille intett nekik és abba kellett hagyniuk a dolgot.

És Szille odafordult a madarak felé és megkérdezte tőlük:

- Szeretitek ezt a játékot, madarak?...
- Szeretjük! – felelte egyszerre minden madár.

És Szille újra megkérdezte:

- Nádak és szúnyogok és békák és tücskök! Szeretitek-e ezt a játékot?...
- Szeretjük! Szeretjük! – felelték a nádak és a szúnyogok és a békák és a tücskök.

– Hát ezt ezentúl így fogjuk csinálni, valahányszor feljön a hold és senkinek sem lesz ideje unatkozni akkor.

– Mbu! Ez nagyon bölcs dolog! – mondotta a bölömbika a tocsogó sarkán, aminthogy valóban bölcs dolog is volt.

De akkor megszólalt a kígyó a zsembék mögött.

– Hohó, csakhogy nekem egyáltalán nem tetszik ez a játék – mondotta –, és ki engedte meg neked, hogy olyan játékot tanítsál a madaraknak, ami zavarja a mások éjszakai nyugodalmát?...

És ekkor megmozdult a bölömbika, aki eddig mozdulatlanul állt a tocsogó sarkában, előbbre lépett és így szólt a kígyóhoz:

– És ki engedte meg neked, kígyó, hogy királyválasztásra tanítsd a madarakat?...

Csak ennyit kérdezett a bölcs bölömbika és a kígyó nem felelt rá semmit, csak sziszegett, ahogy azt a kígyók szokták és visszacsúszott a zsembék mögé. Szille pedig felállott a tavorózsában, ahol eddig ült és ezt mondotta:

– Jó kedvem van, és azt csinállok, amit akarok. Ha akarom, jóllakok azzal a mézzel, ami a virágokban van, s ha akarom, táncolni tanítom a madarakat. Most pedig csónakázni akarok.

Azzal tapsolt, a Kosztrus előbújt a vízből és hozta a kicsike kagylót. Szille pedig beleült a kagylóba és elindultak a tavon végig. És valamennyi hal csak volt a tóban, kísérte őket.

És attól kezdve mind a mai napig, valahányszor a tavak fölött lemegyen a nap és feltűnik Álomhozó, a csillag, a madarak összegyűlnek a legnagyobb tocsogónál. Mikor mind együtt vannak, a bölömbika bedugja csőrét a vízbe és hangos, mély szóval így szól:

– Mbu...

És erre feljön a víz színére egy titokzatos tavorózsa, és a tavorózsában Szille ül, a tündér. Szille pedig felemeli az egyik kezét, és erre egy egészen kicsi kis szellő elindul valahol a nádas mélyében és jární kezd a nádszálakat, és a nádas gyönyörű szépen muzsikálni kezd. Aztán felemeli a másik kezét, és erre egyszeribe megszólalnak az összes szúnyogok és az összes békák és az összes tücskök. Aztán int Szille és a madarak táncolni kezdenek. Gyönyörű szépen táncolnak arra a gyönyörű szép muzsikára, és a bölömbika a tocsogó sarkában áll, és nézi őket, és Szille is nézi őket, és a hold is nézi őket. A kígyó pedig bosszankodik a zsembék mögött.

És így lesz ezeken a mi kis tavainkon, örökkön-örökké. Ha majd megnősz és nagy ember leszel, és naplemente után a tó partján megállasz: magad látni fogod majd a madarakat, amint összegyűlnek a legnagyobb tocsogónál. Látni fogod a mozdulatlan, komoly gémekeket, a bűvárokat és a jóra való buta vadrucákat, ahogy a tocsogónál várnak valamire. Aztán hallani fogod a bölömbikát, amint azt mondja: „Mbu”. Látni nem fogod őt, mert a nádas széliben áll éppen, és így nem láthatod. De a hangját egészen biztosan hallani fogod, és arról megtudhatod, hogy most jön föl a víz mélyéről a titokzatos tavorózsa, amelyekben Szille lakik, a tündér. Látni

már nem fogod azt a tavirozását, mert akkorra már sok-sok vékony ködfüggöny ereszkedik le a tóra és a gomolygó szürkéségbe takar mindent a szemeid elől. De ha nagyon-nagyon csendesen állasz, hallani fogod, amikor Szille fölemeli a jobb kezét, és erre mélyen bent a nádas szíve táján megindul az az egészen kicsi kis szellő, és a nádas elkezd a muzsikálást. És hallani fogod a szűnyogokat és a békákat és a tücsköket, amint egyszerre belekezdenek örökös esti hangversenyükbe, és erről tudni fogod, hogy Szille felemelte a bal kezét is.

Ami azután jön, vagyis a madarak táncát és Szillét, ahogy mosolyogva ült a tavirozsa kelyhében, és a bölömbikát, amint áll és néz és tetszik neki a dolog, és a Kosztrus, ahogy majd későbbben előbújik a kagyló-csónakkal, és csónakázni viszi Szillét a tavon: ezeket már csak akkor láthatod, ha nagyon éles lesz a szemed akkor, és nagyon tiszta.

Olyan tiszta, mint most, ahogyan itten ülsz és hallgatod a mesét.

HARMADIK MESE,

amelyben szó lesz a legkisebb és legtökéletlenebb nádimanóról, egy nagy háborúról, a rókáról és mindenféle varázslatokról, amiket Szille tesz a madarak békeességéért, ahogy azt megígérte. Előkerül ebben a mesében a kígyó is, akit már jól ismersz, és aki nem éppen a legkedvesebb állat. A tó, ahol mindez történni fog, ugyanaz a tó, amit már eddig is ismersz. Nagyon jól tennéd, ha lerajzolnád ezt a tavat magadnak, hogy jobban megismerjed. A rajzban ne feledkezz meg a madarokról, akik a tocsogónál összegyűlnek és a tavirozásról, amelyik ottan nyílik, s amelyiknek egyik virágában Szille lakik, a tündér. A képen rajta kell legyen a bölömbika is, aki a nád szélén áll és néha azt mondja, hogy „Mbu”. Ezt a hangot persze nem rajzolhatod föl, ami nagy kár. Ne feledkezz meg a szűnyogról sem, amelyik egy nádlevélen ül és a békáról sem, meg a tücsökről sem. Ha akarod, odarajzolhatod a kígyót is, amint éppen haragszik. A Kosztrus feje is kilátszhatik a tóból, amikor hozza Szillének a kagyló-csónakot.

A nádimanókról eddig csak annyit mondtam neked, hogy a Jóisten a zsebéből kotorta elő őket és azt bírta rájuk, hogy tanítsanak meg minden állatot a maga munkájára. Nagyon derék kis manók voltak ezek, magad is láthatod, hiszen még ma is tudja minden állat a maga munkáját, olyan jól megtanították nekik.

De volt a manók között egy, a legkisebbik éppen, akit Gonosznak hívtak, és aki hamarosan unatkozni kezdett. Ez már egymagában is eléggé mutatja, hogy ez a manó elég tökéletlen jószág lehetett, mivel csak a tökéletlen gyermekek és a tökéletlen állatok és a tökéletlen manók szoktak unatkozni, ugyebár?

Ez a manó, aki rendszerint magában kószált és haszontalanságokon törte a fejét, egy délután összetalálkozott a berekben a héjával, aki külön élt itt és nem tartozott a tó madarai közé. Éppen egy kövér egeret vitt fiainak – mert tudni kell,

hogy a héják mindaddig csak sáskát és egeret ettek, úgy tanította őket a Jóisten –, amikor a legkisebb manó, akit Gonosznek neveztek, felszólott hozzá a fára:

– Mondd csak, minden madarak leghatalmasabbika, hogyan lehet, hogy egy ilyen szép és nagyszerű madár, mint amilyen te vagy, megelégedjen olyan haszontalan teremtményekkel, mint amilyen a sáska meg az egér?...

A héja csodálkozva nézett le a fáról.

– Nem értelek – mondotta –, a sáska meg az egér nagyon jó, és foghatok belőlük, amennyit csak akarok. És ez így helyes, ugyebár?

– Ó, hatalmas madár – ravaszkodott tovább a manó –, bármit is tennél, az csak helyes lehetne, hiszen ki merne bírálni téged? Én csak egy egyszerű manó vagyok, de azt gondoltam, hogy egy ilyen hatalmas madár foghatna magának különb eledelt is, ha kedve lenne hozzá...

Tetszett a héjának a hízelgés, és ebből láthatod, hogy alapjában véve elég ostoba madár volt. Büszkén nyújtzkodott és pöffeszkedett az ágon, hogy még nagyobbak mutassa magát.

– Persze, persze – felelte kicsit zavartan, mert nem értette egyáltalán, hogy miért mondotta mindezt a manó –, persze, persze, hiszen foghatok magamnak, amit akarok. Csak éppen ezeket szoktam meg, mert erre tanítottak, nahát. Akarsz még mondani valamit, manó?...

A manó pedig ravaszul megdörzsölte kis vörös szakállát – mivel minden manónak kis vörös szakála van, tehát ennek is kellett legyen –, és így szólt, mivel igazán haszontalan egy jószág volt:

– Csak éppen azt akarom még mondani, hatalmas úr, hogy a tó tele van kiskacsával és apró hódával, és hogy ezek mind azt kiabálják, a maguk nyelvén, hogy „gyáva héja, gyáva héja”. Nem gondolod, hogy ez nem éppen illedelmes tőlük, megsérteni egy ilyen nagyszerű madarat, mint amilyen te vagy?...

– Valóban azt kiáltják? – borzolta fel tollait mérgesen a héja és a tó felé figyelt.

– Valóban – hunyorgott sunyin a manó, mert a fiatal vízimadarak lármája odahallatszott és tudja, hogy a héja nem érti a nyelvüket –, most is éppen azt kiáltják!

– Most is azt kiáltják? – borzolódt fel még jobban a héja, aki valóban nem értette a vízimadarak beszédét, és ebből is láthatod, hogy milyen haszontalan volt az a manó, amikor ekkorát hazudott. Mert tiszta hazugság volt; a kiskacsák és az apró hódák egymással játszottak, és azért kiabáltak olyan nagyon, mint ahogy azt a gyermekek rendszeren teszik.

– Hát ez igazán nagyon illetlen dolog – mérgelődött a héja, azzal lelibbent az ágról és hosszú szárnycsapásokkal indult a tó felé. A víz fölött körözni kezdett, hogy jobban láthassa a vízimadarakat.

A kiskacsák és az apró hódák pedig, akik ott játszadoztak az alacsony vízben, mikor megpillantották az idegen madarat, még hangosabban kezdtek kiabálni,

mivel soha hasonlót nem láttak addig. És a héja, aki tudatlan volt, és nem értette a beszédjüket, gyorsan visszatért a berekbe és megkérdezte a manót:

– Mondd csak, mit kiabáltak, amikor megláttak engem?

Gonosz sunyin lehajtotta a fejét.

– Engedd meg, hatalmas madár, hogy ne ismétljem el azt a sok csúnyát, amit rólad kiabáltak azok.

Erre már nagyon megmérgeződött a héja, amit nem is lehet rossz néven venni tőle.

– Mondd csak, manó, te mit tennél, ha helyemben volnál?

– Én bizony megmutatnám nekik, hogy milyen hatalmas és erős vagyok – felelte a manó és borzasztóan örvendett, hogy sikerült felmérgetnie a héját –, és nem járnék többet sáskára meg egérre vadászni, hanem fognék magamnak kiskacsát meg apró hódát, hogy menjen el a kedvük a kiabálástól.

– Úgy tennél? – kérdezte a héja, mert tetszett neki is ez az újfajta játék.

– Én bizony úgy.

– Na, akkor én is úgy teszek – mondotta, azzal ellibbent újra az ágról és körözni kezdett a tó felett. Kiválasztotta a leglármásabb récefűt, arra lecsapott hirtelen és kiragadta a vízből. Gúnyosan vijjogott a maga hangján és azt kiáltotta:

– Adok én nektek csúfolódást!

Azzal elszállt a kiskacsával a berek felé, és ott jóízűen megette. A vízimadarak pedig ijedten szaladtak össze, amikor látták, és nagyon megharagudtak a héjára és szidni kezdték. A héjának pedig ízlett a kiskacsa húsa, és közben megtanulta a vízimadarak nyelvét is, és hallotta, hogy hitvány rablónak szidják és még jobban megharagudott.

És attól a naptól kezdve a héja csak vízimadarakra vadászott. És a Jóisten ezt látta, mivel ő mindent lát és nem tetszett neki.

Gonosz pedig továbbment a nád közt és hamarosan összetalálkozott a menyéttel. És a menyétet, aki eddig csak bogarakra vadászott, most megtanította madártojást enni és nádimadarak fészkeiből kiszedni a fiókákat. És a menyét attól kezdve csak madárfészkek után kutatott.

A Jóisten pedig ezt is látta és nem tetszett neki egyáltalán.

Aztán elhozta Gonosz a rókát a tó partjára, és megmutatta neki a madarakat, akik, mivel este volt, ott álltak a tocsogónál és várták Szillét.

– Nézd, ez az én népem. Neked adom őket, hogy uralkodj rajtuk.

A róka, aki egyébként okos volt és tudta, hogy a manó nem mond igazat, megörvendett, mert látta, hogy ezzel minden ezután következő rossznak a felelőssége a manót terheli. Tehát tette magát, mintha nem tudna semmiről semmit, és innen is láthatod, hogy az a róka nagyon okos és nagyon ravasz róka volt. Azon nyomban kilépett a legszélső zombékra, a madarak elé.

– Jó estét, népem – köszöntötte őket.

A madarak, akik eddig sohasem láttak rókát, nagyon elcsodálkoztak.

– Hát te ki vagy? – kérdezték tőle.

– Én a ti uralkodótoknak vagyok a helytartója – mondotta a róka –, ezentúl én fogok ügyelni rátok, és nekem kell fizessétek az adót. Az adó pedig naponta két kövér madárfű.

A madarak pedig roppantul meghökkentek erre a beszédre. Legelőször a gémek válaszoltak.

– Mi szabad nép vagyunk – mondták –, tehát miránk ez nem tartozik.

Azután a többi madár is megszólalt és olyan csárogás lett, hogy nem lehetett érteni semmit.

Ekkor tűnt le a nap s a keleti égen felcsillant Álomhozó, a csillag. A víz közepén felbukkant a tavirózsa és Szille ott ült benne.

– Mi ez itt? – kérdezte, mert nem szerette, ha a madarak lármáztak.

A bölömbika elmondotta neki, hogy mit akar a róka. Szille összeráncolta a homlokát és a rókára nézett.

– Itt nincs rád semmi szükség, barátom, mert itt egyedül én vagyok az uralkodó és más senki. Legjobb, ha azonnal elmegy.

De a róka, akiről mondtam már, hogy egy különösen ravasz róka volt, habár a rókák már amúgy is elég ravaszok, sunyin lehorgasztotta a fejét és így szólt:

– Ó, nem tudjátok elűzni az én jóakaratomat. Ha nem is barátoktok velem, azért én mégis vigyázni fogok erre a kedves, jóra való népre. Csak kell legyen valaki, aki megvédjen titeket.

Azzal szép kényelmesen leheveredett a zombékra, mint aki otthon érzi magát.

A madarak, akik mindig jóhiszeműek és mindent elhisznek, amit nekik mondanak, belenyugodtak ebbe. Feljött a hold és táncolni kezdtek, és hamarosan megfélekeztek a rókáról.

De Szille, a tündér, nem feledkezett meg róla. Fél szeme folyton a rókán volt és varázsszavakon gondolkozott. Nézte a holdat és halkán dúdolni kezdett, ilyenformán:

*Menyét, ne bántsd fészkeiket,
Héja, ne bánts csibéiket,
Hold, a fényt varázsba szőjed,
álnok rókát megkötözzed.*

Ujjaival pedig bűvös vonalakat rajzolt a vízre, és ezekből a bűvös vonalakból furcsa fekete férges lettek, amiket piócáknak nevezünk és ez igazi, nagy, komoly varázslat volt már. Aztán bűvös vonalakat rajzolt a levegőbe is, és ezek a vonalak apró szürke állatokká lettek és repülni kezdtek a tó fölött, és ma úgy hívják őket, hogy denevérek. És ez igazán nagy és okos varázslat volt.

A kígyó pedig, aki már kezdettől fogva haragudott a madarakra, előbújt zombékja mögül és a rókához csúszott.

– Most támadd meg őket, most sötét van, és ők el vannak foglalva magukkal.

Ezt sziszegte a kígyó egészen halkán a rókának, olyan halkán, hogy más senki nem hallhatta meg.

A róka pedig megmozdult és ezt senki sem vehette észre, mert sötét volt és a madarak táncoltak. A róka megmozdult és első két lábát már bele tette a vízbe, hogy közelebb kússzon a madarakhoz. És abban a pillanatban két pióca belekapaszkodott az egyik talpába, és pontosan két pióca a másikba is, és a róka ijedten kellett visszakapja a lábát.

És abban a percben, amikor megmozdult újra, hogy a szomszédos zombékra átugorjon és így, zombékról zombékra ugorva közelítse meg a gyanútlan madarakat, abban a pillanatban egy denevér csapott el a feje fölött, egy olyan denevér, ami abból a varázslatból született, amit Szille csinált az előbb, szárnyaival csattintott egyet éppen a róka füle mellett, és a róka ijedten kapta föl a fejét, és ekkor rávetődött szeme a holdra, és a hold olyan bűbájos erővel fogta meg a róka szemét – és ez volt a legjobb sikerült varázslat, ami addig a földön történt –, hogy a róka mozdulni sem tudott. Csak ült a zombékon, valóban úgy, mintha meg lenne kötözve – ahogy azt Szille a varázsigében kérte –, ült és bámulta a holdat tágra meredt szemmel, és közben halk és panaszos hangon üvöltöni kezdett, mert úgy érezte, hogy üvöltöni kell neki. És olyan borzalmasan üvöltött, hogy a szőr felborzolódott tőle a hátán, és a kígyó is megborzongott és ijedten bújt vissza a vackába.

A madarak pedig táncoltak és a nád meg a szúnyogok meg a békák meg a tücskök muzsikáltak, a piócák őrizték a vizet, és a denevérek őrizték a levegőt és a róka pedig üvöltött. Szille meg ült a tavirózsában és mosolygott, mert tetszett neki, hogy ilyen jól sikerült a varázslat. A varázslat pedig azért sikerült olyan jól, mert a hold emlékezett az ígéreterre, amit Szillének tett, és mert Szille a tó békességéért tette a varázslatot. És olyan nagyon jól sikerült, hogy attól a naptól kezdve mind a mai napig őrzik a piócák a vizet – megpróbálhatod, ha kíváncsi vagy, magad is –, és a denevérek őrzik estétől reggelig a levegőt mind a mai napig szintén, és őket is láthatod szürkületkor, amint elindulnak őrizni. A róka pedig attól a naptól kezdve mind mostanig, valahányszor meglátja a holdat, üvöltöni kezd, amilyen keservesen csak tud, olyan jól sikerült a varázslat.

És így tartott ez azon a napon, amíg csak fent volt a hold.

Mikor pedig a hold lement a domb mögé, a madarak fáradtak voltak a tánctól és csöndesen aludni kezdtek a vízen. A róka szintén fáradt volt az üvöltéstől, és szégyellte is magát, és így behúzott farokkal, szótlanul elsompolygott a sötétségben.

Szille pedig ült a vízirózsában, és új varázsigéken gondolkozott, és hatalmas nagy csend volt a tavon. Minden aludt, csak a piócák nem, akik a vizet őrizték és a denevérek nem, akik a levegőt őrizték, mint ahogy ma is őrzik. És békesség volt egész reggelig.

Reggel aztán levitte Szillét a tavorózsa a tó mélyére, a piócák befűrték magukat az iszapba és a denevérek elbújtak a berek odvas fáiba. A madarak magukra maradtak.

És ekkor visszajött a róka, aki módfölött haragudott az éjszakai varázslat miatt, és magával hozta a héját, a menyétet és a sólymokat, mind az egészet.

És akkor olyan dolog kezdődött el, Uramisten, amilyen még soha addig nem volt a világon. A héja és a sólymok mind lecsaptak a vízimadarak fiaira, és olyan jajgatás és olyan sivalkodás és olyan eszeveszett menekülés kezdődött, hogy a tó vize hullámos lett attól.

A menyét meg a róka pedig kergetni kezdték a parti madarakat és sokat leütöttek, sokat széttéptek közülük, és sokat elragadtak a sólymok is, és sokat elragadott a héja.

És mikor javában folyt a mézszárlás, kijött a nád közül a bölömbika, aki mind ez ideig nem szólt bele a többiek dolgába, és így szólt a legmélyebb és legharagosabb hangján:

– Mbu! – és még egyszer mondta: – Mbu!

És erre az összes gémmel, aki csak ott volt, előrenyújtott csőrrel kergetni kezdte a rókát és a menyétet, és az összes bűvár csapkodni kezdett csőrével a fölöttük kóválygó sólymok után, és még nagyobb kavardás keletkezett, mint eddig.

Aztán a bölömbika újra beledugta a csőrét a vízbe, és újra így szólt:

– Mbu! – és ez úgy hangzott, mint egy harci tülök és erre az összes sirály és az összes csér és az összes bibic visítózni kezdett és kergetni kezdték a héját, aki alig tudott elmenekülni a berek felé.

– Mbu! Mbu! Mbu! – mondta többször egymásután haragosan a bölömbika és ez a mély trombitahang úgy megzavarta a rókát, hogy esze nélkül futni kezdett, és a gémek hosszú lépésekkel futottak utána, és a sólymok csapkodtak le a gémekre és a bűvárokra, és a sirályok verekedtek a héjával, és ez volt a világon az első háború.

Gonosz pedig, az a legkisebb manó, aki az egésznek az oka volt, ült a nád szélén és kacagott, mert borzasztóan tetszett neki, hogy milyen felfordulást csinált a madarak közt.

A többi manó fejvesztve szaladgált a nádasban, mert nem tudták megérteni, hogy kitől tanulhatták az állatok ezt a csúnya játékot.

A Jóisten pedig megcsóválta a fejét és nagyon elszomorodott ezeken a dolgokon.

Lement a tó partjára és összeütötte a tenyerét.

És abban a szempillantásban olyan, de olyan csend lett, amilyen még soha a földön nem volt. Minden madár megállott, és minden állat megállott, és minden mozgás és minden hang megállott abban a pillanatban.

És a Jóisten így szólt:

– Kitől tanultátok ezt a játékot?

És nem felelt senki.

Ekkor a Jóisten újra megszólalt.

– Nádimanók, hol vagytok?

És a manók valamennyien odagyültek a Jóisten köré, kivéve azt az egyet, akit Gonosznak neveztek.

– Melyiktek tanította az állatokat olyan játékra, amit én nem engedtem meg?

És a manók, akik ott voltak, mind a fejüket rázták.

– Mi nem tanítottuk.

De a Jóisten éles szeme azonnal meglátta, hogy egy hiányzik közülük.

– Valaki hiányzik közületek – mondotta –, ki az, és miért nincs itt?

– Gonosz hiányzik – felelték a manók –, és nem tudjuk, hogy miért nincsen itt.

És a Jóisten ekkor újra tapsolt – a Jóisten sohasem kell varázslatot csináljon, ha akar valamit –, és erre Gonosz, a legkisebb manó is elő kellett bújjon a nádból, muszáj volt, hogy előbújjon, nem tehetett mást, és ijedten állott a Jóisten előtt.

– Te tanítottad az állatokat ilyen csúnya játékra? – kérdezte az Úr.

– Én tanítottam – felelte Gonosz, pedig szeretett volna hazudni, de a Jóisten előtt nem lehet.

– Miért tetted? – kérdezte a Jóisten. – Hiszen mondtam, hogy csak olyasmit szabad tanítani, amit megengedtem.

– Unatkoztam – felelte a manó –, és ez jó mulatságnak kínálkozott.

A Jóisten pedig még jobban elszomorodott ezen, hogy valaki rosszat csinál, mert unatkozik. És mondta mindenkinek, aki ott volt:

– Látjátok, milyen nagy bajt okozott a világnak egy haszontalan manó, csak azért, mert unatkozott. Mert amit egyszer az állatok megtanultak, azt ezentúl mindig úgy fogják csinálni, és ezért vége van közöttük a békének és a boldogságnak. Nektek pedig, manók, nehogy ezentúl még valaha is eszetekbe juthasson új rosszaságokat tanítani, olyan dolgot tesztek, hogy többet ne unatkozzatok. S neked, Gonosz, neked adom a legtöbb dolgot.

Azzal megfordult a Jóisten és elment. Nem csinált varázslatot, mert mondtam már, hogy ő olyasmit nem szokott csinálni.

De még abban az órában olyan hideg szél kerekedett, hogy a madarak és az állatok mind fáztak és csodálkoztak, mert még addig nem ismerték a hideget.

És ez a hideg szél fújt napokon keresztül, és a tó körül lassan megsárgult a nád és zörögni kezdett, a partokon megsárgult a fű, és a berek fáiról lehullott minden levél. Úgy éppen, mint ahogy azt most minden ősszel magad is láthatod.

Soha a madarak még eddig nem láttak ilyet. Félték és csodálkoztak, és Szille éjszakáinként fázott a vízirózsában.

Aztán egy este két vadliba szállt le a tó partjára. Magányos, szótlan madarak voltak, a tó lakói nagyon megcsodálták őket.

– Honnan jösztek? – kérdezte tőlük egy nyugtalan gácsér.

- A Jóistentől – felelték ők.
- És hova mentek? – kérdezte most egy másik.
- Messzire megyünk. Ősz van – mondták.

A tó madarai hallották mind, s valami ismeretlen nyugtalanság fogta el őket.

- S miért jöttetek ide közénk? – kérdezték egyszerre többen.
- Mert a Jóisten azt akarja, hogy velünk jöjjetek.

A madarak roppant nyugtalanok lettek. Még hidegebb szelek jártak azon a napon, s a partokon alig volt már legelni való pászit.

És a két vadliba ekkor egyszerre elrúgta magát a parttól és felemelkedett.

– Giiiak – mondták nyújtottan és panaszosan a maguk nyelvén, és elindultak egyenesen délnek. Néhány a madarak közül nyugtalanul felrebbent, a többi döbbenve és ijedten figyelt utánuk, ahogy lassan eltűntek a leboruló ködben. Csak a hangjuk hallatszott még, nagyon messziről.

És amikor Szille közéjük érkezett, szótlánul álltak és dél felé néztek még mind, valamennyien.

Hideg, hideg szél volt megint. Szille fázott, és hiába emelte föl a kezét, sem a békák, sem a szünyogok, sem a tücskök, sem a nád nem muzsikáltak többet. Csend volt a tó fölött.

És ekkor észrevette, hogy valaki hiányzik.

- Hol van a bíbic? – kérdezte.

A madarak döbbenve néztek egymásra. Egyetlen bíbic sem volt sehol.

- Elmentek – mondtotta valaki halkan.

És ekkor a tocsogó túlsó partján néhány vadruca nyugtalanul mozgolódni kezdett. Aztán hirtelen szárnyra kaptak, s szó nélkül, surranó gyorsasággal délnek fordultak. Elnyelte őket a köd.

- Mi ez? – kérdezte Szille meglepetten.

A többiek nyugtalanul mozgolódtak, aztán az egyik csér megszólalt:

- El kell menjünk, Szille. Itt voltak a vadlibák. Úgy látszik, el kell menjünk...

Nem értették ők sem, hogy mi ez, de valami roppant nyugtalanságot éreztek, és tudták, hogy menni kell valamiért, valahová. És egyszerre felkerekedtek mind, valamennyi csér és elindultak ők is délnek.

Sűrű sötétség borult a tóra. Felhők takarták az eget, és a hold nem volt sehol. Szille ült a vízirózásában, és nem látta, hogy mi történik körülötte. Csak szárnyuhogásokat hallott, és tudta, hogy valaki újra elindult.

S mire az éjszakának vége lett, csak a gémekek álltak ott, s a hódák és a búvárok és néhány vadruca. A többiek elmentek mind.

És attól kezdve minden este kevesebb madár várta a tündért a tocsogóban, és mire reggel lett, még kevesebben álltak ott. És Szille szomorúbb lett napról napra és fázott.

Aztán egy este a legöregebb gém odajött hozzá, és így szólt:

– Királynő, én nem tudom, mi ez. Valami van, és mi el kell menjünk. És ez borzasztó szomorú és mi sírva búcsúunk tőled...

És a gémekek mind sírni kezdtek, aztán felkerekedtek sírva, és elindultak délnek ők is.

Végül nem maradt más, csak a bölömbika. Búsán üldögélt magában az árván hagyott parton, és nézte a vizet.

És a tó és a nádas és a berek és a dombok kereken mind olyan szomorúak voltak, és a manók ijedten dideregtek a kopasz zsombékokon, és Szille estétől reggelig sirt a tavrözsa kelyhén, és a tavrözsa is hervadni kezdett.

Ez volt a világon a legelső ős.

Minden búcsúzott.

A békák beugrottak a vízbe, s nem bújtak elő többet. A nádak zöld levele lehullott s többet nem suttogott semmiféle mesét. Elmentek a sólymok, és elment a héja is, éjszakákon keresztül suhogott a levegő a tovamonuló madarak szárnycsapásaitól. S a köd tele volt olyankor panaszos, búcsúzó hangokkal. A menyét félelmében megfehéredett.

Aztán egy este a bölömbika is elrúgta magát a földtől, és felszállt. És abban a percben hullani kezdett a hideg levegőből valami könnyű fehér holmi, amilyen soha eddig még nem hullott. Ez volt az első hó.

Szille ott ült a helyén, de a tavrözsa kelyhe halott volt már akkor. Ült búsán és nézte a hulldogáló, furcsa fehér holmit, és nézett mereven dél felé, ahol akkor tűnt el éppen a fehér havazásban a bölömbika elszálló alakja.

És olyan csend volt és olyan elhagyatottság, hogy Szillének összeszorult a szíve, s a halott virág kelyhében lassan visszazállott a víz alá.

Ez volt az első tél a földön.

A Jóisten első büntetése, amiért olyasmit csináltak az állatok, amit nem volt szabad.

Azon az éjszakán vastagon belepte a földet a hó. Egyedül és éhesen kószált a róka, mert ő nem tudott elmenni, mint a madarak. A manók dideregve húzódtak be az elszáradt nád közé, fáztak, és nem volt hova bújjanak, a szél és hideg mindenütt a nyomukban volt, így büntette meg őket a Jóisten, amiért nem vigyáztak eléggé az állatokra.

Gonosz pedig, a legkisebbik manó, ezentúl nem ért rá többet unatkozni. Neki azt a dolgot adta a Jóisten, hogy járja végig a vizeket és húzzon reájuk vastag jégruhát, hogy ne fázzanak azok, akik a vízben vannak. Hogy ne fázzon a nádak gyökere, és ne fázzanak a halak sem, és senki se fázzon, aki nem vett részt azokban a csúnya játékokban, amikor az állatok háborúztak.

És ez a manó, aki mindennek oka, szakadatlanul kellett járja a vizeket, és kell járja ma is, amikor tél van, és ügyeljen, hogy a vizeken mindig jég legyen.

Szille pedig szomorúan ült a jég alatt, és sajnálta a madarakat, amiért el kellett menjenek, és sajnálta a manókat, akik fáztak, és a rókát, aki éhes volt.

Előhívta a Kosztruszt és azt mondta neki:

– Te vagy az én legkedvesebb halam, és ha igazán akarsz valamit tenni értem, akkor eridj és keresd meg a Jóistent. Én nem tudom megmondani neked, hogy hol tudod megtalálni, de bizonyára megtalálod valahol, mert őt mindig meg lehet találni. S ha megtaláltad, mondd meg neki szépen és illedelmesen: Szille, a tündér kéri, aki a vízirózsában lakik, hogy bocsásson meg a manóknak, és bocsásson meg a rókának, és bocsásson meg mindenkinek. Mert a nád ígéretet tett, hogy muzsikálni fog és most nem tud. És a szúnyog is ígéretet tett, és a béka is, és a tücsök is, és most egyikük sem tud muzsikálni, amíg tart a tél. És a világ olyan csúnya így...

Ezeket mondta Szille a Kosztrusznak, és a Kosztrus elindult azon nyomban, hogy megkeresse a Jóistent. Sokáig járt, amíg megtalálta, de a végén mégis meg kellett találja, mert a Jóistent mindenki meg tudja találni, ha keresi, még a legkisebbik hal is.

A Kosztrus elmondta Szille üzenetét, és a Jóisten kedvesen elmosolyodott.

– Jól van, kicsi hal – mondotta –, úgy tesztek, ahogy a tündér kívánja...

És attól a mosolygástól abban a percben olvadni kezdett a hó a mezőkön és a jég a vizeken. Gonosz nem kellett őrizze a vizeket tovább. Tavaszodott.

A madarak is visszajöttek, és a nád is tudott muzsikálni újra, és a szúnyog is és a béka is, és a tücsök is. A madarak pedig táncoltak újra minden éjszakán, mint azelőtt.

De Gonosz, a legkisebbik manó újra unatkozni kezdett, és az állatok újra rossz játékot kezdtek játszani. Addig, amíg a Jóisten újra megharagudott rájuk, és újra megbüntette őket.

És ez most így megy, folyton, folyton, magad is láthatod, és így is fog menni a világ végéig éppen.

Gonosz új meg új rosszaságokra tanítja az állatokat, de még az embereket is, és a földön háborúk vannak, és sok-sok minden, ami rossz és csúnya. Amíg a Jóisten végül megharagszik. Akkor megjelennek a vadlibák, leszállnak a tavak mellé, s a madarak megrettenve nézik őket. A levelek hullani kezdenek, nem muzsikál többet sem a nád, sem a szúnyogok, sem a békák és ezt te úgy nevezed: ős.

A madarak, akik a vadlibákat látják, nyugtalanok lesznek, és elindulnak dél felé, nem tudják, hogy miért, csak mennek, és a tavakon mind nagyobb és szomorúbb lesz a csend.

Aztán a bölömbika is elmegy, és Szille sírva lehúzódik a víz alá, és ekkor jön a tél. Havazni kezd, s Gonosz, a legkisebb manó járni kezdi a vizeket, s bevonja őket jéggel, mert neki ez a büntetése. Ha látni akarod, eredj ki télen, s törd be a jeget valahol. Ülj oda, s ha nagyon figyelsz és nagyon türelmes vagy, megláthatod Gonoszt, a kis vörös szakállú manót, amint dideregve odalopakodik, és friss jéggel vonja be a vizet, ahol léket ütöttél.

De a Kosztrus ekkor már útban van a Jóisten felé. Néha hamarabb megtalálja, néha később, de megtalálja mindig és átadja neki Szille kérését.

A Jóisten pedig elmosolyodik ekkor, szépet és nagyot mosolyodik, mert a Kosztrus a hűség viszi azon a hosszú-hosszú úton odáig, és a Jóisten semmit sem szeret olyan nagyon, mint a hűséget.

És ezt a szép és nagy mosolygást, amely akkor kezdődik, amikor a Jóisten megpillantja a kicsi zöld halat, aki őt keresi: ezt te emberi szóval tavasznak nevezed.

Tavasznak nevezed, és valószínűleg nagyot mosolyogsz te is, mert szereted a tavaszt, amikor lehet kint a fűben játszani és csatangolni szerte a virágos mezőkön.

És én csak arra kérlek téged, hogy mikor legelőször indulsz ki szertelen jókedveddel a tavaszba, gondolj egy rövidke percre a szegény Kosztrusra is, aki olyan hosszú-hosszú utat kellett megtegyen, hogy jóvá tegye mindazt a sok rosszat, amit a föld állatai egy év alatt a Jóistennel szemben elkövettek.

NEGYEDIK MESE,

amelynek folytán, ha jól ide figyelsz, megtudhatod, hogy miképpen rendeztek versenyt a madarak a maguk multságára. Megismerkedsz továbbá ebben a mesében Csupafejjel, a kis jégmadárral, aki egészen kék és egészen különös madár. Találkozni fogsz Kelep úrral, a gólyával és még sok mindenkivel, akiket már ismeresz.

Egy napon – éppen azután, hogy az emberek megrendezték az első olimpiai versenyt – elhatározták a tó madarai, hogy versenyt rendeznek ők is.

Egy esti gyűlésen határozták ezt el, tudod, ott a nagy tocsogónál, ahol rendszeren gyülekezni szoktak. A versenyszámokat Szille, a tündér határozta meg: lesz úszás, futás, repülés és fészeképítési verseny.

Na, gondolhatod, micsoda készülődés volt a madarak között. Egyebet sem csináltak egész nap, mint úsztak, repültek, futottak és fészket építettek.

Egyetlenegy volt csak, aki nem csinált semmit. Nem úszott, nem repült, nem futott, nem tanult fészket építeni. A kék tollú jégmadár, akinek Csupafej a neve, és aki sohasem csinál egyebet, csak ül és gondolkodik. Akkor is, mikor a többi madár izgatottan készült a nagy versenyre, ő csak ült egész nap és gondolkozott.

– Hogyan akarsz te versenyezni – kérdezte tőle Tik, a hóda –, ha mindig csak egy helyben ülsz, és nem erősíted a lábaidat soha?...

– Nemcsak lábbal lehet versenyt nyerni, pajtás, hanem fejjel is – felelte Csupafej, és tovább gondolkozott.

Arra szállt Lenge, a csér, és kacagni kezdett.

– Így készíted szárnyaidat a versenyre? Haha, te leszel az utolsó!...

Csupafej felnézett rá, és csak ennyit felelt a csúfolódásokra:

– Nemcsak szárnyal lehet repülni, lehet fejjel is...

És tovább ült mozdulatlanul és tovább gondolkodott.

Hát eljött a verseny várva-várt napja. Aznap reggel Csupafej addig járta a mezőt, amíg összefogott három egeret. A három egeret elrejtette egy fűzfaodúban. Aztán összehalásztta mind az összes vízre hullott bogarat, amit csak talált a tavon, és azt elvitte mind Villáskának, a fecskének. Hosszasan beszélgetett vele, s délután volt már, mire visszatért a tóhoz.

A madarak már összegyűltek a versenyre. Megjött Kelep úr is, a gólya, akit mint kívülállót, versenybírónak kértek fel a tó madarai, leszállt és csendet kelepelt.

– A versenyt megnyitom! Először jön az úzás – folytatta –, a cél a tó túlsó partja. Készüljetek, mindjárt megadom a jelt.

És ekkor valaki közbeszólt. Csupafej volt, a kis kék jégmadár, aki ott ült egy zombékon, és előtte három egér, amit a reggel fogott. Közbeszólt és ezt kérdezte:

– Vagyis úgy értsük ezt, hogy az a nyertes, aki előbb érkezik meg a vízzen keresztül a túlsó partra?...

Különös, gondosan megfogalmazott kérdés volt, és a madarak valamennyien elkezdtek nevetni, mert olyan igazi üldögélőhöz méltó kérdés volt. Még Kelep, a gólya is mosolygott, amikor felelt:

– Igen, barátcskám, úgy értsed ezt...

– Rendben van – bólintott komolyan Csupafej, és nem bánta egyáltalában a nevetést. Felemelte az egyik egeret és meglóbálta a víz fölé, aztán újra letette. És halkán odaszólt Nagyfogúnak, a csukának, aki ott hevert a tó fenekén, és éhes volt módfelett.

– Neked adom ezt az egeret, ha átviszel gyorsan a túlsó partra...

– Rendben van – mondotta a csuka, és felemelkedett a víz színére, hogy odatartsa a hátát Csupafejnek.

Éppen abban a pillanatban ütötte össze csőrét Kelep, és ez volt a jel, amire a madarak megindultak úszni. Úszott a bűvár, ahogyan csak tudott, úszott a hóda, ahogyan csak tudott, úszott a vadruca, ahogyan csak tudott, és úszott valamennyi madár, mind a maga módja szerint, ahogyan csak tudott.

Csupafej pedig ráugrott Nagyfogú hátára, és a csuka egy szempillantás alatt átvitte a tó másik partjára. Itt kiugrott a partra, az egeret, amit a csőrében hozott, odaadta a csukának, és Nagyfogú, a csuka, boldogan megette.

Ekkor jöttek csak meg a többi madarak.

Elsőnek a bűvár érkezett, Szigonycsőr, és rettentően csodálkozott és rettentően bosszankodott, amikor meglátta, hogy Csupafej már ott ül a parton.

– Hát te mikor tanultál meg ilyen jól úszni? – kérdezte tőle elképedve.

– Mialatt ültem és gondolkodtam – felelte Csupafej kurtán.

Kelep, a versenybíró pedig kikelepelt az eredményt:

– Első Csupafej, második Szigonycsőr, harmadik Tik, a hóda...

A madarak pedig hallgatták, és borzasztóan csodálkoztak ezen.

Mikor visszaérkeztek a tocsogóhoz, Kelep újra csendet kelepelt és mondta:

– Most pedig jön a futás. Cél az a magas fűzfa, ami ott látszik a parton. Készüljetek, mindjárt adom a jelt...

És ekkor újra közbeszólott valaki, és ez a valaki újra Csupafej volt.

– Vagyis úgy értem ezt – kérdezte megfontoltan –, hogy az lesz a nyertes, aki leghamarabb jut el a fűzfához a földön?...

– Igen – felelte a gólya, és a madarak kacagni kezdtek, mert ez megint olyan igazi jégmadárkérdés volt, és a gólya is mosolygott, mert látta Csupafej kurta lábait, és nem tudta elgondolni, miképpen fog velük szaladni a fűzfáig.

– Rendben van – mondotta Csupafej, aztán felemelte a második egeret, és megforgatta a nád felé, és megint letette. Majd halkán odaszólt a menyéthez, aki a nád közül leskelődött, és éppen vadászni indult.

– Neked adom ezt az egeret, ha elviszel a fűzfáig...

– Rendben van – mondotta a menyét és közelebb jött, hogy Csupafej felülhessen a hátára.

Kelep pedig éppen abban a pillanatban csattantotta össze a csőrét, minden madár szaladni kezdett a fűzfa felé. Futott Hosszúláb, a gém, ahogyan csak tudott és futott Piu, a partfutó, ahogyan csak tudott, és minden madár futott a nád között a maga módja szerint, ahogyan csak tudott. Csupafej pedig felugrott a menyét hátára, és a menyét futni kezdett vele a fűzfa felé, és egy szempillantás alatt odaértek.

– Itt az egér – mondta Csupafej, és a menyét boldogan elfutott vele. Csupafej pedig ott várta a fűzfa tövében, amíg megjönnek a többiek.

Elsőnek Hosszúláb érkezett meg, a gém. Borzasztóan elcsodálkozott és borzasztóan bosszankodott, amikor meglátta, hogy Csupafej már ott várta.

– Hát te, hogy jöttél ide ilyen gyorsan a kurta lábaiddal? – kérdezte mérgesen.

– Fejjel is lehet szaladni, nemcsak lábbal – felelte Csupafej kurtán.

Kelep pedig, a versenybíró, kikelepelte az eredményt:

– Első Csupafej, második Hosszúláb, harmadik Piu, a partfutó...

A madarak pedig, akik hallották, módfelett csodálkoztak ezen.

– Most pedig következik a repülés – jelentette be Kelep –, cél megint a túlsó part...

És most már hangosan kacagtak a madarak, amikor Csupafej újra közbeszólott és megkérdezte:

– Vagyis úgy értem ezt, hogy az a nyertes, aki leghamarabb jut a túlsó partra, a levegőn keresztül?...

Kacagtak a madarak, mert tudták, hogy olyan kurta szárnyakkal, mint amilyenek a Csupafej szárnyai, nem lehet gyorsan repülni. És kacagott a gólya is, Kelep, amikor azt felelte, amit eddig is felelt:

– Igen, úgy értesd.

– Rendben van – bólintott komolyan Csupafej, azzal felemelte a harmadik egeret is, és feltartotta a levegőbe. Majd letette, és halkán felszólt Villámnak, a vércsének, aki ott körözött a nádas fölött.

– Neked adom ezt az egeret, ha átviszel a túlsó partra.

– Rendben van – mondotta Villám, és összehúzott szárnyakkal lecsapott, hogy felvegye a hátára Csupafejt.

Eppen abban a pillanatban csattantott a csőrével Kelep, a versenybíró, s a madarak repülni kezdtek, mindegyik olyan sebesen, ahogy csak tudott. De Villám, a vércse mindegyiknél gyorsabb volt, s Csupafej ott ült már a parton, mire a többiek megérkeztek.

Elsőnek a kis sárszalonka jött, akinek Krekk a neve, s kerek szemei még kerekébbek lettek, mikor meglátta, hogy Csupafej már ott ül s várja őket. Másodiknak Lenge jött, a csér, s elképedve verte össze szárnyait:

– Nahát, ezt hogyan csináltad?...

– Fejjel – mondotta Csupafej bölcsen.

S Kelep hirdette az eredményt:

– Első Csupafej, második Krekk, harmadik Lenge – s a madarak odavoltak a bámulattól.

Ekkor kezdődött a fészekverseny. Sorra járták a madarak Keleppel az élükön az összes fészkeket. Megnézték a vadrucának, Máminak a fészket, Tiknek, a hódának a fészket, Hosszúlábnak, a gémmek a fészket, s nagyokat bólogattak, s azt mondták:

– Szép, szép, igazán derék munka...

Aztán megnézték Hószakállnak, a cinegének finoman szőtt függőfészket, és nagyon megbámulták, és lelkesedve mondták:

– Ez már igazán nagyszerű munka!...

Azután megnézték Szigonycsőrnek, a bűvárnak a fészket, mely szabadon úszott-ringott a vízen, s úgy volt hozzákötözve négy kis fonállal négy nádszálhoz, hogy a víz nem vihette el, viszont akár emelkedett, akár apadt a tó, a fészkek vele emelkedhetett, és vele süllyedhetett, és így se a víz nem lephette el soha, se szárazra nem kerülhetett. Nagy csodálkozással bámulták ezt a célszerű berendezést, és lelkesedve mondták:

– Ez már igazán ügyes munka!...

Mikor már mindenkinek megnézték a fészket, és éppen ítélni akartak, akkor megszólalt Csupafej, aki mindedig csendben ült.

– Gyertek, nézzétek meg az én fészkemet is!...

Hej, de nagyot kacagtak erre a madarak!

– Hiszen neked nem is lehet fészked, mert mindig csak üldögéltél és lógattad a fejedet, nem dolgoztál soha!...

De azért elmentek az öreg fűzfához, ahova hívta őket. S lám, mit láttak ott! Egy gyönyörűen megépített kis kerek fészket, tiszta agyagból, s puha pihével kibélelve, és olyan ügyesen hozzáragasztva a fához, hogy tiszta gyönyörűség. Persze, te már tudod, ha gondolkozol egy kicsit, hogy azt a fészket nem más

csinálta, mint maga Villáska, a fecske, cserébe a tórol gyűjtött bogarakért. De ezt a madarak, akik ott voltak, persze nem tudhatták, s borzasztóan elcsodálóztak.

– Hogyan tudtad te ezt megcsinálni – kérdezték –, mikor egész nap csak ültél a parton?...

– Fejjel – mondotta Csupafej bölcsen.

S Kelep kihirdette az eredményt:

– Fészeképítésben is első Csupafej, második Hószakáll, harmadik Szigonycsőr!...

Volt nagy láрма a madarak közt! Hogy Csupafej mindenben első! Ki hitte volna, ki gondolta volna! Kelep pedig komolyan és méltóságteljesen odalépett Csupafej elé, és átadta neki a négy díjat.

– Íme, vedd át a jutalmakat!...

Csupafej pedig átvette a négy díjat, aztán leült, úgy, ahogy ő szokott, fejét lefelé lógatva s így szólt a madarakhoz:

– Látjátok, barátaim, hogy nemcsak lábbal, szárnyal és ügyességgel lehet első valaki, hanem ésszel is és éppen azért nem kell csúfolódnival azzal, aki gondolkozik. Lám, ez éppen jó lecke volt nektek. Mert bizony megmondom, hogy nem én úszom legjobban közöttetek, mivel én egyáltalában nem szoktam úszni, hanem Szigonycsőr, és így őt illeti meg az első díj ebben...

Azzal átadta Szigonycsőrnek az úzásért járó első díjat, amit azóta is büszkén hordoz minden bűvár a fején, megláthatod te is, ha találkozol egy bűvárral, hogy milyen szép volt az a tollbokréta, amit Csupafej átadott Szigonycsőrnek.

– Másodszor nem én vagyok közöttetek a leggyorsabb futó – folytatta a kis jégmadár –, mivelhogy én nem is szoktam futni, hanem Hosszúláb barátunkat illeti érte az első díj...

S azzal átadta Hosszúlábnak az első díjat, ami a futásért járt neki, s amit ma is szép sötétzöld forgó alakjában ott láthatsz minden jóra való gém feje búbján.

– Továbbá a leggyorsabb repülő sem én vagyok, nehogy azt higgyétek, hanem Krekk, a sárszalonka...

Azzal átnyújtotta Krekknek a repülésért járó díjat, amit ma is ott láthatsz zománcosan fényleni minden sárszalonka fején és nyakán.

– Végül a fészeképítésben sem én vagyok a mester, hanem Hószakáll, és ez a szép, aranyos palást valóban megilleti őt!...

Azzal Hószakáll vállára akasztotta a fészeképítés mesterének járó aranyos palástot, amely csupa lilium-porzóból készült, s amelyet ott láthatsz ma minden szakállas nádicinegén, akiket neveznek függőcinegéknek is, a tudományuk után.

– Így – végezte be a beszédet Csupafej – csak azt akartam ezzel megmutatni nektek, hogy gondolkodással is lehet valamire vinni...

Azzal fogta magát, s visszarepült kedvenc zsombékjára, s újra nem csinált egyebet, csak nézte a vizet s gondolkodott.

A madarak pedig módfelett csodálkoztak, s nem értették, és nem értik ma sem, hogyha Csupafej nem tud úszni, nem tud futni, nem tud repülni, és nem tud fészket építeni: akkor hogyan lehetett mégis mindenben első?

Ma sem értik, és ezért vágnak néha olyan ostoba és csodálkozó arcot, ha ez a dolog az eszükbe jut. Te most tudod, hogy miképpen csinálta Csupafej ezt a csudát, s ha akarod, el is mondhatod nekik, bizonyára hálásak lesznek érte. De akkor először meg kell tanuljad a madarak nyelvét.

ÖTÖDIK MESE,

amelyben megtudod, hogy vadruca Máminak van egy Csámpás nevű haszontalan fia, aki éppen olyan haszontalan, mint valamennyi rucafiú, aki a világon van, de lehet, hogy egy kicsit még haszontalanabb. Ez a mese is ugyanazon tavon történt, és Mami is pontosan ugyanaz a kicsit kövér és kicsit ostoba vadruca asszonyág, aki már az előbbi mesében is szerepelt, ha még emlékszel rá. Hogy még kikről lesz benne szó, azt most nem mondom el. Figyelj jól ide, s megtudod hamarosan.

Legelőször is el kell mondjam, hogy milyen helyen élt Csámpás – így hívták azt a teljesen tökéletlen rucafiút, akiről szó lesz ebben a mesében –, és mi mindenre tanítgatta őt Mami, a barna és kövér és kicsit ostoba, de nagyon-nagyon jóindulatú anyaruca, aki Csámpásnak és hat testvérkéjének a mamája volt.

A fészek egy egészen alacsony kis földnyelven volt, bent a sűrű és magas sásfüben, egy olyan kis keskeny földnyelven, mely a partból indult el, és meg-megszakadva benyúlt a nádasba, egészen a legszélső tocsogóig, és azon szoktak üldögélni reggelente az összes vadrucák, akik a környéken laktak.

Gyékényből és száraz fűből készült a fészek, és nem is volt valami nagyszerű fészek, de nem is kellett, hogy olyan nagyszerű legyen, mert mind Csámpás, mind a hat testvérkéje alighogy kibújtak a tojásból, nemsokára elhagyták a fészket.

A fészek körül magas és sűrű sásfü volt, olyan magas és sűrű, hogy sem Mami, sem a kicsinyek nem látszottak ki belőle, s csak a fű mozgásáról lehetett látni, ha ide-oda totyogtak benne.

A sűrűsége túl nádas következett, mely sokkal magasabb volt és sokkal ritkább, és ott már volt annyi víz, hogy a kiskacsák jól elmulathattak benne. A sás és a nád között még állott három szál vízililiom is, de ezt a pontosság kedvéért mondom el, mert szerepük nem lesz ebben a mesében.

Az első séta úgy történt, hogy Mami megbökdöste csőrével fiókáit, aztán előretotyogott egy kicsit, és a sűrű fűből visszaszólt hozzájuk:

– Gyertek, gyertek, gyertek...

– Félünk, félünk, félünk! – csipogták vissza kórusban a kicsinyek, de mivel egymagukban még jobban féltek, lecsúsztak egyenként a fészekből, és bukdácsolva igyekeztek Mami felé a füben.

– Gyertek, gyertek – hajtogatta Mámi kövéren és megelégedetten, és lassan totyogott előre a fű közt, és néha megállott és visszanezített, és várt egy keveset rájuk. Ők pedig kétségbeesetten csipogták, hogy – félünk, félünk, félünk! – de azért bukdácsolva igyekeztek utána, és néha orra estek, és még jobban csipogtak olyankor.

Így értek ki a nádasig. Ott megmutatta nekik Mámi a vizet, és ők belebújtak, és egyszeribe nagyon tetszett nekik. Meleg volt a víz és puha, és kitűnően lehetett játszani benne, sokkal jobban, mint a földön. És ők csipogtak és kergetődztek, és verdestek apró szárnyaikkal, és Mámi kövéren és jóllakottan ült a parton, és nagyon meg volt velük elégedve.

Mikor aztán megunták a játékot és meg is éheztek, akkor visszatértek Mámihoz, és újra csipogni kezdtek. Mámi pedig visszavitte őket a vízbe, és tanítgatni kezdte a fiait. És ez volt annak a napnak a komolyabbik része.

Megtanította őket, hogy melyik fű jó enni és melyik nem. Hogy melyik bogár jó, és hogyan kell megfogni azokat. Hogy miképpen kell csőrrel az iszapot turkálni, és kihalászni onnan mindenféle jó ennivalót. Hogy miképpen kell, ha mélyebb a víz, fejjel lefelé állani benne és úgy kutatni ennivaló után. Ezeket tanította az első napon ruca Mámi a fiainak, és ezek mind nagyon komoly és fontos tudnivalók voltak. Ha te is olyan vadruca-fíú lennél, neked is kellene tudnod mindezeket.

Másnap aztán kivitte őket a nádas széléig, ahol a tocsogók nyílt vize kezdődik, és megmutogatta nekik mindazt, ami ott kint látható volt. De ki a nyílt vízre csak harmadik nap engedte őket.

Ott aztán legelőször is meg kellett tanulják, hogy miképpen kell hirtelen lebukni a víz alá, ha valami veszedelem közeledik, s úgy úszni a víz alatt, vissza a nád közé. Ezt többször kellett gyakorolják, mindaddig, amíg valamennyien jól meg nem tanulták.

Mikor ez is készen volt, akkor felsorakoztatta őket maga mögé s büszkén és megelégedetten beúszott velük a hínárosba, ahol már együtt volt a környék valamennyi vadrucája.

– A fiaim – mutatta be őket, s ezzel Csámpás és hat kis testvérkéje befogadott és lármás tagjaivá váltak a vízimadarak társadalmának.

A hat kis testvérkével így hát rendben lett volna a dolog. De Csámpás, a hetedik, olyan, de olyan haszontalan volt és olyan, de olyan szemtelen, hogy valamennyi ruca, aki csak azon a környéken lakott, nem győzte nevelni.

Szófogadatlan volt, és vagy nem akart bogarat enni, vagy nem akart víz alá bukni, amikor arra körözött Gyilkos, a héja, vagy nem akart kitérni az öregek útjából, ahogy azt Mámi tanította. Így aztán Mámi is sokszor megverte és a többi vadrucák is sokszor megverték. De ez mind nem használt. És egyszer, mikor egy öreg gácsér megint jól megrakta, mert elkergette előle azt a békát, amelyikre

vadászott, Csámpás megharagudott az összes ott élő vadrucákra, és elhatározta, hogy elmegegy másfelé.

Nem szólt senkinek semmit, csak fogta magát, s egy óvatlan pillanatban, mikor a hat kis testvérke éppen egy hosszú lábú vízibogarat kergetett, s Mámi egy zombékon gunnyasztva pletykálgatott a szomszédasszonnyal, Csámpás szépen eloldalgott a többiektől, s a nádas védelme alatt kiúszott a tóra, ahova nem volt szabad bemenni.

Ámult-bámult Csámpás, amikor a nagy-nagy vizet meglátta! Úgy elbámult, hogy a csőre is tátva maradt. Tik, a hóda, aki ott állt a nádas szélén és szárítgatta magát, jóindulattal megkérdezte:

– Eltévedtél, fiacskám? Talán segíthetnék rajtad?...

Csámpás magához tért a bámulatból s olyan hányaveti hangon, mint amilyen csak egy olyan magafajta szemtelen rucafiútól telhetett, odaszólt a hódának:

– Rajtam akar segíteni? Hát mit gondol, ki vagyok én? – húzta ki büszkén vékonyka nyakát, s elindult úszva be a nagy vízre.

– Szemtelen rucafiú vagy – felelte Tik, a hóda, s azzal tovább szárítkozott.

Úszott, úszott Csámpás egymagában, s bent a víz közepén összetalálkozott Szigonycsőrrel, a búvárral.

– Hát te hova indulsz, kis tökmag? – szólította meg Szigonycsőr.

– A nagyvilágba! – vágta ki büszkén Csámpás, s úszott tovább, amíg csak a tulsó partra nem jutott.

Fáradt volt az úszástól, és leült a partra pihenni. Arrébb az öreg gém állott, Hosszúláb, ez volt a neve. Megkérdezte Csámpástól:

– Hát te ki vagy, hogy itt mersz járni egyedül?...

– Gácsér vagyok! – húzta ki magát Csámpás büszkén, s még verdesett is vékonyka szárnyaival. Olyan furcsa szerzet volt, úgyhogy Hosszúláb nevetni kezdett, pedig ő egyébként nagyon komoly természetű.

– Aztán hova bujdosol, tiszteletre méltó gácsér?

– Az anyám mindig csak tanítani akar – felelte Csámpás –, és a bácsik meg a nénik ugyancsak mindig tanítani akarnak. És mindig az a vége, hogy összeszidnak, és annak mindig az a vége, hogy megvernek. Hát én most addig megyek, amíg eljutok egy olyan helyre, ahol senki sem akar tanítani, és senki sem akar szidni, és senki sem akar megverni...

– Na, akkor igazán nagyon messzire kell menjél – mondta komolyan Hosszúláb, és már nem nevetett többet, mert látta, hogy milyen haszontalan rucafiúval van dolga –, olyan nagyon messzire kell menjél – folytatta s félelmetes nagy csőrével félelmetesen bólogatott –, olyan nagyon messzire kell menjél, hogy nem is tudom, hova mehetnél. Mert édes fiacskám, te haszontalan és semmirevaló rucafiú, de figyelj, és jegyezd ezt jól meg magadnak: ha most azonnal nem indulsz vissza a mamádhoz, én borzasztó-nagyon elverlek téged. És így fog veled csinálni

minden tisztességes madár, aki meglát egyedül csavarogni. Tehát szedd a sátorfádat és indulj vissza szaporán!...

– Azért sem megyek! – kiabálta Csámpás és ebből is láthatod, hogy micsoda egy szemtelen rucafiú volt. Azzal futni kezdett a parton. Hosszúláb pedig módfelett megharagudott, és ő is futni kezdett utána, és a hosszú lábaival majdnem utolérte már, mikor Csámpás észrevette a veszedelmet és beszaladt a vízbe.

– Azért sem megyek! – kiabálta a vízből és csúfolódva kacagott Hosszúláb erőlködésén, aki rossz úszó volt és mindjobban elmaradt mögötte – azért sem megyek, buta laposfejű!...

Laposfejű, tudod, ez a legnagyobb sértés, amit egy jóra való géznek mondani lehet, és Hosszúláb csárogott haragjában, és hosszú és éles csőrével túrta mérgében a vizet, de Csámpást nem tudta megfogni semmiképpen.

Ekkor egy nagy, széles árnyék vetődött a vízre. Gyilkos volt, a héja, aki éppen arrafelé vadászott.

– Bukj a víz alá! Bukj a víz alá! – kiabálta Hosszúláb, amikor meglátta a veszedelmet.

– Azért sem bukom! – kiabált vissza Csámpás, a szófogatlan rucafi. – Ne akarjon engem mindenki tanítani!...

Gyilkos pedig egyet fordult, egyet billent a levegőben, s már körmei között volt Csámpás. Hej, csipogott, jajgatott, amikor a hatalmas karmok kiemelték a vízből. De csipoghatott már.

Hosszúláb ott billegett idéetlenül a vízen, s szomorúan nézett utána.

– Látod, haszontalan, mivé jutottál? – mondotta és aztán egyre kisebb lett és egyre kisebb és végül egészen eltűnt, ahogy Gyilkos vitte magával Csámpást a karmai közt a berek felé.

A berekben egy nagy fűzfán volt a fészek, ugyanaz a fészek, amelyikről már a múltkor is szó volt, ha emlékszel még rá. Három éhes héjafiú ült a fészekben s boldog csipogással fogadták Csámpást, a kis rucafiút. Gyilkos letette oda közéjük, aztán rögtön megfordult, és indult tovább, új pecsenye után.

Szegény Csámpást rángatták ide, rángatták oda a héjafiúk.

– Én eszem meg! Én eszem meg! Én eszem meg! – kiabálták összevissza, mind a hárman.

– Megálljatok csak – szólt közbe Csámpás, akinek semmiképpen sem tetszett ez a dolog –, megálljatok csak – mondotta szemtelenül –, én egy roppant értékes gácsér vagyok, és ezt nem lehet így elintézni!...

– Hát hogyan? – kérdezték a héjafiúk meglepetten és kicsit csodálkozva, hogy olyan értékes gácsér került a birtokukba.

– Ha mind a hárman nekem estek – folytatta elképesztő szemtelenséggel a rucafiú –, akkor egyiktek sem fog jóllakni belőlem, és mind a hárman éppen olyan éhesek lesztek azután is, mint vagytok mostan. És én különben is olyan értékes vagyok, hogy ezt csak sorshúzással lehet elintézni!...

– Hogyan? – kérdezték a héjafiúk, akik buták voltak, mint a héjafiúk rendesen.

– Sorshúzással – ismételte Csámpás fölényesen –, vagy ti még nem hallottatok olyasmiről soha? – Itt egy kis lenézéssel pillantott végig rajtuk. – Nos, akkor figyeljete ide. Én ide félreállok a fészek szélibe, és tépek három szénaszálat. Két kurtát és egy hosszabbat. Ide teszem őket a lábam alá, hogy ti ne láthassátok. Aztán egyenként húzni fogtok. Amelyiktek a hosszút húzza, az ehét meg engem!...

Tetszett a dolog a héjafiúknak, már csak azért is, mert mindegyik azt gondolta, hogy bizonyosan ő húzza a hosszabbikat, s neki jut egyedül a zsákmány!

– Kezdjük el! Kezdjük el! – kiabálták.

Csámpás pedig szép ügyesen félrehúzódott, éppen a fészek legeslegszélebe, tépett három szénaszálat, mégpedig három tökéletesen egyforma hosszúságú szálat, és rájuk lépett.

– Na, húzzatok!...

Egyenként húzott a három héjafiú. Mikor az utolsó is kihúzta a magáét, elkezdték méricskélgni a szálat, hogy melyiké hosszabb. Mivel pedig mind egyforma hosszúak voltak, semmiképpen sem tudták eldönteni, és mindegyik azt kiabálta, hogy az övé a hosszabbik. Végül úgy összeverekedtek, hogy teljesen megféleltek Csámpásról, aki éppen csak erre várt. Mikor látta, hogy nem ügyel rá senki, szépen kitarta vékonyka szárnyait s lelibbent a fészekről.

A repülés nem nagyon sikerült, mivel nagyon fiatal volt még Csámpás, és az olyan fiatal rucafiúk nem tudnak repülni. Bizony nagyot puffant a földön, és jól meg is ütötte magát. De azért örvendhetett, hogy megszabadult a veszedelemből, s az a kis ütés, ugyebár, nem is ártott neki, megérdemelte, amiért olyan haszontalanul elszökött hazulról.

Nem is sokat tapogatta magát a fészek alatt, hanem igyekezett szaporán eltotyogni a közelből, nehogy Gyilkos hazajövet ott találja és visszavigye a fiainak, akik most már mérjükben bizonyosan azonnal nekiesnének. Totyogott, totyogott a nagy fűben, a fűzfák alatt, kereste a nádast, de bizony nem találta meg. Úgy látszik, ellenkező irányban kereste, s ahelyett egy kukoricásba érkezett, egy nagy és sűrű erdőbe, melyhez hasonlót még soha addig nem látott.

Ott csatagolt, mikor összetalálkozott Csipisszel, a seregéllyel.

– Hát te mit keresel itt? – kérdezte Csipisz csodálkozva, mert ő ismerte már Csámpást a nádasból. Ugyanis tudnod kell, hogy a seregélyek aludni a nád közé járnak, s így ismerik jól az ottaniakat.

– Utazom egy kicsit – felelte Csámpás hetykén, aki már újra a régi, szemtelen rucafiú volt, s világért sem mutatta volna, hogy még most is meg van ijedve az előbbi kaland miatt.

– Hát akkor jó utat – mondotta udvariasan Csipisz –, csak ügyelj, nehogy összetalálkozz Ravasz úrral, a rókával!...

Csámpásnak sejtelve sem volt, hogy ki az a róka, de azért nem kérdezte meg, mert tudta, hogy Csipisz akkor tanítani kezdené, és Csámpás nem szerette, ha tanították. Tehát csak legyintett egyet, mintha kisebb gondja is nagyobb volna annál, semhogy féljen attól a Ravasz úrtól. Nem olyan legény ő. Azzal ballagott tovább a kukoricásban.

Hát, ahogy ott botorkál, egyszerre csak meglát egy nagy szürke állatot feküdni valami nagy, széles lapi alatt. Nagyfülű volt, a nyúl, aki egy töklapi alatt lapult, s bámulva szemlélte a rucafíút, melyhez fogható különös lényt még sohasem látott addig.

– Hukk, a prikulics! – pattant fel rémulten fektéből, s bajuszának minden szála égnek meredt az ijedtségtől.

Csámpás is megijedt, mert eddig még sohasem látott nyulat, és azt hitte, hogy ez az a bizonyos Ravasz úr, akivel nem jó találkozni. De azért a szemtelensége megmaradt, és roppantul főlényesen szólt oda a hatalmas állatnak:

– Hallja, maga az a Ravasz úr?...

– Nem kérem, én Nagyfülű vagyok – hebegte a nyúl, és nagyot lélegzett megkönnyebbülésében, hogy a különös lény nem őt keresi.

Csámpás pedig látván, hogy nincs mitől tartania, még szemtelenebb lett.

– Hallja, öregem, vezessen ki ebből az erdőből hamar, mert sürgős utam van, és nem tudom jól a járást!...

– Igenis – pattant fel a nyúl, és megindult szaporán a kukorica között, Csámpás meg totyogott utána.

– Ravasz urat tetszik keresni? – kérdezte útközben Nagyfülű, aki mint nyúl, a legostobább állatok egyike volt s így elhitt mindent, amit a rucafíú mondott, és borzasztóan meghatódott, hogy egy olyan nagy urat kísérhet, aki Ravasz urat, a rókát keresi.

– Igen, egy kis dolgom van vele – felelte Csámpás leereszkedően és elképesztő arcátlánsággal. – Csak járjon lassabban, barátom – folytatta, mert a nyúl nagyokat ugrott és ez fárasztó volt egy rucafíúnak –, lassabban járjon, mert az erőmet kell tartogassam másra...

– Persze, persze – bólogatott komoly igyekezettel a nyúl, s megrövidítette az ugrásait.

Még így is nagyon gyors volt Csámpásnak az utazás, mert alig tátogott a fáradtságtól, mire kiértek a kukoricából.

– Úgy – mondotta és leült a gyepre –, én most itt várok egy keveset. Maga, barátom, elmehet.

Nagyfülű tisztelettel elköszönt a különös idegentől, akit buta nyúl-ésszel valami prikulics-félének tartott, s boldog ugrásokkal igyekezett mentől távolabbra jutni.

A hely, ahova Csámpás a kukorica végénél pihenni leült, éppen egy ösvény volt, amelyen az emberek a mezőről hazajártak a faluba. Éppen esteledett, s alig

fújta ki magát egy kicsit a rucafíú, máris újabb veszedelem közeledett. Egy hatalmas, két lábon járó lény jött az ösvényen, olyan nagy és veszedelmes formájú volt, hogy Csámpásnak a lélegzete is elakadt.

– Na, ez igazán nem lehet más, csak Ravasz úr – gondolta.

Felugrott, hogy visszaszaladjon a kukoricásba, de már késő volt. A jövevény meglátta, két ugrással mellette termett s felkapta a levegőbe.

– Alászolgája, Ravasz úr! – köszönt életében először illedelmesen a rucafíú, de a másik nem felelt semmit, csak forgatta a levegőben, és úgy bámulta, mintha sohasem látott volna még eleven rucafíút.

Próbált még néhányszor szólani hozzá, de az idegen nem felelt semmit, úgyhogy Csámpás nem gondolhatott mást, mint hogy nem tud beszélni.

– Igazán ostoba teremtés ez a Ravasz úr – gondolta –, hogy még beszélni sem tud.

Persze Csámpás nem tudhatta, hogy az az idegen, amelyik őt a levegőben tartotta, az nem Ravasz úr volt, hanem ember, és hogy az emberek nem tudnak semmiféle más állatnak a nyelvén, csak a maguk nyelvén egyedül. Elég ostobák az emberek, ugyebár?

Az az ember pedig, aki Csámpást a kukoricás szélén megtalálta, egy mezőről hazatérő munkás volt. Csóválta a fejét, és sehogyan sem tudta elképzelni, hogy hogyan kerülhetett oda az ösvényre egy ilyen apró vadrucafíú. Végül aztán betette a tarisznyájába s elindult vele haza.

A tarisznyában nem volt valami kellemes az utazás, csipogott is Csámpás egész idő alatt, de ez nem segített rajta.

– Goromba egy fickó ez a Ravasz úr – mérgelődött magában, mikor egy-egy nagyot zökkent a tarisznya.

De aztán annak is vége lett. Az ember, akit, mint az később kisült, Esványnak neveztek, a falu legszélső házában lakott, s odaérkezvén, kiborította tarisznyáját az udvarra.

– Né csak – mondotta ez, s szólott az asszonynak, akinek Juli volt a neve, s a kisfiúnak, akinek Pista volt a neve, és a kicsilánynak, akinek Julika volt a neve. De szólott a kutyának is, akinek Burkus volt a neve, és a macskának is úgy félig-meddig, akinek Cirmos volt a neve. A macskának azért szólott ez csak úgy félig-meddig, mert férfiember mondotta, és a macskával csak az asszony szokott egészen beszélni, az ember mindig csak úgy félig-meddig.

Egyszóval Csámpás ott bukdácsolt az udvaron, amelyik egy nagy és szép és igazán tiszta udvar volt, amilyen rendszeren csak mesében fordul elő.

– Né, kicsi ruca, né, kicsi ruca! – kiabálták a gyerekek, és utána szaladtak és felvették és örömeükben úgy össze-vissza ölelgették, hogy Csámpás szegény majd meghalt ijedtében.

De mivel élelmes és szemtelen rucafíú volt, hamarosan rájött, hogy itt sem akarják bántani. Így aztán lassanként felbátorodott, és mikor odatették vagy egy jó

tucatnyi más rucafiú közé, akik egy haragos tyúk felügyelete alatt szaladgáltak az udvaron, már egészen jól érezte magát. Csipogott ő is, valamivel hangosabban és vékonyabban, mint a többiek, de az elójük hintett ételt mindenestre sokkal fűgében szedte fel, mint azok, úgyhogy a haragos kotló felborzolt tollal akarta elkergetni onnan.

Azonban Pista és Julika, akik úgy látszik nagyon szívükön viselték a Csámpás sorsát, elkergették a kotlót és ebből végérvényesen rájött a kis rucafiú arra, hogy Ravasz úrék nagyon jóra való lények.

Mindjárt látta, hogy azok a rucafiúk, akik közé került, egészen másfélék, mint ő. Kövérebbek voltak és butábbak, és olyan borzasztó engedelmesek, hogy valósággal felháborodott Csámpás ezen az elképesztő engedelmeségen. Amikor a kis pocsolyában fürödtek, mely az udvar sarkában volt, s mely megközelítőleg sem volt olyan szép, olyan tiszta és olyan nagy, mint a tó, és a kotló, amely a parton állt, elkotyogta magát, abban a percben kijöttek valamennyien a vízből.

Csámpás hamarosan megbarátkozott az új környezettel. Megbarátkozott Pistával és Julikával, a lusta és otromba házirucafiúkkal, megbarátkozott lassanként a kotlóval is és Burkussal, a kutyával és Cirmossal, a macskával. És hamarosan újra csak olyan tűrhetetlenül haszontalan lett, és tűrhetetlenül szemtelen, mint azelőtt.

A rucafiúkkal összeverekedett, belegyúrta őket a sárba, elette előlük az ételt, a kotlónak nem fogadott szót, Burkusnak rámászott a hátára, amikor aludt, a Cirmos tájában megfürdött, amikor evett. A rucafiúk bepanaszolták, a kotló megverte, Burkus lerázta a hátáról, és Cirmos megkergette. De mindez nem használt.

Egy nap így szólt a kicsi rucákhoz:

– Gyertek, menjünk ki a mezőre...

– Dehogyan megyünk – felelték azok ijedten –, azt tanította a kotló, hogy az udvarról kimenni nem szabad!...

– Szamarak vagytok – mondotta Csámpás –, a mezőn biztosan sok érdekes dolog lehet...

Azzal elindult a mező felé. Átbújt a kerítésen s tovább totyogott. A házirucák elkísérték a lyukig, ahol Cirmos szokott átjárni a kerítésen, de tovább nem mentek. Onnan csipogtak utána:

– Gyere vissza, gyere vissza!...

De bizony Csámpás nem ment vissza. Nagyon örvendett, hogy újra egyedül lehet, és nincs mellette a kotló, aki megverje, Burkus, aki lerázza a hátáról, és Cirmos, aki megkergetse. És ment, mendegélt a mezőn.

Hát egyszerre csak a fűzfabokor mögül elébe toppan egy hegyes orrú, vörös állat. Kisebb volt, mint Burkus, és nagyobb, mint Cirmos. Csámpás nem ijedt meg tőle, miért is ijedt volna, ha egyszer Burkustól sem félt, aki pedig nagyobb volt és erősebb, mint ez az idegen.

– Hát te kicsoda vagy, eszem a lelkedet? – kérdezte tőle huncut vigyorgással a hegyes orrú.

– Én a Ravasz úr barátja vagyok! – vágta ki Csámpás büszkén.

– Úgy? Igazán? Na, ha az ő barátja vagy, akkor éppen jó helyre kerültél, fiacskám!...

Azzal szépen elkapta a rucafiút s vitte magával az erdő felé. Persze, te már tudod, hogy ez a hegyes orrú valaki nem volt más, mint Ravasz úr maga, a róka. És ha Csámpás nem lett volna olyan haszontalan, és jobban figyelt volna a tanításra, ő is tudta volna. De hát ő azt hitte, hogy az ember volt Ravasz úr, és így az igazi rókától már nem félt egyáltalában. Ugye, milyen ostoba rucafiú volt? Ilyen lesz el te is, ha nem tanulsz jól.

Szóval Ravasz úr elvitte Csámpást szépen az erdőbe, annak is a kellős közepébe, ahol a rókavár volt. A rókalyuk szájában ott várt már rájuk négy éhes rókafi, akik a Ravasz úr gyermekei voltak.

– Nesztek – mondotta Ravasz úr, mikor letette eléjük Csámpást –, becsüljétek meg jól ezt az urat, mert ő a Ravasz úr barátja...

Nagyot kacagtak a rókafiúk, s elkezdték szegény Csámpást ide-oda ráncigálni. Ravasz úr pedig meglegedetten kullogott vissza a mezőre, hogy folytassa a vadászatot.

Javában játszadoztak Csámpással a rókafiúk – ők ezt játéknak nevezték, habár szegény Csámpás kicsit durva játéknak tartotta –, mikor hirtelen megzörrent a bokor, s egy mérges ábrázatú, kis sárga kutya ugrott elő, és egyenesen a rókafiúknak rontott.

– Jaj nekünk! – visították a rókafiúk és hanyatt-homlok menekültek vissza a rókalyukba. A kutya, aki nem volt más, mint Harcos, a dakszli, és aki halálos ellensége minden rókának, utánuk. Olyan nagy volt a felfordulás, hogy Csámpással nem törődött senki.

Igyekezett is felhasználni az alkalmat, és olyan gyorsan, ahogy csak lábai bírták, kerekelt oldott. Futott, futott a sűrű erdőben, nem is tudta, hogy merre, csak futott egyenesen az orra elé.

Nagy-nagy sötét erdő volt. Csámpás hamarosan elfáradt a nagy futástól, és már csak lépésben haladt előre, és nagyon szomorú volt, mert nem tudta, hogyan fog kikerülni innen.

Hát egyszerre meglát egy nagy madarat ülni a sűrűségben, egy alacsony ágon. Buhu volt az, a nagy fülesbagoly, aki várta, hogy jöjjön az este.

– Hát uraságod mit csinál itt? – kérdezte tőle a szemtelen rucafiú.

– Gondolkozom, fiacskám – felelte Buhu komolyan –, és pedig azon gondolkozom éppen, hogy megegyelek, vagy ne egyelek meg?...

Több se kellett szegény Csámpásnak! Olyan futást vitt véghez, hogy a fülesbagoly majd ledől az ágról kacagtában. Futott, futott, amíg a lábai bírták.

Közben megjött az este. A fák alatt mind sötétebb és sötétebb lett, és szegény Csámpás borzasztóan félt egyedül az erdőn. Fáradt is volt már, nem tudott tovább szaladni. Leült hát egy hatalmas fa tövében, és keservesen sírni kezdett.

Hát ahogy ott sírdogál, csak leszól valaki a fáról:

– Ki az ott lent?...

– Én vagyok, Csámpás – felelte a rucafiú ijedten.

– Az a haszontalan semmirevaló rucafiú, aki elszökött a tóról? – kérdezte tovább a hang.

– Az...

– Az a szemtelen, szófogadatlan kölyök?...

– Ühüm...

– Aztán elszöksz még?...

– Jaj, dehogy szököm, dehogy szököm, csak kerüljek egyszer haza – sírdogálta Csámpás.

– És engedelmeskedni fogsz ezentúl?...

– Jaj, szívesen, csak kerüljek haza már egyszer!...

– És nem szemtelenkedsz többet?...

– Jaj, dehogy, dehogy. Csak már otthon lennék...

– Na megállj, most az egyszer segíték rajtad – mondotta a hang, s a fáról egy széles szárnyú nagy madár ereszkedett le a földre. Aki pedig nem volt más, mint Hosszúláb, az öreg gém. Mert tudnod kell, hogy az olyan öreg gémelek eljárnak éjszakára az erdők magas szálfáira hálni, s így történhetett az a véletlen, hogy Csámpás éppen az öreg Hosszúláb fája alatt kezdett sírdogálni.

Hosszúláb pedig szépen megfogta erős csőrével Csámpásnak a nyakbőrét, néhányszor jól megrázta – és ez volt a büntetés, amit régebbi szemtelenkedéséért méltán megérdemelt –, aztán felrepült vele és vitte egyenesen a tó felé.

Így történt bizony. Csámpás pedig, a haszontalan rucafiú, boldogan úszott vissza a mamájához és hat kis testvérkéjéhez és a többi rucákhoz, akik először nagyon megörvendtek neki, másodszer jól összeszidták, és harmadszor jól el is verték.

Amit igazán meg is érdemelt.

Azóta békében él a többi rucával együtt, és már nem éppen olyan haszontalan, mint volt – de egy kicsit azért mindig haszontalan –, és már nem olyan szemtelen, mint volt – de egy kicsit azért még mindig szemtelen –, és ha látni akarsz, menj le a tóhoz és keresd meg, biztosan meg fogod találni.

Amikor már az összes rucák bebújtak előled a nádba, és az összes rucák felrepültek előled, akkor ő lesz az az utolsó gácsér, aki jóval a többi után repül fel, és egészen közel hozzád. Mert ő még most is a legszemtelenebb és a legszófogadatlanabb az összes vadrucák között.

HATODIK MESE,

amelyben szó lesz a legneveletlenebb békasüvölvényről, aki csak valaha élt a földön és szó lesz a kockáshátú öreg teknősbékáról, aki a legbölcsebb a teknősbékák között, és akinek azért nincsen neve, mert abban a tóban ő volt az egyetlen teknősbéka és így nem is volt szükséges, hogy neve legyen. A mese egy iszapos tó partján történt, amelyik szintén iszapos volt természetesen, és ha le akarod rajzolni, akkor ne feledkezz meg erről. Ne feledd el továbbá a teknősbéka hátára felrajzolni a kockákat, amik mind nagyon fontosak egy teknősbékánál, a békasüvölvényt pedig nagyon neveletlennek kéne rajzoljad, mert bizony nagyon neveletlen volt.

Élt tehát hajdan, jó régen, a nagy és iszapos tó partján egy neveletlen békasüvölvény, melynél neveletlenebb békasüvölvény nem volt több a földön, sem azelőtt, sem azután.

Zöld volt és pöffeszkedő, és nem csinált egész nap semmi egyebet, mint hogy ült a nagy és iszapos tó keskeny és iszapos partján, és mindenkinek a dolgába beleszólt.

Tiktől, a hódától megkérdezte, hogy miért visel fehér sapkát a fején, Mámítól, a vadrucától, hogy miért hápog, amikor senki sem szól hozzá, Csupafejtől, a jégmadártól, hogy miért gondolkozik, és Kelep úrtól, a gólyától, hogy miért áll egy lábon, tán bizony fájlalja a másikat?

Módelett neveletlen kérdései voltak a pöffeszkedő és zöld békasüvölvénynek, és így valamennyien, akik ott laktak a nagy és iszapos tó közelében, szerfölött haragudtak reá emiatt.

Egy délután, ahogy ott üldögélt a parton – nagyon csöndes nyári délután volt, amikor a tó vize mindennél kékebb, és a szellő alig borzolja meg, és fent, magasan körözni tanítja fiait Villám, a vércse, vagyis éppen olyan délután volt, amikor a békasüvölvények a legneveletlenebbek szoktak lenni – s ahogy tehát ott üldögélt a parton, egyszerre csak megpillantotta öreg és bölcs rokonát, a teknősbékát, amint éppen kimászott a vízből, és kockás háta nedvesen csillogott a napban.

– Mondd csak, kérlek, bölcs és tiszteletreméltó teknősbéka – szólította meg udvariasan rokonát a neveletlen békasüvölvény (mert bármilyen neveletlen is volt, azért tudta, hogy az öregekkel udvariasan kell beszélni) –, mond d csak, kérlek, miért cipeled mindig a hátadon azt a csúnya teknőt?...

A bölcs és tiszteletreméltó teknősbéka végignézett ostoba és neveletlen öccsén, aztán egyenként megrázogatta a lábait, hogy a vízcseppek leperegtek róluk a zombékra, amelyiken ült, s onnan visszagurultak a nagy és iszapos tóba.

– A vízcseppek, amiket itten látsz – felelte kímérten és bölcsen a teknősbéka, már csak úgy, ahogyan ő szokott –, szépek és tiszták és kellemesek. A te ostobaságod azonban csúnya és sötét, és egyáltalában nem kellemes. Mondd csak, kedves, jó öcsém: hogyan is tudsz te ilyen ostoba dolgokat kérdezni?...

A békasüvölvény kidüllesztette a szemeit és csodálkozott – már csak úgy, ahogyan ő szokott –, mert még semmit sem tudott arról, hogy ő ostoba.

– Unatkozom – mondotta –, és az okos dolgokat már mind végigkérdeztem másoktól. Csak kell tőled is kérdezzek valamit, nem?...

– Nem éppen, fiacskám – felelte a bölcs teknősbéka roppant bölcsen –, mert mindenki azt kell csinálja, ami az ő foglalkozása, csak akkor lehet rend a világon. A te foglalkozásod pedig nem az, hogy kérdezzél, hanem hogy legyekre és szúnyogokra vadásszál. Érted, aranyos kisöcsém?

– Nem értem, bölcs és tiszteletreméltó teknősbéka, semmiképpen sem értem, amiket mondasz. Unom már a legyeket és a szúnyogokat, és nem is fér több a gyomromba. Egy ilyen szép zöld hátú békának, mint amilyen én vagyok, csak lehet valami különb foglalkozása is?...

Az öreg és bölcs teknősbéka végignyújtózott a zsombékon, és elkezdett gondolkozni. Nézte a kék vizet és hagyta, hogy süsse kockás hátát a nap, és gondolkozott. A nevetlen békasüvölvény pedig azalatt folyton ott ült az iszapos parton, lustán és iszonyúan nevetlenülül, és kérdezett. Megkérdezte a nádírigót, hogy miért énekel, a nádat, hogy miért hajlik, a menyétet, hogy miért szalad és a kígyót, hogy miért sziszeg.

A rigó összeszidta, a nád összeszidta, a menyét összeszidta, de ez neki még mindig nem volt elég. És a kígyó is összeszidta, és azt mondotta neki:

– Megállj csak, mindjárt megtudod, hogy miért sziszegek!...

Azzal jól belecsípett a nevetlen békasüvölvénybe, hogy az ijedtében és csodálkozásában nagyot ugrott a tó iszapos partján.

Meg kell mondjam, hogy a békák mind az ideig még nem ugráltak úgy, mint most, hanem jártak és szaladtak, mint a többi állatok. És ez az ugrás, amit a nevetlen békasüvölvény a kígyó csípésére ott az iszapos tó partján ijedtében és csodálkozásában véghez vitt, olyan mulatságos és egyben olyan bosszantó látvány volt, hogy a menyét is, a kígyó is, a nádírigó is, de még a nád is mind egyszerre hangosan felnevettek, aztán nevetve, de jól elverték a békasüvölvényt.

Mikor aztán abbahagyták a verést és elmentek, és ő borzasztóan megijedve és borzasztóan elcsodálkozva újra magára maradt a parton, akkor a teknősbéka, aki mindaddig csendesen sűtkérezett a zsombékon és gondolkozott, így szólott hozzája:

– Jól figyelj ide, fiacskám, kigondoltam neked egy foglalkozást. Ugrálj úgy, mint ahogy az előbb tetted, és akkor nem fogsz többet unatkozni. Együttal pedig azt is megtudod, hogy én miért viselem a hátamon ezt a csúnya teknőt...

Így beszélt a bölcs teknősbéka, és a nevetlen békasüvölvény ott a parton még jobban elcsodálkozott.

– Igazán? Így? – kérdezte, és egy nagyot ugrott a levegőbe, még nagyobb, mint az előbb. – Így? – És mivel tetszett neki ez a játék, újra és újra ugrott, lábait megfeszítve és folytonosan a zsombék felé nézve, ahol az öreg és bölcs teknősbéka hevert, és szemlélte az új játékot.

– Így?...

– Úgy – felelte a teknősbéka a zsombékról és mosolygott, mivel a békasüvölvény beesett egy hangyabolyba, és két hangya belecsípett jó erősen a jobb lábába, és ugyancsak kettő éppen olyan jó erősen a bal lábába, és egy hangya megcsípte a hasát is, de jól.

– Így?! – ugrott ijedtében még nagyobbat és éppen a sündisznó hátára ugrott, ahol jól összeszurkálta magát.

– Úgy – válaszolt bölcsen és komolyan a teknősbéka, már csak úgy, ahogy ő rendszeren szokott, és nagyon meg volt elégedve a maga bölcsességével, mert látta, hogy a békasüvölvény ezentúl valóban nem fog unatkozni többet.

– Így? – kiáltotta ugrás közben újra, és most már a víz felé ugrott, mert a lábai nagyon fájtak, és a sündisznó is futott utána, hogy megverje, és a hangyák is futottak. – Így? – kérdezte még egyszer, és újra ugrott, most már egyenesen bele a vízbe, Hosszúláb, a gém orra elé, aki éppen ott állt és halászott. Ploccs! Esett be nagy lármával a vízbe, hogy a víz felkavarodott egészen, és a halak mind elmenekültek a közelből.

– Úgy – felelte meglegedetten a teknősbéka a zsombékról –, éppen úgy gondoltam én is.

Hosszúláb pedig, akinek a neveletlen békasüvölvény elkergette a halait, és otromba ugránozásával felkavarta a vizét, hogy jó darabig nem tudott halászni többet, Hosszúláb nagyon megharagudott rá, és kergetni kezdte, és a békasüvölvény ijedtében a víz alá menekült és jókora helyen az egész iszapot feltúrta, hogy a tó kék vize barna lett, és a vadrécéknek, meg a hódáknak sár ment a torkukba, és így azok is megharagudtak rá, és azok is kergetni kezdték, mint ahogy kergetik is attól a perctől kezdve mind a mai napig.

Mert valahány békát látsz a nagy és iszapos tavak mentén, az attól a naptól kezdve mind úgy ugrál, és nem ér rá egy percig sem unatkozni, mert mindenki kergeti és mindenki haragszik rá, amiért lármázik, és amiért felkavarja a vizet.

És némelyik mindig ezt kérdezi: – Így?...

És némelyik mindig azt feleli rá: – Úgy!...

Szakasztott azon a bölcs, öreg hangon, mint az a teknősbéka, amelyik a zsombékon hevert akkor délután, kockás hátát szárította a napon, és meglegedetten mosolygott a neveletlen békasüvölvény neveletlen ugránozásain.

– Lám, most nem unatkozol többet, szeretetreméltó kisöcsém – mondotta egy idő múlva, mikor már a nagy tó valamennyi lakója arra az egy neveletlen békára vadászott –, és egyúttal azt is tudod már, hogy miért hordom én ezt a teknőt a hátamon. Mert ha neked is lenne egy akkora teknőd, mint amekkora neveletlenséged már van: akkor most nem kellene ilyen eszeveszetten menekülnöd újonnan szerzett barátaid elől. Úgy bizony, kisöcsém...

Azzal nyújtózott egyet és mivel a háta már túlságosan megszáradt a napon, bölcsen és tiszteletreméltóan egy csöndes loccsanással lecsúszott a zsombékról, bele a nagy és iszapos tó nagy és iszapos mélységébe.

HETEDIK MESE,

amelyikben szó lesz egy összeférhetetlen és veszekedő madárról, amelyiknek Veszekedő Cankó a neve, s már abból is láthatod, hogy milyen veszekedő természetű volt. Továbbá szó lesz arról, hogy miképpen tett igazságot Szille, a tündér – akit már ismersz –, és hogy milyen csúnya és illetlen dolog a veszekedés, még a madarak között is.

Tudnod kell, hogy él még egy madár a tavon, amelyikről eddig azért nem esett szó, mivel semmivel sem különb a többi madaraknál. Habár ő magát sokkal különbnek tartja valamennyinél, és ezt nyíltan beszéli – akkor is, ha nem kérdik –, és ez nagyon neveletlen dolog. Ezt a madarat Cankónak hívják. Hosszú, vékony lába van, kicsi, barna teste, buta, kerek feje – mert nagyon buta madár szegény, ezt magad is látni fogod mindjárt –, és neveltségesen hosszú csőre.

A Cankó ott élt már akkor is, amikor Szille uralkodni kezdett a tó madarai fölött, de akkor még csak egyszerűen Cankónak nevezték, habár akkor is rengeteget veszekedett már. Hihetetlenül felfuvalkodott madár volt, és hihetetlenül ostoba. Hosszú és vékony csőrét mindenüvé bedugta, a vízbe, az iszapba, a nádgyökerek közé, és ez eddig rendben is volt. Mivel azt a munkát tanították neki Jóisten parancsából a nádimanók, hogy hosszú csőrével megkeresse az iszapban lakó férgeket, és azokat egye. De hosszú és vékony csőre mellett még hosszú és vékony lábai is voltak, és azokkal nem tudta, hogy mit csináljon, mivel az a manó, aki éppen őt tanította, már nagyon álmos volt akkor, és elfelejtette megmondani. Így aztán nem tudta, mit kezdjen velük, és idétlenül futkározott a tó partján föl és alá, mindenbe belelépett és mindenbe belegázolt és bosszantóan neveltséges volt így.

Először belegázolt a vízbe, és úgy felkavarta, hogy Hosszúláb, a gém aznap nem tudott halászni. Aztán végigszaladt a zombék között, és belelépett Tiknek, a hódának a fészkebe és szétgurította a tojásait. Aztán végigfutott hosszában a tó iszapos partján és ahány kacsafiú ott sütkérezett, mindnek telefröcskölte a szemét iszappal. Végül kiszaladt a pázsitra, és úgy összesározta, hogy egyetlen vadrucának sem volt kedve ott legelni aznap.

Hosszúláb bosszúsán végignézett rajta, és megkérdezte:

– Elment az eszed, kedves öcsém, hogy felkavarod a vizemet?

Tik, a hóda, ijedten nyújtotta ki a nyakát, alig győzte összeszedni szétgurult tojásait, és megkérdezte:

– Nincs neked szemed, hogy lássad, hova lépsz?

Mámi zsörtölődve törülgette ki az iszapot a kiskacsák szeméből, és megkérdezte:

– Nem találtál jobb helyet a futkározásra?

És ahány vadruca volt, mind bosszankodott a legelője miatt, és mind megkérdezte:

– Okvetlenül a mi gypünkön kell megtöröljed idétlen lábaidat?

A haszontalan Cankó pedig, ahelyett, hogy bocsánatot kért volna, ahogyan illik – mert ugyebár, ennyi haszontalanság után mégis csak bocsánatot kellett volna kérjen a madaraktól –, mondom, ahelyett, hogy bocsánatot kért volna, felborzolta a tollait és veszekedni kezdett.

– Ott kavarom föl a vizet, ahol akarom, te hosszú lábú meszelő – mondta berzenkedve a gémmek –, ha nem tetszik, eridj máshova halászni!

– Oda nézek a szememmel, ahova akarok – felelte a hódának –, és ha nem tetszik, építsd máshova a fészket, te vékony nyakú!

– Éppen itt van kedvem futkározni, te nagy csőrű – mondotta Máminak –, és ha neked sem tetszik, vidd másfelé csúnya és idétlen gyermekeidet!

A többi vadrucának pedig ezt felelte:

– Okvetlenül ezen a gyepen kell megtörüljem a szépséges lábaimat, és ha nektek sem tetszik, amit csinálok, költözzetek más tóra, otromba nagyszájúak!

És borzolta a tollait és szerfölött berzenkedett.

A vadrucák pedig elcsodálkoztak, és csodálkozott Mámi, és csodálkozott Tik, a hóda, sőt még Hosszúláb is csodálkozott, pedig a gémekek általában nem szoktak csodálkozni. De akkora nagy volt a neveletlen Cankó szemtelensége és neveltelensége, hogy most az egyszer neki is csodálkoznia kellett.

– Igazán, úgy látszik, bolond vagy – mondották egyszerre valamennyien.

A Cankó pedig megállt a víz szélén, felborzolta a tollait és veszekedni kezdett.

A gémet hosszú lábú éhenkórásznak nevezte, a hódát kormos cigánynénak, Mámit mafla vénasszonynak, a kiskacsákat koszos vakarcoknak és még Szigonycsört, a bűvárt is összeszidta, aki a tó közepéből hallgatta komolyan a veszekedést, sőt Villámot, a vércsét is összeszidta, aki fent a tó fölött körözött, és hangosan kacagott a neveletlen Cankó neveltelenségein. Olyan veszekedést csapott, hogy Csupafej, a kis kék jégmadár, kibújt a nádasból, és fölült egy fűzfa ágára, és onnan nézett le fejcsóválva és megbotránkozottan.

– Vékony lábad van és rövid szárnyad, hosszú csőröd van és kerek fejed, barna vagy, csúnya vagy, idétlen vagy, és úgy jár a szád, mintha te volnál Csirip, a nádíveréb. Bizony mondom, nagyon ostoba madár lehetsz.

Az öreg bölömbika is kilépett a nád közül, és megbotránkozva mondta:

– Felkavarod a vizet, belelépsz a fészekbe, telefröcskölöd izszappal a sütkérezők szemét, besározod a gyepet, veszekedsz, és úgy viselkedsz, mintha te volnál Nagyúr, a halászsas. Azt hiszem, öcsém, nagyon buta vagy, és nagyon neveletlen.

Azzal belemártotta csőrét a vízbe, és azt mondta:

– Mbu! – És ebben minden benne volt, amit egy jól nevelt madár akkor sem mond el, ha haragszik.

A Cankó pedig még jobban fölberzenkedett ettől, és még hangosabban kezdett veszekedni. És ekkor Villám, akinek leghamarább fogyott el a türelme – mert a

vércsék általában a legtürelmetlenebb madarak –, összehúzta a szárnyait és lecsapott, és jól megtépázta a nevetlen Cankót. És utána kiúszott Szigonycsőr a partra – mert a búvárok is elég türelmetlen természetűek –, és ő is jól megtépázta. És megtépázta Hosszúláb is, a gém, pedig ő elég türelmes, és megtépázta Tik is, pedig neki nem természete a verekedés. De még Mámi is megtépázta, pedig tudnivaló, hogy a vadrucák a világ legjámborabb és legbékétűrőbb teremtményei. De a Cankó olyan szemtelen volt, és olyan nevetlen, hogy ő sem tehetett másként.

A Cankó pedig – akit így rendre valamennyien jól megtépáztak, csak éppen a vén bölömbika nem, és Csupafej sem, a bölcs kis jégmadár –, mivel ők ketten bölcssek, és a bölcssek nem szoktak olyasmit csinálni, szóval – mikor már mindenki jól megtépázta és alig maradt rajta toll, a Cankó újra csak veszekedni kezdett, még hangosabban, mint azelőtt.

A madarak hallgatták és meglepődtek, hogy ezek után mindig van kedve veszekedni. De aztán újra nekiálltak sorra – megint csak Villám kezdte, és Szigonycsőr folytatta, és utána rendre a többiek –, és jól elverték másodszor is. De a Cankó, akin már alig maradt toll, még egyre veszekedett, és így elverték harmadszor is.

Közben pedig eltelt az idő, és lement a nap. Az égen felcsillant az Álomhozó, és az öreg bölömbikának hirtelen eszébe jutott az ígéret, amit Szillének tett, s amiről a Cankó veszekedése fölött való megbotránkozásában szinte megfélekedett. Beledugta a csőrét mélyen a vízbe, és azt mondta:

– Mbu!

És abban a pillanatban a tavirózsa kiemelte virágát a vízből, és a virág rózsaszínű kelyhe szétnyílt, és a puha szirmok között ott ült Szille, a tündér. Az utolsó vadruca éppen akkor tépte ki a berzenkedő Cankó hátából az utolsó tollat, és a Cankó ottan állott egészen csupaszon a tó iszapos partján, és olyan furcsa volt, hogy valamennyi madár egyszerre nevetni kezdett.

Szille már emelte a kezét, hogy szokás szerint jelt adjon a nádak és a szúnyogoknak és a tücsköknek és a békáknak, de meghallotta a madarak nevetését, és megakadt a mozdulata.

– Mit nevettek? – kérdezte összeráncolva a homlokát, mert nem szerette, ha a madarak olyasmit csináltak, ami nem tartozott a renchez.

Valamennyi madár egyszerre abba hagyta a nevetést, és nagy csönd lett. És a nagy csöndben megszólalt berzenkedő hangon a Cankó, aki ott állott csupaszon az iszapban.

– Engem nevetnek. Mert gonoszak és illetlenek és hitványak, és egyáltalában nem találok szavakat, amikkel méltóképpen elmondhassam aljasságukat!

Szille csodálkozva nézett a hang felé, és elmosolyodott.

– Furcsa madár vagy – mondotta –, és én sem találok szavakat, amikkel méltóképpen elmondhatnám furcsaságodat. Neked miért nincsenek tollaid, mint minden tisztességes madárnak?

– Mert kitepték ezek a gonoszok! – rikácsolta a Cankó, és szinte sírt már haragjában. – Ezek az aljasok, ezek a hitványak, ezek a gazok!

Szille a madarakhoz fordult, és az arca szigorú volt.

– Miért tépték ki szegénynek a tollait?

És ekkor a nád mellől előlépett az öreg bölömbika, és elmondotta, hogy mivel bosszantotta Cankó a madarakat, és hogyan veszekedett velük. Szille hallgatta, aztán összeráncolta a homlokát, és Cankóhoz fordult:

– Úgy látszik, megérdemelted, amit kaptál – mondotta –, és remélem, jól megjegyezted magadnak, barátom.

A Cankó pedig mérgesen tipegni kezdett az iszapban.

– Fázom – mondotta –, és nagyon csúnya dolog ez, amit velem csináltak. Mindenkiem velem van baja, és akárhova teszem a lábaimat, mindig belém köt valaki. Én vagyok a legjámborabb, legszelídebb és legszerencsétlenebb madár a világon.

Azzal elkezdett keservesen sírni.

Szille, a tündér, pedig nevetett, és ez olyan volt, mintha egy kicsi ezüstsengőcske csilingelt volna a vízen. Aztán összecsapta a tenyereit.

– Hallod-e, te legjámborabb, legszelídebb és legszerencsétlenebb madár ezen a világon – és itt újra nevetett –, én azt hiszem, ismerlek már téged: vékony lábú vagy és idétlen, hosszú csőrű vagy és veszekedő. És én azt hiszem, legokosabban tennéd, ha bocsánatot kérnél a többiektől!

A Cankó erre hirtelen abbahagyta a sírást, nagyot szökött az iszapos parton, ami kimondhatatlanul furcsa volt és nevetető, mivel az olyan madár mindig furcsa és nevetető, akin nincs egyetlen szál toll sem és mégis ugrál.

– Nem kérek bocsánatot! – rikoltotta elég nevetetlenül. – Azért sem kérek bocsánatot!

A madarak megbotránkozva szörnyülködtek a Cankó nevetlenségén, Szille pedig újra kacagott.

Aztán kis rózsaszínű lábát belemártotta a tó vizébe, és ezeket mondta:

– Úgy látom, igazán ostoba vagy és igazán nevetlen és igazán veszekedő, és azt hiszem, legjobb lesz, ha ezentúl Veszekedő Cankónak nevezünk téged. Ha akarnám, tudnék varázslatot csinálni, mert látod, már fönt van a hold... – és a hold valóban fönt volt már akkor –, és ha varázslatot csinálnék, akkor olyan lennél, mint Göcs, a földikutya, aki nem lát, vagy olyan lennél, mint Nagyfogú, a csuka, aki nem beszél, és azt hiszem, ez nagyon jó volna mindannyiunknak, mert békében lehetnénk téled. De nem teszek varázslatot, mert azt akarom, hogy még sokszor verjenek meg a madarak – valahányszor nevetlen vagy, mindig –, és sokszor tépjék ki a tollaidat – valahányszor veszekszel velük, és valahányszor fölkavarod a

vizüket, és valahányszor belelépsz a fészükbe, és valahányszor iszapot fröcskölsz a szemükbe, és valahányszor összesározod a legelőjüket, mindig. Azonban sajnállak téged, amiért olyan vékony lábú vagy, olyan idétlen és olyan csupasz, és azért mégis csinálok egy kis varázslatot, ide figyelj...

Azzal elkezdte Szille a varázslatot. Csak éppen a holdra nézett, és emlékeztette őt arra, amit ígért. Aztán a Cankóra nézett, akinek attól a naptól kezdve Veszekedő Cankó a neve (akármelyik természetrajz-könyvben megkeresheted), aki ott állt csupaszon és idétlenül és rettenetesen megrettenve, mert nem tudta, hogy mi származik ebből a varázslatból. Aztán a kezeivel valamit rajzolt a levegőben, és annyi volt az egész varázslat. De abban a percben Veszekedő Cankó bőréből elkezdtek nőni a tollak, és nőttek és nőttek, és egyre több toll nőtt, és csakhamar ellepte egészen a sok barna toll, csupán a lába maradt csupaszon, meg a hosszú buta csőre. Nagyon jól sikerült a varázslat, mert a hold becsületes volt, és emlékezett az ígéretére, olyan jól sikerült, hogy a hátán, a nyakán és legfőképpen a mellén háromszor annyi toll is nőtt, mint amennyi kellett volna. Úgyhogy valóságos tollgallér csüngött le róla és a fejére is több toll nőtt, és valóságos tollsisakja keletkezett. Úgy képzeld el, mintha a hosszú és idétlen madár nyakába egy rövid esőgallért akasztottak volna tollból és a fejére csuklyát húztak volna, és azt is tollból. (Legjobb lesz, ha gyorsan lerajzolod magadnak, hogy el ne feledd.)

Szille pedig befejezte a varázslatot – ami ugyebár, igen jól sikerült varázslat volt –, és nevetett.

– Na, Veszekedő Cankó, most legalább fel vagy öltözve alaposan. Ez a gallér jó lesz, és ez a sapka is jó lesz, hogy mindenki messziről megismerjen, és előre készüljön a nevetlenségeidre. De neked is jó lesz, mert ha a madarak megvernek – és bizony sokszor fognak megverni téged, mert hihetetlenül megvernek, nevetlen vagy –, pajzsnak használhatod ezeket a tollakat, és akármennyit kitépnek belőle, még mindig marad elég. És így nem leszel többé csupasz, és nem fogsz fájni, és akik megvernek, nem kell majd sajnáljanak miatta.

A madarak nézték Veszekedő Cankón az új ruhát, és ők is nevettek. Veszekedő Cankó pedig állt az iszapos parton, roppant idétlenül és roppant ostobán, és csodálkozott a varázslaton, ami vele történt. Aztán hirtelen berzenkedve fölugrott a levegőbe, és hosszú, vékony lábaival beleugrott egy pocsolyába, úgyhogy a víz mind szertefröcskölt, és Kivinek, a bíbicnek megáztatta a bokrétáját.

– Nem tudtál másfelé ugrani, veszekedő barátom? – kérdezte Kivi udvariasan, és csőrével jól oldalba vágta.

De a tollgallér fölfogta a vágást, és a nevetlen Cankó semmit nem érzett belőle. Örömeiben megint ugrott egyet, és sáros lábáról a sár egyenesen Tiknek, a hódának fehér sapkájára fröccsent. Tik pedig nagyon kényes volt szép fehér sapkájára – megláthatod, ha lemegy a tóra magad is, hogy milyen ügyelve hordja

valamennyi hóda azt a kis fehér sapkát –, és ezért Tik nagyon megharagudott, és ő is jól oldalba vágta érette.

Veszekedő Cankó pedig megfordult, és elkezdett velük éktelenül veszekedni. És erre azok újra nekiestek, és újra elverték. És verték volna tovább is, és Cankó veszekedett volna tovább is, de ekkor Szille fölemelte kezét, és erre elhallgattak. Még Cankó is el kellett hallgasson, mert olyan nevetlen vízimadár nincs ezen a világon, amelyik ne hallgatna el, ha Szille, a tündér fölemeli a kezét.

Szille pedig így szólt:

– Csönd legyen! És úgy látom, hogy a nap már lement, és én úgy látom, hogy Álomhozó már ott ül az égen, és a hold is ott ül az égen. És én úgy gondolom, hogy ilyenkor a madarak abba kell hagyják minden dolgukat. Igaz ez?

– Igaz! – felelték egyszerre kereken a madarak mind.

– És én azt hiszem – folytatta Szille –, hogy ez a Veszekedő Cankó a legostobább és legszerencsétlenebb valamennyi madár között, mert nem tudja, hogy mit kezdjen magával. Mit akarsz te tulajdonképpen, Veszekedő Cankó?

Veszekedő Cankó pedig fölborzolta a tollait és úgy felelt:

– Oda akarok menni, ahova akarok, és azt akarok csinálni, amit akarok!

És Szille még egyszer megkérdezte:

– Mit akarsz te tulajdonképpen?

Erre Veszekedő Cankó elvesztette a türelmét és fölkiáltott:

– Veszekedni akarok!

– Jó – mondotta Szille –, veszekedj. Attól a perctől kezdve, hogy feljő a nap, pontosan addig a percig, amíg lemegy a nap, folyton csak veszekedj. De ha attól a perctől, hogy Álomhozó megérkezett az égre, addig a percig, amíg Hajnalhozó tova nem viszi az éjszakát, csak egyetlen egyszer is veszekedni mersz, és ezzel megzavarod a békét és az én mulatságomat: olyan varázslatot csinálok, hogy egyszeribe megint csupasz leszel, és az is maradsz, ameddig a világon vagy. Úgy!

Azzal fölemelte Szille a kezét, és jelt adott a nádasnak, meg a szúnyogoknak, meg a tücsköknek, meg a békáknak, és nem törődött többé a nevetlen madárral, akinél idétlenebb és haszontalanabb nem volt még a világon.

Veszekedő Cankó pedig attól a naptól kezdve, valahányszor felkel a nap, elkezd veszekedni, és veszekszik mindaddig, amíg lemegy a nap, és Álomhozó, a csillag, kigyullad az égen. Mert ez neki szabad. És a madarak, valahányszor veszekedni kezd velük, megverik, mert nekik meg ez szabad. De abban a percben, hogy lemegy a nap, és Álomhozó kigyullad az égen: Veszekedő Cankó azon nyomban abbahagyja a veszekedést, mert emlékezik Szille ígéretére, és nagyon fél a varázslattól. A tollgallér pedig azóta is folytonosan ott van a nyakában, és a tollsipka ott van a fején, megláthatod, ha kíváncsi vagy rá. Ő pedig mind a kettőre nagyon büszke, és egyáltalában nagyon büszke saját magára, és azért is veszekszik folytonosan, mert azt hiszi, hogy ő a legkülönb madár a világon. Ebből is láthatod, hogy milyen ostoba és nevetlen.

NYOLCADIK MESE,

amelyikben hallani fogsz egy csodálatosan szép idegen madárról, és megtudod azt is, hogy ki a vakvarjú, és miért van szegénynek ilyen csúnya neve. Hallani fogsz egy emberről is, és ezt különösen jól figyelj meg, nehogy olyan ember legyen belőled.

A csodálatosan szép idegen madarat Hajnalhozó látta meg először, a reggeli csillag. Keletről érkezett, éppen mintha a nap sugaraival együtt jött volna. Fehér volt az idegen madár, de olyan fehér, hogy ragyogott, mint az ezüst. Kisebb volt, mint Kelep, a gólya, de a vén bölömbikánál karcsúbbnak látszott. Kiterjesztett szárnyakkal érkezett, ragyogó fehéren és éppen akkor ereszkedett le a tó partjára, amikor Hajnalhozó átadta helyét apjának, a Napnak.

A madarak mind felütötték a fejüket és mind figyeltek. Soha még olyan szépet nem láttak, mint amilyen gyönyörűen szép az idegen madár volt. Fehér tollai mintha csupa-csupa ragyogó fehér csipkéből készültek volna, minden egyes szála külön csillogott a nap fényében, és ahogy a parton állt, olyan karcsú volt, és olyan könnyed és olyan előkelő és olyan szép, hogy minden madárban elakadt a lélegzet a csudálkozástól.

Legelsőnek Hosszúláb, a gém szólította meg, mert úgy látta, hogy rokona neki az idegen.

– Ki vagy te, csodálatos rokon, és honnan jössz, hogy sohasem láttunk eddig?

– Kócsagnak neveznek – felelte az idegen madár –, és az angyalok madara vagyok. Velem küldik el a jóságot és a békességet, amit összegyűjtögetnek az égben a világ számára.

– Azért vagy hát olyan fehér! – lelkesedtek a madarak.

– Azért vagyok olyan fehér – felelte szerényen a kócsag.

Ebben a percben kilebbent a nád közül egy jelentéktelen kis szürke gém, akit bakcsónak neveztek, és lelkenedezve mondta:

– Milyen szép vagy!

– Nem én vagyok szép – nézett reá szelíden a kócsag –, csak a tollaim szépek. Mert mindegyikre egy angyalnak az üzenete van írva azok számára, akik szomorúak. Én csak az angyalok postása vagyok.

– Jaj, milyen szép mesterséged van – lelkesedett a kis szürke bakcsó, és ezt, ugye, meg tudod érteni, mert valóban gyönyörű szép mestersége volt a kócsagnak, gondold csak el –, nem segíthetnék én is neked?

A madarak hangosan nevettek ezen a beszéden. Mert furcsa is volt, gondold csak el, hogy egy olyan egyszerű, szürke kis gém segíteni akart a gyönyörű hófehér kócsagnak az angyalok postájának széthordásában. Azonban a kócsag nem nevetett, mert ő megértette, hogy a kis bakcsóból a jóság beszélt.

– Sajnálom, kis testvér, de nem segíthetsz – mondotta neki szelíden –, egyedül kell elvégezzem, amivel megbíztak.

– Bár azt engedj, hogy elkísérjelek! – kérlelte a bakcsó.

– Jól van, kis testvér, elkísérelhetsz – bölintott az angyalok postása –, hanem én most pihenni akarok. Csak este indulok tovább.

A madarak csodálkoztak, mert csodálatosnak látták, hogy egy olyan gyönyörű szép madár testvérenek nevezte a jelentéktelen kis szürke gémet. Te, ugyebár, te nem csodálkozol, mert tudod, hogy aki az angyaloktól tanulja a beszédet, az mindenkit testvérenek nevez.

A kis bakcsó alig fért bőrében az örömtől. Egész nap repdesett, készülődött. Tisztára sűrölte a tollait, szürke sapkájába két szál hosszú zöld tollat tűzött – ezt megtalálhatod ma is minden jóra való bakcsó fején –, és alig győzte várni az estét.

A kócsag ezalatt elbújt a legsűrűbb nád közé, és pihent. Mikor aztán lement a nap, előjött a nád közül, és kiállt a partra. A bakcsó izgatottan totyogott hozzá.

– Indulunk? – kérdezte.

– Indulunk – felelte a kócsag, és felnézett az égre –, csak meg kell várjuk Álomhozót, a csillagot, mert ő hozza az angyalok parancsát.

Aztán feltűnt Álomhozó, fényében megvillant a parancs, és a kócsag kitérte a szárnyait.

– Indulhatunk – mondotta, és olyan halkán és olyan puhán szállt föl a tó partjáról, és olyan gyönyörű fehéren, hogy a madaraknak tátva maradt a csőrük a csodálkozástól. Egészen simán repült, alig lebbent a szárnyain. Mint egy ragyogó fehér csipkefátyol, úgy szállt tova a tó fölött.

A kis bakcsó szaporán verdesett mellette a szárnyaival.

– Hova megyünk először? – kérdezte kíváncsian.

– Meglátod – felelte a kócsag.

Végigszálltak a tó fölött, a nádas fölött, és a berek fölött is végigszálltak. A falu felé szálltak, ahol az emberek laktak, szomorú házakban. A falu szélén, ahol a nádas a réttel találkozott, egy ember állt, puskával a kezében. Haragos ember volt, rossz ember, tele irigységgel, gonoszsággal és egyéb csúnya dolgokkal. Az ember meglátta a fehér madarat, fölkapta a puskát és rálőtt.

A kócsag megbillent a levegőben, fájdalmasan fölkiáltott, aztán zuhanni kezdett. Szegény kis bakcsó rémulten keringett körülötte, de nem tudott segíteni. A kócsag lezuhant a földre, szép fehér tollait, melyekre az angyalok üzenete volt ráírva, piros vér festette be. Söhajtva még fölemelte egyszer a fejét, és föl nézett a kis rémuló bakcsóra.

– Eridj... mondd meg az angyaloknak... fogadjanak új postást helyettem...

Aztán lehajtotta a fejét az angyalok szép fehér postása, és meghalt.

A kis bakcsó pedig elindult árván és szomorúan, hogy elvigye a hírt az angyalokhoz. Repült, repült, de nem tudta, hogy merre menjen, merre van az út az angyalokhoz. Szegény kócsag már nem ért rá megmondani. Szállt, repült, kóválygott, kereste az angyalokhoz vezető utat, kereste egész éjszakán keresztül. Szomorú, panaszos hangján hívta az angyalokat: kro... kro... kro... – kiabálta, de nem felelt a hívásra senki.

Reggel fáradtan, csüggedten tért vissza a tóhoz.

– Mit kiabáltál egész éjszaka, mint valami vakvarjú? – kérdezték bosszúsan a madarak, mert bizony szegény bakcsónak csúnya, panaszos hangja volt, és a madaraknak egyáltalában nem tetszett.

A bakcsó elmesélte, hogy mi történt a kócsaggal, és erre a madarak mind nagyon szomorúak lettek. De egyikük sem tudta megmondani, merre kell repülni az angyalokhoz.

A kis bakcsó pedig behúzódott a legsűrűbb és legsötétebb nádasba, és ott búsult egész nap. Este pedig, mikor Álomhozó fénye felcsillant újra az égen, eszébe jutott a parancs, és elindult, hogy tovább keresse az utat, mely az angyalokhoz visz.

És attól kezdve, mind a mai napig, valahányszor Álomhozó fénye kigyúl, és esti szürkület borul a tavakra: a bakcsó elindul, hogy megkeresse az angyalokat. Hogy megkeresse őket és megmondja nekik, amit a kócsag üzent: fogadjanak új postást maguknak. Minden este újra elindul, kering és kóvályog a magas égen, ameddig tart az éjszaka, de nem jut el soha az angyalokhoz. Panaszos, mély hangján hívogatja őket: kro... kro... kro... – mondogatja, és ez a hang olyan szomorú, és olyan éppen, mintha valami vén varjú panaszkodna az éjszakában. És mert mindig úgy szól, és mert mindig össze-vissza kering és kóvályog a sötétben: az emberek vakvarjúnak csúfolják szegényt.

De te, ugye, nem fogod csúfolni? Ha egyszer, későbben, ott ér az este valahol a tavak mellett, s meglátod felcsillanni Álomhozót, a csillagot, és meghallod magasan fent a szürkület párái közt a vakvarjú hangját, ahogy azt mondja nagyon búsán: kro... kro... kro..., te tudni fogod, hogy most indult el szegény megkeresni az angyalokhoz vezető utat. Nem láthatod őt, mert nagyon magasan kóvályog, hiszen az ég magasan van, ugye, és ott valahol kell legyen az út, az a bizonyos út az angyalokhoz, csak megtalálni borzasztó nehéz. És te tudni fogod, ugye, hogy nagyon fontos dolga van szegény vakvarjúnak, mert az angyalok még most sem tudják, hogy mi történt a kócsaggal, és azóta is mind csak várják a postást, hogy hófehér tollain üzenetet írjanak azok számára, akik szomorúak.

Mert bizony azóta sok üzenetünk gyűlt össze, gondolhatod.

KILENCEDIK MESE,

amelyik az emberről szól, akiről mindez ideig igen-igen kevés szó esett. De szó lesz azért a tó madarairól, valamennyiről egyenként, sőt még Terólad is, mivelhogy ez az utolsó mese, amit tavakról mondok.

Egyszer egy ember nagyon szomorú volt.

És nem tudom, mitől volt szomorú, bizonyára valami olyasmitől, amitől mi emberek rendesen szomorúak leszünk. Lehet, hogy éppen rossz volt a kislátó, s az az ember azért volt szomorú akkor.

Szóval egy ember nagyon szomorú volt. Járt-kelt a házban, az udvaron, az utcán, járt-kelt a maga nagy szomorúságával az emberek között, de senki sem tudta megvigasztalni és az ember sokáig-sokáig szomorú volt.

S ahogy úgy járt-kelt magányosan, valamiképpen odatévedt a tó mellé. Esteledett éppen s a csend olyan nagy volt és olyan szép, hogy az ember csodálkozva megállt a tó partján és figyelni kezdett.

Akkor ment le a nap, s a tó a maga külön esti életét élte, és az ember soha még olyant nem látott, és soha még olyant nem hallott, és csodálkozott módfelett a dolgokon, amiket látott és hallott.

Egy nádirigó énekelni kezdett, és messzebről visszadalolt egy nádiposzáta, és Csupafej, a kis jégmadár alacsonyan átrepült az ember feje fölött, és az ember még soha olyan kék madarat nem látott addig.

Szille éppen akkor adta meg a jelt, és a nád mélyében elindult az a legcsöndesebbik szellő, ami van a világon, és a nádas és a szűnyogok és a békák és a tücskök elkezdtek zsongító hangversenyüket, és az ember, aki a parton állt, abban a percben elfelejtette minden szomorúságát.

Nagyot és mélyet lélegzett, beszívta az este friss szagát, s a feje és a szíve, mintha egyszerre megtisztult volna: nem érezte a szomorúságot többet. És akkor, mert okos és jó ember volt, olyan, amilyen egy igazi ember kell legyen, kiállt a tó partjára, s jó hangosan így szólt:

– Ide hallgasson mindenki, akit érdekel! Én, az ember, ígéretet teszek!

Jó hangosan mondta, meg is hallotta minden madár és minden állat, aki azon az estén a tavon volt. És valamennyi figyelni kezdett, kivéve a vadrucát, aki egyáltalában nem értette meg, hogy miről van szó, és tovább hápogott a maga családjával. És kivéve Szigonycsórt, a bűvárt, akit meg cseppet sem érdekelt, hogy mit akar mondani az ember. És Ravasz urat sem érdekelte a dolog, ő azzal foglalkozott, hogy miképpen közelítsen meg egy vadrucafűt.

Az ember pedig beszélt a tó partján, jó hangosan, hogy mindenki hallhassa.

– Ide figyeljetelek – mondotta –, én, az ember, aki szomorú voltam, és most már nem vagyok szomorú, ígéretet teszek nektek a magam és minden utánam következő igaz ember nevében, hogy nem bántalak és nem zavarlak benneteket semmiféle játékaikokban. Ha ti ezzel szemben megígéritek, hogy valahányszor szomorú leszek, vagy bármelyik utánam következő ember szomorú lesz, megvigasztaljátok, mint ahogyan most tettétek velem. Szólottam és az én szavam szerződés. Így teszek én, és így fog tenni utánam is minden igazi ember. Most pedig szóljatok ti!

– Rendben van – mondotta a nádas, aki nagyon jószívű nádas volt és sajnálta a szomorú embert –, én megteszem, amit kívánsz. Neked és minden utánad következő igazi embernek, ha szomorú lesz.

– Rendben van – mondotta Csupafej, a jégmadár, aki nagyon jószívű és bölcs volt, és tudta, hogy az ember barátsága sokat ér –, hasonlóan cselekszem én is.

– Rendben van – mondották a rigók és a poszáták.
– Rendben van – mondották a békák, a szúnyogok és a tücskök.
– Rendben van – mondották a vízimadarak egyenként valamennyien –, ez így nagyon helyes és igazságos dolog.

Csak éppen hárman nem szóltak semmit, és ezt az ember, aki a parton állott, észrevette. Ez a három volt a vadruca, a bűvár és a róka. Ezek nem szóltak semmit, és nem kötöttek szerződést az emberrel. És az ember látta ezt, és tudta, és nem szólt semmit.

Hanem az ígéretet, amit tett azon az estén, megtartotta, és megtartja ma is minden igazi ember. És a tó lakói is megtartották az ígéretet szóról szóra, és tartják azt mind a mai napig. És valahány szomorú ember estetájt a tó mellé lemegy, és ott megáll és figyelni kezd: minden nádírigó és minden nádiposzáta és minden, minden, ami csak van ottan, nem tesz egyebet, mint vigasztalja.

Az a három pedig, a vadruca, a bűvár és a róka, azok mind a mai napig nem tettek ígéretet az embernek. És ezáltal az embert sem köti semmiféle szerződés velük szemben, és ezt nem is bánja: erre a háromra az ember vadászni szokott. Ez pedig olyan dolog, amit szívesen csinál az ember minden olyan állattal szemben, amelyikhez nem köti valamiféle szerződés.

Így. És látod, most befejeztem a meséimet. De mielőtt végleg befejezném, még utoljára megkérlek szépen: ne feledkezz meg azokról, amikről meséltem Neked. A tórol és Szilléről, aki a tavorózsában él, és a Kosztrusról, aki a Jóistent keresi, és a nádímanókról és Csupafejről, a kis jégmadárról. A bölömbikáról se feledkezz meg és a többiekről sem, egyetlenegyéről sem, akiről szó volt.

Mert te is leszel szomorú az életben. Az élet mindenkinek tartogat szomorúságokat.

S ha Te is egyszer-másszor szomorú leszel, s hasztalanul jársz-kelsz az emberek között, a szomorúságodon nem segít senki, és úgy érzed, mintha valami nagy-nagy súly ülne a lelkeseden, és napról napra jobban belefáradsz, s talán már azt is hiszed, hogy nem bírod tovább: egy este szökj le titokban a tóhoz.

És meglátod akkor, hogy ez a szerződés, amiről szólottam, több már, mint mese. Ha szomorúságoddal a tó partján megállsz: olyan kék lesz a víz, mint még sohase volt. A legcsöndesebb szellő indulását meghallhatod, akkora lesz a csend, s ameddig ér a nádas: minden nádszál csak neked muzsikál akkor.

És látni fogod az estét, ahogy leszáll a tóra. És hallani fogod a madarakat és a békákat és a szúnyogokat és a tücsköket egyszerre megszólalni, és tudni fogod akkor, hogy Szille fölemelte a kezét.

Hunyd be a szemed, ha látásod már nagyon gyöngye lesz, akkor és egyszeribe látni fogod a madarak táncát bent a tocsogóban. És akkor, azon a csöndes estén maga a tó mesél neked tovább, folytatja ott, ahol én abba hagytam.

És akkor, azon a csöndes estén, Te elfelejted, egészen biztosan elfelejted, hogy szomorú voltál.

Erdők könyve

MESE AZ ERDŐRŐL

Tudnod kell, kedvesem, hogy amikor a Jóisten a világot megteremtette, és már mindennel készen volt, összehívta négy legkedvesebb angyalkáját, hogy szétossza közöttük a világ kincseit. Az igazi kincseket.

Egyiknek a jóságot adta, hogy szálljon le vele az emberek közé, és mindenkinek a szívébe tegyen belőle egy darabkát. A másodiknak a szeretetet adta, s a harmadiknak a békességet. Láthatod: igazi nagy kincseket osztott szét angyalkái között a Jóisten. Az angyalok pedig leszálltak a kincsekkel a földre.

Odamentek sorra minden emberhez. Az emberek azonban lezárták szíveiket nagy súlyos lakatokkal. Gyűlölet, irigység, rosszindulat, kapzsiság őrizték a lakatokat, és Isten angyalkái hiába mentek egyiktől a másikig: a szívek nem nyílhattak meg s ők nem tehették beléjük a Jóisten ajándékait. A Jóisten pedig, aki mindent lát, látta ezt is, és nagyon elszomorodott. Mert tudta, hogy baj lesz ebből. Háborúság, nyomor és pusztulás. Gyűlölet lakozik majd az emberek házaiban, és jajgatástól lesz hangos a föld.

S ahogy a Jóisten ott szomorkodott, egyszerre csak elébe lépett a negyedik kicsi angyalka, akiről bizony meg is feledkezett volt, és ezt mondta:

– Hallgass meg engem, édes jó Istenem! Lám odaadtad angyaltársaimnak a jóságot, meg a szeretetet meg a békességet, de ők bizony nem érnek velök semmit, amíg az emberek szíve zárva marad. Add nekem az erdőket, és én majd megnyitom velök az emberek szívét!

A Jóisten rácsodálkozott a kicsi angyalkára, de aztán elmosolyodott, és ez a mosolygás olyan volt, mint amikor a nap fénye átragyog a felhőkön.

– Próbáld meg, lelkecském – mondta kedvesen a Jóisten. – Legyen, ahogy kívánod: neked adom az erdőket!

A kicsi angyal megköszönte szépen az ajándékot, mivelhogy jól nevelt angyalka volt, s már szállott is alá sebesen a földre, s ott is egyenest az erdők közé. Egy tisztásra leszállt, és körülnézett. Mozdulatlanul és sötéten álltak körös-körül a fák, mintha nem is lett volna élet bennök.

– Van itt valaki? – kérdezte a kicsi angyal.

De senki se felelt. Csönd ült az erdőn, súlyos, dermedt csönd.

– Van itt valaki? – kérdezte, most már hangosabban. Csengő hangjára valahonnan a legvastagabb és legmohosabb bükkfa mögül előlépett az öreg Csönd.

– Csak én lakozom itt – szólalt meg mély, rekedt hangon, és borzolt zuzmósakállából kirázott néhány apró kis csigát. Hosszú, sötét köd-köpeny csüngött alá hajlott vállairól, s a hangja azért volt olyan mély és rekedt, mert náthás volt szegény.

- Más senki? – csodálkozott az angyal.
- Hát itt vannak még valahol a manók is, meg a tündérek – felelte morogva az öreg –, aztán itt van a vén boszorkány is valahol...
- Miért nem jönnek elő? – kérdezte az angyal.
- Öreg Csönd bosszúsan sóhajtott.
- Nincs semmi dolguk, és emiatt aztán zsémbesek, meg rosszkedvűek valamennyien.
- Hát ezen segíteni kell – mondta az angyal és összeütötte a két tenyerét. A csattanás messzire szállt az erdők felett.
- Manók! Gyertek elő!
- De semmi se mozdult. Újra kiáltott az angyal. Újra csak hiába. Ekkor megszólalt öreg Csönd:
- Majd leányom, Visszhang, előhívja őket.
- Intett s háta mögül már elő is szökött egy kék ruhás kicsi tündéroleányka. Perc alatt fölszaladt a tisztás végiben emelkedő mohos nagy szikla tetejibe, s végigkiáltott az erdőn.
- Manók! Gyertek elő! Isten angyala szólít!
- Csengő hangjára aztán nagy álmosan kezdtek előkecmeregni innen is, onnan is a nagy szakállú kis manók.
- Hol voltatok? – kérdezte az angyal.
- Aludtunk – felelték ásítózva a manók. – Nincs semmi dolgunk. Így hát csak alszunk.
- Nincs semmi dolgotok? – mosolygott rájuk az angyal. – Na várjatok csak egy cseppet, majd adok én nektek munkát!
- Azzal újra tapsolt egyet.
- Tündérek! Gyertek elő ti is!
- De azok bizony nem jöttek. Így aztán az angyal intett föl a szikla felé, s Visszhang kiáltozni is kezdett odafönt nyomban.
- Tündérek! Isten angyala szólít! Tündérek! Isten angyala szólít!
- Erre aztán szállingózni kezdtek innen is, onnan is a kicsi tündérek. Durcásan, rosszkedvűen, kisírt szemekkel.
- Hát nektek mi bajotok van? – nevetett az angyal, amikor meglátta őket.
- Nincs lakásunk – szipogták panaszkodva –, az odvas fába, sziklák üregeibe már beköltöztek a manók, s nekünk nem maradt hely. Fáradtak vagyunk, és nincs hova lefeküdnünk. Fázunk, és nincs mivel betakaróznunk...
- És sírtak, sírtak keservesen.
- Ne sírjatok, na – mosolygott reájuk az angyal –, mindjárt gondoskodom rólatok is. De előbb látni akarok mindenkit. A boszorkány hol van?
- Azzal intett Visszhangnak, s az már kiáltozni is kezdett odafönt:
- Boszorkány! Boszorkány! Boszorkány!

Jött is aztán erre a kiáltozásra nagy bosszúsan. Előtte kúszott a köd, mögötte a kígyók. Morogva és sántikálva bújtt elő a sűrűből, mint a boszorkányok szoktak, amikor megzavarják őket. Rosszkezdű volt. Ráncos ábrázatán, hosszú, görbe orrán harag sötétedett. Egyetlen nagy hosszú, hegyes foga mérgesen viczorodott elő a szájából, ahogy dohogott.

– Mit zavartok? Mi bajotok van? Mérges gyökereket kell csinálnom! Mérges bogyókat kell csinálnom! Mérget kell kavarjak a kígyóim fogának! Sok dolgom van, láthatjátok! Mit akartok hát?

Nézte az angyal a hajlott hátú, csúnya, vénséges vén boszorkányt, és kacagott.

– Sok dolgod van, látom – szolt reá vidáman –, hát ide figyelj! Az erdön én parancsolok ezután, megértetted? Mérges bogyóidat, mérges gyökereidet gyárthatod tovább is, ha ebben leled kedvedet. De megparancsolom, hogy minden mérges gyökeret és minden mérges bogyót megmutatsz a tündéréknek. Értetted? Ti pedig, tündérek, vigyázzatok arra, hogy senki az erdő népéből ezekhez ne nyúljon. Érted, boszorkány? Értitek, tündérek?

A boszorkány morgott valamit, és bosszúsan visszasántikált az erdő legsűrűbb sűrűjébe. Előtte kúszott a köd, mögötte csúsztak-másztak a kígyók. A tündérek pedig megígérték, hogy ügyelni fognak.

(És ez még ma is így van. Azóta is egyre ülteti a vén gonosz boszorkány mérges gyökereit, és itt-ott felagatja mérges bogyóit a fákra és bokrokra. De senki az erdő népéből nem nyúl ezekhez, mert a tündérek betartják a parancsot, és mindenkit figyelmeztetnek, aki egy ilyenhez közeledik. Ezért hát, ha egyedül jársz az erdön, és ismeretlen bogyókat találsz, kérdezd meg előbb a tündéreket, mielőtt hozzájuk nyúlnál. Ők majd megmondják neked, hogy ehetőek-e. Ha kérdésedre nem felelnek, csak hallgatnak, akkor tudnod kell, hogy azok a bogyók a vén sánta boszorkány mesterkedéséből származnak. Ugyanis a vén boszorkány is csinált ám egy varázslatot, mégpedig olyan igazi boszorkányhoz illő gonosz varázslatot, mely abból áll, hogy valahányszor egy gyermek közeledik ezekhez a veszedelmes bogyókhoz, a tündérek azon nyomban elfelejtik az emberi beszédet. Így aztán nem tudnak szólni hozzád, még csak kiáltani sem tudnak. Csak elkezdenek sírni a virágok kelyheiben, meg a fák mögött. Sírnak szegénykék, mert szeretik a gyermekeket, és tudják, hogy ezektől a bogyóktól rettenetes hasfájást kaphatsz. Tehát figyelj jól, hogy sirásukat meghallhasd, és főképpen ne egyél soha ismeretlen bogyókat!)

Ez történt tehát azon a napon a boszorkánnyal. Visszasántikált haragosan az erdő legsötétebb sűrűjébe, az angyal pedig ott maradt a tisztáson a tündérekkel, manókkal, az öreg Csönd bácsival, és az ő vidám, szőke, kék szemű leánykájával, akinek Visszhang a neve. És hozzákezdett, hogy megszépítse az erdőt.

Legelőször ruhája ráncaiból előrázta a Szellőt, és elindította, hogy tanítsa meg beszélni a fákat. Aztán elővette zsebéből a virágokat, s teleszórta velük a tisztás fűvét. (Jó nagy zsebe lehetett az angyalnak, amibe sok virág belefért. Éppen annyi,

amennyit ma is meglelsz az erdőszélen, a réteken és azokon a kis napos tisztásokon, amiket szertesztét láthatsz az erdők között.)

– Így na – fordult az angyal a tündérekhez, amikor már minden virág a maga helyén állott –, most eridjete, s költözzetek be mindannyian egy-egy kedvetek szerint való virágba!

Jókedvük lett ettől egyszeribe a tündéreknek. Mindegyikük talált is szállást magának, hamar. Egyik a harangvirág kék burája alá bújt be, másik a margaréta fehér kelyhére heveredett. Harmadik beköltözött a tárnicsvirág illatos tölcserébe, negyedik a piros lángvirágba, ötödik a kikericsbe, és így tovább. Valamennyi tündérnek jutott egy virág.

– Most pedig – mondotta az angyal, amikor ezzel elkészültek –, tanítsátok meg a madarakat énekelni! Ez a ti munkátok.

A tündérek nyomban szét is rebbentek, hogy megkeressék a madarakat. És hamarosan elkezdett az erdő füttyülni, búgni, csivitelni.

– Így hát – bölintott az angyal elégedetten –, ezzel megvolnánk. Na most ti, rest manó-népség! Eridjete és tanítsátok meg az állatokat dolgozni. Mindegyiket a maga mestersége szerint. Ez legyen a ti foglalkozásotok!

Tetszett ez a játék a manóknak, és egyszeribe szerte is szaladtak, hogy megkeressék az állatokat, és megtanítsanak nekik mindent, amit egy jól nevelt erdei állatnak tudnia kell, kinek-kinek a maga mestersége szerint. A borzot megtanították gödröt ásni, a rókát egerészni, az őzet legelni, a nyulat ugrándozni, a mókust fára mászni.

Az angyal pedig lassan fölsétált a sziklához, melynek tetején Visszhang lóbálta a lábát s onnan nézett az erdőkre. És látta, hogy jól ment minden. A Szellő járta a fákat, és a fák beszélni tanulták az erdő sutgó nyelvét. A madarak szorgalmasan gyakorolták a maguk dalait, és az állatok igyekeztek ellesni a manóktól mindazt a sok tudományt, amire szükségük lehetett. És minden manó és minden tündér végezte hűségesen a maga dolgát, amivel az angyal megbízta.

Az angyal körülnézett. És ahogy ott állt, a sziklán, érezte, hogy valahol valami még hiányzik. Egyszerre csak megakadt a szeme egy kis árva, zöld ruhás tündéren, aki szomorúan álldogált a szikla tövében.

– Hát te kicsoda vagy? – kérdezte az angyal meglepődve.

A kis zöld ruhás tündérke lehajtotta a fejét, és szífogott.

– Én senki se vagyok – felelte eseten –, nekem még nevem sincsen...

Őreg Csönd felmordult odalent.

– Ne törődj velem, jó angyal! – dünnyögte bosszúsan –, az én kisebbik lányom ez. Olyan haszontalan, hogy semmire se tudom használni. Ha rábírom a csigákat, szétszaladnak. Ha rábírom a mohát, kiszárad. Még a ködöt se tudja reggelként megőrizni a réteken. Folytonosan csak mesélni akar, mesélni, mesélni! Én pedig nem állhatom ezt. Én azt szeretem, ha mindenki hallgat. Mit kezdjek két ilyen

leánykával? Az egyik mindig kiabálni akar, a másik mesélni. Gondolhatod, mennyi bajom van velük...

Az angyal kíváncsian nézett a zöld ruhás tündérkére.

– Aztán miről tudsz mesélni? – kérdezte.

– Mindenről! – csillant föl a tündérke szeme. – Fákról és felhőkről, madarokról és állatokról...! Arról, amikor lemegy a nap, és arról, amikor fölkel a hold, és ezüstport szítál a fák tetejére...!

– Várj csak, várj csak – vágott a szavába az angyal mosolyogva –, várj egy cseppet!

Azzal lehajolt, és megérintette a sziklát. És abban a pillanatban csillogó víz buggyant elő a kövek közül azon a helyen.

– Neked adom a forrást és a patakot – mondta az angyal –, játszatsz benne és mesélhetsz benne kedved szerint, éjjel és nappal, örökkön-örökké, és soha senki meg nem háboríthat. Jó lesz így?

A kis zöld ruhás tündérke abban a szempillantásban beleszökött a forrás vizébe, tapsolt, kacagott és szökdelt lefele a kövek között, csodálkozó réteken és álmodozó tisztásokon át. Kacagott és mesélt, mesélt, mesélt. A köveknek a fákról, a fáknek a kövekről, a madaraknak a virágokról, és a virágoknak a madarokról. Surrant, csilingelt, fecsegett, dalolt, szökdelt és tréfált, és közben csodálatosan szép és titokzatos meséket mesélt az erdőről. A fák mosolyogni kezdtek, a kövek kacagtak, a virágok vidáman bólogattak, és a kelyhek szirmaira kiültek a virágtündérek, hallgatni a mesét.

(Azóta is egyre mesél. Amikor az erdőn jársz, és rábukkansz valahol egy forrásra, ülj le melléje csöndesen és figyelj. Nagyon csöndes légy, és akkor hallani fogod a zöld ruhás tündérke hangját a surranó vízből. Ha pedig jó füled van, és érted az erdő nyelvét, akkor meghallhatod azokat a csodaszép meséket, amiket a forrás, a csermely, a patak tündére elmond ilyenkor a fáknek.)

Így történt tehát azon a régi napon, amikor Isten angyala lejött, hogy megszépítse az erdőt. Kacagtak a fák, a virágok és a rétek. Kacagtak a manók és a tündérkéek, és fent a sziklák tetején a Visszhang. Csak öreg Csönd bácsi nem kacagott, hanem megrázta bosszúsán hosszú zuzmószakállát, úgy, hogy a kicsi csigák alig tudtak megkapaszkodni benne, összehúzta köpenyét, és messzire elhúzódott onnan, be az erdő legsötétebb mélyébe, mohos fák és még mohosabb sziklák közé.

– Így na – mondotta elégedetten az angyal, mert tetszett neki, hogy az erdő megéledt –, így na, most már igazán rendben van minden.

Az erdő pedig élni kezdett. Úgy éppen, ahogy most is él. A szellő, akit ruhája ráncaiból rázott elő az angyal, járta a fákat, és a fák suttogva beszélgettek egymással. Úgy, mint ma is, éppen úgy. Vén fák odvában, sziklák üregeiben, bozótok sűrűjében matattak a manók, s tanítgatták az állatokat mindarra, amit tudni jó és hasznos. Mint ma is, éppen úgy. Tisztásokon, rejtett nyiladékok napfoltjain

virágok nyíltak, s minden virágban egy-egy tündérke lakott, és gondoskodott arról, hogy minden madár megtanulja idejében a maga dallamát, és senki az erdő népéből mérges bogyót ne egyék. Énekeltek, füttyörészték, csiviteltek a madarak, mesélt a forrás, Visszhang pedig ült a sziklán halványkék ruhában, és lógatta a lábát. Akárcsak ma, éppen úgy.

Az angyal pedig látta, hogy szép az erdő, és elindult, hogy megkeresse három társát: a Jóság angyalát, a Szeretet angyalát és a Békesség angyalát.

– Gyertek – mondta nekik –, az erdő majd megnyitja az emberek szívét, és ti elhelyezhetitek benne a magatok kincseit.

Bevitte őket az erdő mélyébe, ott is a legszebb tisztásra, amit azóta is Angyalok Tisztásának neveznek. Ott megpihentek és várták az embereket.

Jött az első.

De hiába daloltak a madarak, hiába virágoztak a virágok, hiába suttoztak a fák, és hiába mesélte legszebb meséit a forrás: az ember nem látott meg és nem hallott meg mindebből semmit. Fejszét fogott, levágott egy fát, és elment vele. Szíve nem nyílt meg egyetlen pillanatra se. Rontó-ember volt.

Az angyalok nagyon elszomorodtak, amikor látták, hogy hiába szép az erdő, a rontó-ember nem látott meg belőle semmit. Megsíratták a szerencsétlent, amikor elment, zárt szívvel, hidegen. Ez volt az első harmat a földön. Az estéli harmat. Angyalok könnye.

Aztán jött a második ember. Jött, de ő sem látott meg semmit az erdőből. Vakon és süketen haladt a maga útján, fejét lehajtva hordta, és száraz rőzsét gyűjtött. Száraz ágakat keresett csupán az élő, csodaszép erdőben. Az ő szíve se nyílhatott meg. Jött és elment. Gyűjtő-ember volt, közönyös ember. Az angyalok megsíratták őt is, még jobban, mint az elsőt. És ez volt az erdőn a második harmat. A hajnali harmat.

Búsan álltak az angyalok a tisztás közepén, és sírtak. Sírták az embereket, akik nem látják meg a szépet. Sírtak a fák is, sírt a szellő, a virágok és a tündérkéek a virágokban. A patak is sírt, a csönd is sírt.

És ekkor jött a harmadik ember. Jött, megállt a tisztás széliben, és meghallotta sírni az erdőt. Meglátta a virágokat, a fákat. Meghallotta a csermelyt. És halkán mondta:

– Istenem, milyen szép...

És abban a pillanatban lehullt a szívéből egy nagy rozsdás lakat.

Akkor kelt a nap. Kacagó sugarai aranycsikókon nyargaltak végig a fák tetejét. Szempillantás alatt felszáradt a harmat, szétfoszlottak a ködök. Ragyogott a kék ég, csillogtak a fűszálak. Egy sárgarigó felröppent a legmagasabb fenyő tetejére, és vidámat, nagyot füttyentett.

És erre egyszerre megszólalt minden madár. Kacagtak a virágok, és kacagott a patak. Tündérek táncoltak a fák alatt, bukfencet vetettek örömeikben a manók. A

szellő megcsiklandozta a fák leveleit, és fent a sziklán tavaszillatú madárdalokat énekelt a visszhang.

– Milyen szép! – mondta még egyszer az ember.

Az angyalok pedig odaléptek hozzá, egyenként, lábujjhegyen és nyitott szívébe beletették a kincseket. A jóságot, a szeretetet és a békességet. Magasan fönt, az égben, fehér felhőtutajon a Jóisten ült, maga. Báránnyfelhőket pöfékelt nagy kék pipájából, és alámosolygott a földre.

Így volt ez bizony, lelkecském, s így van azóta is. Háromféle ember él a világon: a rontó-ember, a gyűjtő-ember és a látó-ember. Te látó-ember leszel, ugye?

Amikor az erdőre kimégy, figyelve lépj, és lábujjhegyen. Mihelyt a fák alá belépsz, és felrebben előtted az első rigó: akkor már tudnod kell, hogy az erdő észrevett.

Ha megállsz egy pillanatra, hallani fogod a szellőt, ahogy a fák között tovaoson. Te már tudod, hogy ezt a szellőt az angyal rázta elő, köpenye ráncsaiból. Ha jól figyelsz, a manókat is hallhatod: surrannak, matatnak itt-ott a sűrűben. Sok dolguk van, igyekezniök kell.

A virágokat is láthatod majd, és minden virág kelyhéből egy tündérke les reád. Figyelik, hogy rontó-ember vagy-e? Azoktól félnek.

De te látó-ember leszel, és a tündérek ezt hamar felismerik. Kiülnek a virágok szirmaira, és kedvesen reád kacagnak. De akkor már a patakat is meghallod, ahogy neked mesél, csodálatos meséket az erdőről.

Csönd bácsi, az öreg, ő csak a fák közül, vagy egy szikla mögül les reád, és a sánta vén boszorkányt se láthatod, mert ő mindig a legsötétebb sűrűség mélyén rejtőzködik. Csak a mérges bogyókról tudhatod, hogy ott van valahol.

Kacagsz, vagy énekelsz? A napsütötte sziklacsúcson egy kék ruhás leányka ül, lábait lógatja, és hangodra vidáman visszakacag. Te már ismered őt is ebből a meséből. Csönd bácsi nagyobbik leánya, Visszhang a neve.

Haladj bátran, egyre mélyebben az erők közé. A fák alatt, itt-ott még láthatod a harmatot, ahogy megcsillan a fűszálak hegyén. Jusson eszedbe, hogy angyalok könnye az. Angyaloké, akik sokat sírnak még ma is, mert annyi sok embernek marad zárva a szíve a szép előtt.

De miattad nem sírnak már. Mosolyognak, amikor jönni látnak. Mosolyognak a fák is. A virágok legszebb ruháikat öltik magukra, és megdobálnak láthatatlan puha-illat-labdáikkal. Minden olyan szép, puha és illatos körülötted, minden olyan tiszta és barátságos. Csak haladsz az erdőn át, és arra gondolsz, hogy szép. A virágok, ahogy nyílnak. A fák, ahogy egymás közt suttogva beszélgetnek. A forrás, ahogy csobog, csillog, mesél. A madarak, ahogy dalolva, füttyörészve, csivitelve szökdösnek ágról ágra. A mókusok, a nyulacskák, minden. Csak haladsz csöndesen, gyönyörködve, céltalanul, s egyszerre csak kilépsz az Angyalok Tisztására.

Nem is tudod, hogy ez az, mivel az angyalokat nem láthatja a szemed. Csak annyit látsz, csak annyit érzel, hogy csodálatosan szép. És megállasz. És abban a pillanatban megnyílik a szíved, és az angyalok észrevétlenül melléd lépnek, egyenként, lábujjhegyen, és belerakják kincseiket a szívedbe.

A legnagyobb kincseket, amiket ember számára megteremtett az Isten. A jószágot, a szeretetet és a békességet.

Te minderről semmit sem tudsz akkor. Csak annyit hallasz, hogy a madarak nagyon szépen énekelnek körülötted, és a patak nagyon szépen mesél. Csak annyit látsz, hogy nagyon szép az erdő. A fák, a virágok, a fű, a moha, a magas kék ég és rajta az a nagy, csillogóan fehér felhő, amelyiken a Jóisten ül, báránnyelhetők pőfékel nagy kék pipájából, és jószágosan alámosolyog.

Csak, amikor visszatérsz újra az emberek közé, a rontó-emberek és a gyűjtő-emberek közé, és hiába gonoszak hozzád, te mégis jóval viszonzod gonoszságukat, szeretettel vagy mindenki iránt, és az élet legsúlyosabb perceiben is derű és békesség van a homlokodon: csak akkor látják meg rajtad, hogy az Angyalok Tisztásán jártál, kedvesem.

BULÁMBUK

Amit most elmondok neked, az még akkor történt, amikor az erdei manók megtanították az állatokat, mindegyiket a maga mesterségére, az Erdő Angyalának parancsa szerint. A borzot gödröt ásni, a rókát egerészni, a mókust diót törni, az őzeket legelni, és a vaddisznót túrni.

Amikor már mindegyik tisztában volt a maga mesterségével, az Erdő Angyala elindult az Angyalok Tisztásáról, hogy sorra felkeresse őket, és megkérdezze: tetszik-e neked a mesterség, amit számukra kijelölt?

Először a borzot kereste föl, aki ott szorgalmaskodott egy agyagos domboldal közepén és ásta a gödröt, pontosan úgy, ahogy azt tanították neki.

– Tetszik neked ez a mesterség? – kérdezte az Erdő Angyala.

– Tetszik – felelte a borz –, a föld puha, a körmöm hosszú és éles. A gödör pedig, amit árok magamnak, meleg és kényelmes. Csak egy baj van.

– Mi baja lehet annak, aki szereti a mesterségét és érti a dolgát? – lepődött meg az angyal.

– Csak annyi – mondta a borz –, hogy valahányszor elkészülök egy szép, kényelmes gödörrel és beköltözöm, jön valahonnan egy nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, és rádönt egy rakás fatörzset a bejáratomra. Én pedig kezdek elölről a munkát. Ez már a kilencedik gödör, amit árok magamnak.

– Aztán miért nem szólsz neki, hogy döntse máshová a fáit?

– Szóltam én eleget – bizonykodott a borz –, de csak megcsattogtatta a szarvait, és azt felelte, hogy ő Bulámbuk, a nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, aki azt teszi, ami neki jólesik.

– Majd utána nézek ennek a dolognak – ígerte az Erdő Angyala, és továbbment.

Felkereste az özet. Éppen legelt az egyik tisztáson. Pontosan úgy, ahogy erre megtanították.

– Tetszik neked ez a mesterség? – kérdezte az Erdő Angyala.

– Nagyon tetszik – felelte az őz –, reggel kijövök legelni, aztán lemegyek a patakhoz, s iszom a vízből. Majd lefekszem pihenni a mohára. Délután újra kijövök legelni, és újra iszom a vízből. Nagyon tetszik ez a mesterség, és nem is fáradtságos. Csak egy baj van.

– Mi baj lehet? – csodálkozott az angyal.

– Minden reggel jön valahonnan egy nagy, fekete, hatlábú szarvasállat – panaszkolta az őz –, előbb belefekszik a patakba és meghempereg benne, aztán lefekszik a fűvemre, és abban is meghempereg. Csupa sár lesz tőle a fű, és én alig találok magamnak legelnyalót.

– Aztán nem mondtad neki, hogy hemperegjen máshol? – kérdezte az angyal.

– Mondtam én eleget – bölintott az őz –, de csak megcsattogtatta szarvait, és azt felelte rá, hogy ő Bulámbuk, a nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, aki azt teheti, ami neki jólesik!

– Na majd szót váltok veled – csóválta meg fejét az Erdő Angyala, és továbbment.

Felkereste a vaddisznót. Ott turkált a bükkösben. Pontosan úgy, ahogy tanították neki.

– Tetszik ez a mesterség? – kérdezte az angyal.

– Nagyon tetszik – röfögte a vaddisznó –, a föld puha itt a fák alatt, és a makknak jó íze van. Csak egy a baj.

– S az ugyan, mi lenne? – csodálkozott rá az angyal.

– Minden délután erre jön egy nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, és elkezd táncolni éppen itt a fák alatt. Úgy összetapossa ezzel a földet, hogy belefájdul az orrom, míg föltürom megint.

– Aztán miért nem kéred meg, hogy menjen másfele táncolni?

– Kérem én eleget – bizonykodott a vaddisznó –, de rám se hallgat. Csak megcsattogtatja a szarvait, és azt mondja, hogy ő Bulámbuk, a nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, aki ott táncol, ahol neki jólesik!

– Ezen segíteni kell – mondta most már valamivel bosszúsabban az Erdő Angyala, és ment tovább.

Ahogy sorra járta a többi állatokat, mindegyik meg lett volna elégedve a maga mesterségével, de mindegyiknek volt valami panaszja is. És minden panasz egy nagy, fekete, hatlábú szarvasállatról szólott, akinek Bulámbuk volt a neve, és aki azt csinálta, ami neki jólesett.

Megbosszankodott végül is az Erdő Angyala, erősen.

– Aztán hol van ez a nevetlen szarvasállat? – kérdezte.

– Mindig ott, hol neki éppen jólesik – felelték az állatok –, most alighanem a szikláknál lesz.

Elindult hát az Erdő Angyala a sziklák felé, hogy megkeresse azt a nagy, fekete, hatlábú és nevetlen szarvasállatot. Alig ment valamit, csak szembetalálkozott az öreg Csönddel. Jött nagy haragosan, borzolt szakállában alig győztek megkapaszkodni az apró kis csigák.

– Hova ilyen nagy sietve? – kérdezte az angyal.

– Ne is kérdezd – dohogott vén Csönd bosszúsan –, valami nagy, fekete, hatlábú szarvasállat felkapaszkodott a sziklákra, és olyan lármát csap, hogy nem lehet kibírni. Megyek előle az erdő másik végibe.

– Éppen ezt a fickót keresem – mondotta az angyal, és ment sietve a sziklák felé. Már hallotta is a pokoli zajt odafent. Óriási kövek gurultak csattogva lefele a lejtőn. Szegény Visszhang haját tépve sikoltozott. Jajgatott a patak, amikor egy-egy nagy sziklakő alázuhant a vizébe. Nyögtek a fák, valahányszor egy-egy sziklakő nekiütődött. A medve bosszúsan topogott ide-oda barlangja előtt, és törölgette két mancsával a szemébe fröcskölt vizet.

– Mi történik itt? – kérdezte az angyal. – Miféle rendetlenség ez?

– Valami nagy, hatlábú szarvasállat duhajkodik odafent – morogta a medve –, nem elég, hogy elkergette a Csöndet, megbolondította Visszhangot, megdobálta a patakot és megsebezte a fák kérgét, de még az én szememet is telefröcskölte vízzel onnan fentről. Nagyon nevetlen egy állat ez odafent, mondhatom...

– Várj csak – mondta szigorú arccal az Erdő Angyala –, mindjárt megnézem én ezt az állatot!

Azzal felhágott a sziklára, azoknak is a legtetejébe, ahonnan a mázsányi nagy sziklakövek zúdultak lefelé, egyik a másik után. Hát valóban ott állt a tetőn egy nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, csúnya, mint az éjszaka, és labdázott a sziklakkal.

– Hát te mit művelsz itt? – szólt rá szigorúan az Erdő Angyala.

– Játszom – felelte a csúnya, fekete szarvasállat bambán és nevetlenül, és megcsattogtatta ostobán a szarvait –, játszom, láthatod!

– És ki engedte meg neked, hogy olyasmit játsszál, ami másoknak bajt okoz?

– He? – ágaskodott fel a csúnya, nagy, fekete, hatlábú szarvasállat ott a szikla tetején még ostobábban és még nevetlenebbül. – Én Bulámbuk vagyok, a nagy, fekete szarvasállat, és nem kérek engedélyt senkitől, hanem csak teszem, ami nekem jólesik!

Azzal dobálni kezdte tovább a sziklákat.

– Szóval te nagy hát az a híres Bulámbuk – mondotta haragosan az Erdő Angyala –, aki összehempereg az őz fűvét, összetaposod a vaddisznó földjét, fákat döntesz a borz lakására, és csupa olyasmit csinálsz, amit nem kellene csinálnod. Azt gondolod, hogy ez így jól van?

– Jól van, hát – felelte ostobán és nevetetlenül a csúnya, nagy, fekete, nevetlen szarvasállat, akinek Bulámbuk volt a neve –, nagyon jól van ez így! A tisztás fűvén hemperegni jólesik fürdés után, és ha az őznek nem tetszik ez, menjen másfele legelni. Hempergetés után nagyon jólesik táncolni egy keveset a bükkösben, mivel ott jó puha a föld. S ha ez nem tetszik a vaddisznónak, hát menjen, és keressen más bükköst magának. A fákat kidöntögetni is nagyon jó és mulatságos. Minden nagyon jó és mulatságos, amit én teszek. Akinek mindez nem tetszik, az menjen máshova. Én Bulámbuk vagyok, a nagy, fekete szarvasállat, és azt teszem, ami nekem tetszik. Most például labdázni akarok, amint láthatod.

Azzal dobálni kezdte újra a mázsás, nagy sziklaköveket. Azok pedig csattogva gurultak alá a lejtőn, megrémítették Visszhangot, megsebeztek a fákat, belepuffantak odalent a patakba és telefröcskölték vízzel a medve szemét.

Az Erdő Angyala pedig igen erősen megbosszankodott ekkora nevetlenség láttán, és nem is szólt többé egy szót sem, hanem elkezdett varázslatot csinálni. Igazi nagy varázslatot, hogy méltó módon megbüntesse vele a nagy, csúnya, fekete, hatlábú szarvasállatot a maga nevetlenségéért.

Hosszasan csinálta a varázslatot, és közben nem szólt egy szót sem. Bulámbuk pedig dobálgatta tovább a mázsányi nagy sziklaköveket azalatt, mintha csak övé lett volna egyedül a világ és nem törődött semmivel. Mivel ő Bulámbuk volt, a nagy, csúnya, nevetlen s pökhendi hatlábú szarvasállat, aki minden más állatnál nagyobb s erősebb volt az erdőn, és ezért úgy érezte, hogy tehetett, amit akart.

Hanem az Erdő Angyala bizony csinálta már a varázslatot. Kissé lassan ment ugyan, de igazi, nagy büntető varázslat volt ám. Mert egyszerre csak elkezdett zsugorodni Bulámbuk. Zsugorodott, zsugorodott... mind kisebb és kisebb lett, s végül már csak akkorácska volt, mint a hüvelykujjam.

Elbámult és összecsatogtatta a szarvacskáit.

– Mi ez? – kérdezte bután. – Miféle furcsa dolog ez? Megnőttek a kövek, megnőttek a fák, megnőtt minden!

Az Erdő Angyala pedig, aki a varázslatot csinálta, lenézett Bulámbukra, és nevetett.

– Ne neved! – csattogtatta meg Bulámbuk a szarvait, bosszúsan. – Nincs ezen semmi nevetni való! Megnőttek a kövek, és nem tudom többé dobálni őket! Megnőttek a fák, és nem tudom kidönteni őket! Nagyon is rossz ez így! Mert én Bulámbuk vagyok, a nagy, fekete, hatlábú szarvasállat, s azt akarom tenni, ami kedvemre van!

Az Erdő Angyala csak nevetett. Fölvette a földről a kis, csúnya, fekete, hatlábú szarvasállatocskát, megnézte jól, és így szólt hozzá:

– Tévedsz, barátom, mert te már nem Bulámbuk vagy többé, a nagy, fekete, hatlábú és nevetlen szarvasállat, hanem Bulámbuk, a kis, fekete, hatlábú, és még mindig nagyon nevetlen szarvasállatka. Ki okosan tennéd, ha ezentúl felhagynál

a neveletlenséggel, mert bizony a mai naptól kezdve mindenki csak szarvasbogárnak nevez majd. Most aztán mehetsz, csinálhatsz, amit akarsz, mert nem okozhatsz több kárt senkinek!

Azzal letette a szarvasbogarat egy kis, lapos köre, és indult is már, hogy visszatérjen az Angyalok Tisztására.

– Állj meg, állj meg! – kiabált utána a nagy, fekete, hatlábú szarvasállatból kis, fekete, hatlábú szarvasbogárrá átváltozott Bulámbuk –, állj meg, mert ez így semmiképpen sincsen jól!

– Miért nincsen jól? – fordult vissza az Erdő Angyala.

– Hová menjek így? Mihez kezdjek? – siránkozott Bulámbuk a kövön. – Ha egy álló napig gyalogolok, akkor sem jutok el oda, ahova azelőtt két lépéssel eljutottam! Ehen s szomjan pusztulok így bizonyosan!

Az Erdő Angyala nevetett. Visszatért Bulámbukhoz s fölvette a tenyerére.

– Ide figyelj – mondta neki. – Ide figyelj, te nagy, fekete, hatlábú és neveletlen szarvasállatból lett, kis, fekete, hatlábú és most már kevésbé neveletlen szarvasbogárka. Itt hagyhatnálak magadra, hogy most már igazán csinálj, amit akarsz, mert kárt már nem nagyon okozhatsz senkinek. Mondhatnám, hogy Bulámbuk vagy, s tehetsz, amit akarsz. Méltó büntetés lenne ez számodra. Ehelyett azonban foglalkozást adok neked is. Eredj s keresd meg azokat a fákat, amiket megsebezted a köveiddel, s gyógyítsd a sebeiket. Ha jól végezted dolgodat, hálából majd enni adnak neked a fák. Érted? S hogy ne kelljen annyit gyalogolnod, még szárnyat is kapsz.

Azzal elővett az angyal a zsebéből két szép, kemény, fekete szárnyat és felcsatolta azokat Bulámbuk hátára.

– Így ni – mondta az Erdő Angyala –, most eredj s nézz a mesterséged után!

Bulámbuk pedig, a csúnya, nagy, fekete hatlábú szarvasállatból lett, csúnya, kis, fekete, hatlábú szarvasbogár nézegette vadonatúj szárnyait, emelgette, próbálgatta őket, aztán csak zümmmm... felszállt a levegőbe. Keringett egyet, majd aláereszkedett a legközelebbi tölgyfára, és elkezdte gyógyítani rajta a kő okozta sebeket. A tölgyfa ezért cukorlevet adott neki inni, és az Erdő Angyala megállt a fa alatt, és megkérdezte:

– Na hát, Bulámbuk, mit szólsz ehhez a mesterséghez?

– A szárnyaim jók – felelte a szarvasbogár –, repülhetek velük, ahova akarok. Gyógyítom a tölgyfát, és a tölgyfa ennem ad ezért. Azt hiszem, ez így elég jó lesz.

– Akkor hát veled is rendben volnánk – mosolygott az Erdő Angyala, és visszatért az Angyalok Tisztására.

Bulámbukot pedig, a nagy, fekete, hatlábú szarvasállatból lett, kis, fekete, hatlábú szarvasbogarat meglelheted az erdőn magad is. Ott lesz még mindig valamelyik tölgyfán. Mert még most is azzal foglalkozik, hogy gyógyítja a fák sebeit, amiket annak idején a sziklakövekkel okozott rajtuk. Még nagy, fekete és hatlábú szarvasállat korában. A legurított sziklaköveket is megleled a patakokban,

meg a patak két oldalán. Bizony sok követ dobált Bulámbuk annak idején, amikor még nagy, félelmetes és nevetlen szarvasállat volt, s ez az oka annak, hogy még a mai napig sem végzett a gyógyítással.

Ott leled meg valamelyik tölgyfa sebéen, ahogy a cukros vizet szürcsöli. Szárnyait is megláthatod, amiket az Erdő Angyalától kapott volt ajándékba. De azért légy óvatos vele, és lehetőleg ne nyúlj hozzá. Mert Bulámbuk bizony még ma is nevetlen kissé, és megeshet, hogy szarvacskáival megcsípi az ujjad bögyét!

MESE A VÉN GOMBAC SINÁLÓRÓL

Amikor az állatok már mind megtanulták a maguk mesterségét, és a manóknak nem volt több dolguk ezzel, új foglalkozás után kellett nézzenek. Néhányan fészekrakásra kezdték tanítani a madarakat, mások hálószövésre a pókokat. Voltak, akik a pillangókat és a szitakötőket oktatták, és voltak, akik a cserebogaraknak, katicabogaraknak viselték gondját.

A legerősebbik manó, akinek hosszú, fehér szakálla földig ért már, és vén volt ahhoz, hogy fára másszon, vagy egyéb nehéz munkát végezzen, nekifogott gombát ültetni. Éppen olyan időt-töltött vén manóhoz illő foglalkozás volt ez. Járt egész nap az erdőt, lassan, öregesen, és itt-ott elültetett egy-egy gombát. Fehéret, barnát, pirosat: amilyen éppen az eszébe jutott.

Jóféle gombák voltak mind, amiket az öreg manó ültetett, és legkedvesebb mulatsága az volt, ha megleshetette egy fa mögül, amikor valami rözsegyűjtő öregasszony vagy gyerek meglelte ezeket a gombákat a bokrok alatt vagy a fák tövében, és boldog örömmel vitte haza, hogy vacsorát főzzön belőlük. Megelégedetten dörzsölgette ilyenkor kezeit a kis öreg manó, hogy lám csak, milyen hasznos mesterséget választott magának. Szegényemberek gondviselője lett.

Egy szép napon, ahogy éppen hazafelé ballagott a gombaültetésből, egy terebélyes, nagy bükkfa alatt megpillantott egy idegen gombát. Szép, piros kalapos, cifra gomba volt. Emlékezett, hogy reggel arra járva két vargányát ültetett oda. Azok ott is voltak a helyükön. De hogyan került közéjük ez a szép, piros gomba?

Vakarta a fejét a kis öreg manó, de nem emlékezett sehogyan sem, hogy ő ilyesmit ültetett volna. Még csak nem is látott soha életében ehhez hasonló szép, piros gombát. Vakarta a fejét, simogatta hosszú, fehér szakállát, tűnődött, gondolkodott. Háromszor is körüljárta az idegen gombát. De csak nem tudott rájönni, hogy honnan kerülhet oda.

Csóválta a fejét és hazament.

Mikor estefelé újra arra sétált, a gombák nem voltak ott. Sem a két vargánya, sem a szép, piros, idegen gomba.

– Ki lelte meg a gombákat? – kérdezte a harkályt, aki éppen ott dolgozott a bükkfán.

– Az erdész kislánya – felelte a harkály –, nagyon megörvendett ám a szép, piros gombának! Úgy kacagott, hogy még Visszhang is alig győzött versenyt kacagni vele. Igazán ügyes vagy, hogy olyan szép gombákat tudsz csinálni!

A kis vén manó nem szólt semmit, és ahogy ment tovább az erdőn, lassanként maga is kezdte elhinni, hogy valamiképpen mégis csak ő ültette oda azt a szép, piros gombát. Mindössze megfedkezett róla, mert hiszen öreg már.

Hanem aztán másnap reggelre támadt ám nagy felfordulás!

Alig virradt meg, jött a szarka rémült cserregéssel az erdészház felől. Ahány szál tolla volt, annyifelé borzolódtott.

– Haldoklik a kislány! Haldoklik a kislány! – rikácsolta végig az erdőn.

Megmozdult erre ijedtében az egész erdő. Ahány manó volt, mind összefutott. Ahány tündér, mind kiugrált a virágokból. Még Visszhang is otthagya a sziklát, és még a patak is elhallgatott ijedtében. Szerették mind nagyon az erdészék kislányát.

Nosza, rohantak a manók gyógyító gyökerek után. Szedték a tündérek az ezerjófűvet, balzsamvirágot. Szaladtak vele az erdészházhoz.

Ott feküdt a kislány, halálos sápadtan, az ágyon. Sírt az édesanyja, sírt az édesapja. Hiába volt minden orvosság, hiába volt a szomszédok sok okos tanácsa: nem tudták, mi baja lehetett, nem tudtak segíteni rajta.

Jöttek a manók a jóféle gyökerekkel: nem használt semmit. Jöttek a tündérek ezerjófűvel, balzsamvirággal. Éjféle harmatot is hoztak gyöngyvirágcsuporban: nem gyógyult meg a kislány ezektől sem. Csak mind betegebb lett szegényke, mind betegebb.

Sírtak a tündérek, sírtak a manók valamennyien, és nem tudták, mit kezdjenek. Odagyűltek az erdő madarai mind, az erdő állatai mind, lehajtották a fejüket és búsultak nagyon. Szerették a kislányt, mert jó kislány volt, de nem tudtak segíteni rajta. Csak álltak az ágya körül nagy szomorúsággal és nézték, ahogy egyre sápadtabb lett, egyre gyöngébb lett szegényke.

Egyszerre csak befurakodott közéjük az okos kis gyík, és azt mondta:

– Engedjétek oda, hadd nézzem meg, mi baja van!

Odaengedték, hogyne engedték volna. Az okos kis gyík pedig nézte, vizsgálta a beteg leánykát, aztán csak zsupsz! Beugrott a szájába hirtelen, bebújt a torkába, és eltűnt.

Kimeredt szemmel lesték az állatok meg a madarak mind, de még a tündérek is, a manók is és az erdészék is, szegények, hogy mi lesz ebből?

Hát az lett, hogy kis idő múltával csak mászott kifelé nagy kínlódva a kis gyík a leányka gyomrából, és rángatott kifelé onnan egy nagy, piros gombát! Akkora nagy volt a gomba, hogy a kicsi gyík alig tudta vonszolni kifelé.

Nagy nehezen kikecmergett vele mégis. S hát abban a szempillantásban elkezdett mosolyogni a kislány! Kipirosodott az arca, megnyíltak a szemei, felült az ágyon és kacagni kezdett! Meggyógyult, szempillantás alatt.

Lett nagy örvendezés az erdészházban! Sírtak örömben az erdészek, ölelgették, csókolgatták az okos kis gyíkot, mézzel, cukorral vendégelték meg az állatokat, madarakat. Táncooltak a tündérek, bukfenceztek a manók. Olyan nagy vidámság kerekedett egyszeribe az erdőn, hogy még a mogorva, vén Csönd bácsi is ledobta magáról a köd-köpönyeget, és tánra perdült a mohos, vén sziklák alatt.

Na, de aztán, hogy belefáradtak az örvendezésbe, vizsgálni kezdték a nagy, piros gombát. S egyszerre csak megszólalt a harkály az erdészek házának tetején.

– Ohó! Ezt a gombát láttam én már! Ott volt a nagy bükkfa alatt! Még meg is dicsértem miatta a gombacsináló manót!

Rá is gyűltek a gombacsinálóra valamennyien.

– Hát te ilyeneket ültetsz? Hát te mérges gombákat csinálsz? Hát te vagy az oka, hogy majdnem meghalt a kislány? Hát te így, hát te úgy!

Hiába szabadkozott szegény feje, hogy ő bizony maga is csodálkozott, mikor ezt a szép, új gombát meglátta a többi között, bizony csak elcsípték a nyakát, megkötözték kezét-lábát vadszőlő indájával, és vitték föl az Angyalok Tisztására, hogy törvényt üljenek fölötte.

Hiába sírt szegény vén gombacsináló, hogy nem ő a hibás, hiába könyörgött. Összeült nyomban a törvényszék, hogy kimondja az ítéletet. A baglyot tették meg elnöknek. Fel is kuporodott nagy szigorúan egy száraz fára, és onnan huhogott alá a félelemtől vacogó manóra.

– Ki engedte meg neked, haszontalan vén gombacsináló, hogy mérges gombát ültess el az erdőn? Amitől betegek lesznek a gyerekek?

– Nem én ültettem, higgyétek el, hogy nem én ültettem – siránkozott szegény gombacsináló. – Mindössze két vargányát ültettem oda kora reggel! S amikor visszatértem, ez a piros is ott volt közöttük! Higgyétek el, hogy nem én ültettem!

– Hát ki? – borzolódtól föl a bagoly. – Én nem ültettem, annyi bizonyos. Nem is értek hozzá.

– Én sem! Én sem! – csárogta valamennyi madár.

– Én sem! – kiabálta valamennyi állat.

– Közülünk sem lehetett senki – rázták fejüket a tündérek.

– Közülünk sem – bizonygatták a manók –, egyedül Gombacsináló tud gombát csinálni!

– Meg kell kérdezni a bükkfát – döntötte el a kérdést a bagoly.

Szárnyra is kapott a sólyom azon nyomban, és szempillantás alatt ott volt a nagy bükkfánál.

– Ki ültette alád a piros gombát?

– A piros gombát? – gondolkozott a vén bükkfa. – Én bizony nem tudom. Alighanem aludtam még, mikor odatették. Mire fölébredtem, ott volt mind a három. Két barna, egy piros. Bizonyosan a gombaültető ültette ide őket, ki más?

Egyetlen fa sem tudott többet. A mókusok sem. Még a lappantyú sem, pedig az éjszaka jár és kora hajnalban.

– Csak te lehettél, semmirevaló vén gombacsináló – döntötte el végül is a bagoly –, méltó módon meg kell büntessünk miatta.

Ekkor érkezett oda a szellő. Sok dolga volt, azért késett.

– Várjatok – mondta –, ne ítékeztek még. Megkérdem a ködöt, hátha az tud valamit.

El is suhant nyomban a legsötétebb sziklakatlan felé. Ott lelte a ködöt, egy nyirkos odúban. Rosszkedvű volt, mint mindig.

– Mi közöm hozzá – morogta –, ha láttam, láttam, s ha nem láttam, nem láttam. Tőlem ugyan meg nem tudjátok.

– Ide figyelj – bosszankodott föl a szellő –, ha meg nem mondd, hogy ki ültette oda azt a mérges gombát, örök ellenségek leszünk!

– Mit bánom én – morogta a köd –, törődöm is veled...

A szellő se volt rest, belekapaszkodott a köd ruhájába, és megrángatta jól. Sokat azonban nem árthatott neki, mert az mogorván beljebb húzódott a barlangba, egészen be a legmélyére, ahol a vén sánta boszorkány lakozott, és a szellő oda már nem mehetett utána.

– Majd kijössz! – fenyegette meg.

Mikor megtudta a bagoly, hogy a köd megtagadta a választ, gondolkodni kezdett. Gondolkoztak a tündérek is, a manók is, az állatok is, madarak is. Gondolkozott a szellő, a visszhang, a patak és a csönd. Mindenki gondolkozott. Mert, hogy igazságtalan ítéletet hozni nem szabad, azt tudták jól, valamennyien.

Ekkor megszólalt az Erdő Angyala, aki mindeddig mozdulatlanul állt a tisztás szélén egy nagy fa alatt, és figyelte, hogy mire mennek az erdő népei, magukban.

– Eresszétek el a vén gombacsinálót – mondta csöndesen –, nem ő a vétkes. Én tudom, hogy ki ültette oda a piros gombát. A köd is tudja. Elég szégyen, hogy ti nem tudjátok. Ezért megparancsolom mindnyájatoknak, hogy keressétek a bűnöst mindaddig, amíg magatoktól rá nem akadtok. Te pedig, öreg gombacsináló, ezentúl jobban ügyelj. S ha látod, hogy idegen gomba került a tieid közé, azonnal szólj a fáknak és a madaraknak, a szellőnek és tündéreknek és mindenkinek, akivel csak találkozol. Ti pedig gondoskodjatok arról, hogy ne nyúljon senki az ilyen gombához.

Így beszélt az Erdő Angyala, és azzal intett, hogy elmehetnek. Már esteledett is az erdőn és mindenki a maga dolga után kellett nézzen. A tündérek be kellett csukják a virágok kelyhét, hogy az éjszaka hűvöse meg ne ártson nekik. A manók fel kellett hordják a csillagokat az égre, mindegyiket a maga helyére. A bagoly le kellett repüljön a faluba, hogy megszámolja az egereket, a patak pedig álomba kellett mesélje a fákat.

Hogy pedig ez nem kitalált mese, amit itt elmondtam neked, hanem színtiszta valóság, azt onnan tudhatod, hogy ma sincsen még vége a piros gomba történetének.

Mert lám, a nagy szakállú vén gombacsináló azóta is ültetgeti szorgalmasan a maga gombáit az erdőn. Őt magát ugyan nem láthatod, mert az éjszaka sötétjében dolgozik többnyire, de a gombákat, azokat meglelheted magad is az erdőn, fák tövében, bokrok alatt, kicsi tisztások szélén. Haza is viheted ezeket a gombákat, meg is főzheted. De csak azokat, amiket valóban a jó öreg manó ültetett.

Jól vigyázz azonban, mert vannak másféle gombák is. Pirosak, fehérek, sárgák, mindenféle színűek. Ezeket a vén sánta boszorkány ülteti. Erről azonban csak az Erdő Angyala tud, meg a köd, más senki. Mert a vén gonosz akkor ülteti ezeket, amikor a köd is ott van mindenütt, és elrejtí szem elől a gonosz mesterkedést.

Én onnan tudom, hogy egy sánta csiga súgta volt meg nekem, aki véletlenül ott volt egy tölgyfalapi alatt, amikor a boszorkány egy mérges gombát ültetett a jó gombák közé, és szemével látta. Ez a csiga éppen útban volt a manókhöz, hogy elmondja nekik, amit látott, de sánta lévén, csak nagyon lassan tudott járnival, és útközben egy félszemű sündiszó véletlenül eltaposta szegényt. Így aztán még ma sem tudják a manók, meg az erdő többi lakói, hogy ki ülteti azokat a mérges gombákat.

Még csak te tudod egyedül, azáltal, hogy most elmondtam neked.

Szegény öreg gombacsináló néha igen nagy gondban van. Folytonosan újra meg újra kell számlálja a gombáit, hogy észrevehesse, ha idegen gomba kerül közéjük. Ilyenkor nagyon megrémül, mert eszébe jut az erdészék kislányának esete, és azonnal szól a fáknak, tündéréknek és madaraknak, hogy vigyázzanak, mert itt és itt újra mérges gomba került a jók közé!

Ők aztán igyekeznek is, amennyire tőlük telik. Amikor egy gyerek hozzá akar nyúlni egy ilyen gombához, a virágokban azonnal sikoltozni kezdenek a tündérék. (Feltéve, ha van a közelben virág.) A fák levele remegni kezd, ők ennél többet nem tehetnek. De ha van a közelben egy madár, bármiféle madár, és megtudja, amikor egy gombaszedő gyerek hozzányúl egy mérges gombához, az ilyen madár ijedten rebben föl az ágról, és jajveszékelnival kezd a maga nyelvén. Mert a madarak nagyon szeretik a gyerekeket, és féltik őket az ilyen gombáktól.

Ezért hát, ha gombát szedni kimégy az erdőre, figyelj ám nagyon a fákra, a virágokra és a madarakra. Ők jót akarnak neked. És ha sokat vagy velük, egy idő múlva megérted, amit mondanak.

Kérlek, ne feledkezz meg az okos kis gyíkról sem, aki az erdészlányka gyomrából kihúzta a piros gombát. Ne bántsod soha, ha összetalálkozol vele. Neked is lehet még szüksége rád.

Hogy pedig mindez való igaz, amit itt elmondtam, azt abból is láthatod, hogy a szellő a mai napig sem békült ki a köddel. Valahányszor rátalál, mindig megkergeti. A ködöt nem is szereti senki az erdőn. Mert a köd tudja, hogy ki ülteti a mérges gombákat, de nem mondja meg. Ő ugyanis szövetséget kötött a vén sánta boszorkánnyal.

Szegény vén gombacsinálónak ma már a gondtól kétakkorára nőtt a szakállá. Egészen beleöregedett a keserűségbe. Bárhova rejti is a gombát, mindig talál másnap közöttük olyant, amit nem ő ültetett. És hiába kérdi a fákat, a madarakat, az állatokat: senki se tudja, ki ültette oda azokat a gombákat.

De te most már tudod, ugye?

És amikor majd felnősz, és azt látod, hogy az emberi élet jó gombái között is sok a mérges és veszedelmes gomba, akkor jusson eszedbe ez a mese. Jusson eszedbe, és ne légy soha azok között, akik a gombacsinálókat ártatlanul ítélik el, boszorkányok által gyártott gombák miatt. Mert aki igazságtalanul ítél, az a ködnek és a boszorkányoknak a szövetségese.

MESE AZ ÉJJELI PÁVASZEMRŐL

Persze, te még nem tudod, hogy miképpen van ez a dolog a pillangókkal. Hát figyelj ide.

Az emberek nem mind jók. Nem bizony. Vannak, akik rosszat követnek el. Nagyon sok rosszat. Mondhatnám így is: az emberek sokkal több rosszat cselekszenek, mint jót.

Nézz körül a világban. Ami hibát találsz benne, az mind az emberek rosszságának a nyoma. Ami csúnyát látsz benne, az is mind az emberek rosszságának a nyoma. Az emberek rosszsága néha embertelenül megnövekszik, és ilyenkor csúnya lesz a világ a városokban és mindenütt, ahol sok ember lakozik együtt, olyan borzalmasan csúnya, hogy ha nem lennének erdők a világon, nem is lehetne azt a rengeteg csúnyságot elviselni.

Ez pedig azért van így, mivel minden rossz cselekedetnek nyoma marad ezen a földön. Ez már így van. A Jóisten rendelte így. Az emberek rosszságának a nyomán csalán nő és egyéb gyom. Manapság sokszor látni se lehet ezeket a gonosz gyomokat, mert az emberek cementtel és aszfalttal falazták be maguk alatt a földet, hogy ne nőhessenek ki belőle ezek a gyomok. De azért ott vannak, hidd el, az aszfalt alatt is. Érezni lehet őket, valahányszor rossz emberek közelébe tévedünk.

Így volt ez bizony, kezdettől fogva. És az Erdő Jó Szelleme szomorúan látta, hogy sokasodik a földön a csalán és a gyom, sokasodik a sok csúnyság, amit az emberek rosszsága okozott. Fölszállt hát a Jóistenhez, arra a nagy, csillogó, fehér felhőre, és azt mondta:

– Édes Jó Istenem, megbocsáss szolgáltnak, de ez nem jól van így! Ha megengeded, hogy minden emberi rosszság valami csúnya gyomot hagyjon maga mögött ezen a földön, úgy engedd meg azt is, hogy a jócselekedetnek is emléke maradjon!

A Jóisten mosolygott, és ezt felelte:

– Legyen hát, amint kívánod. Eredj és teremts valami emléket a jótettek számára is.

Az Erdő Jó Szelleme megköszönte az isteni ajándékot, és visszazállt vele a földre. Az erdő szélén megállt, és eltűnődve nézte az embereket, akik a mezőn dolgoztak.

Egyszerre csak meglátott egy csapat vásott, rossz gyereket, kik azzal mulattak, hogy kiszedték fészkeiből a varjú fiát, és kínozták. Szárnyait tépdesték, szorongatták, dobálták a levegőbe, és kacagtak a kínlásán. Szegény varjúfiú sírt és jajgatott, szülei pedig kétségbeesetten keringtek fölötte, de hiába kérelték a rossz gyerekeket, azok csak tovább gyötörték a kis varjúfiút.

Az Erdő Jó Szelleme nagyon elszomorodott ezen, mert látta, hogy rosszaságuk nyomán mindenütt tüskés, mérges gyomok bújtak elő a földből, s látta előre azt is, hogy amikor ezek a gyerekek felnőnek, csupa rosszaságot követnek el azután is, és megtöltik gyomokkal a világot.

Nem nézhette tovább. Intett az erdőnek, és a fák haragosan zúgni kezdtek. Intett a felhőknek, s a felhők dobálni kezdték villámaikat. Morajlottak haragjukban a hegyek, süvöltött a szél, s a fák kinyújtották karmaikat a gonosz gyerekek felé.

Azok ijedt sikoltozásokkal futottak haza. A megkínzott varjúfiút pedig ott hagyták a mezőn.

Egyetlen gyermek maradt csak a közelben. Ez nem játszott a többivel, hanem apjának, anyjának segített pityókát kapálni. Mikor a gonosz kölykök elszaladtak, odament az eldobott varjúfiúhoz, fölvette, megsimogatta, enni adott neki, és megitta friss forrásvízzel.

Az erdő már nem zúgott akkor. Figyelt.

A gyerek pedig fölmászott a fára és visszatette a varjúfiút a fészekbe, ahonnan kiesett. Boldogan káromgott a két öreg varjú, a fák mosolyogva bólogattak, és abban a pillanatban, amikor a gyermek visszahúzta a kezét a fészekből, ott ült a tenyerén egy szép, hófehér pillangó. A gyerek elbűvölten nézte. Ez volt az első pillangó a világon.

Meglibbentette a szárnyait, és fölszállt a levegőbe. Olyan szép volt, hogy a gyerek mosolyogva tekintett utána, és mosolygott az erdő is, a kék égbolt, és a nagy, csillogó felhőn a Jóisten maga.

Azóta is, valahányszor valaki jót cselekszik ezen a világon, egy új pillangó száll föl a levegőbe, s viszi a hírt a Jóistenhez. Mert a pillangót az Erdő Jó Szelleme teremtette, s teremti azóta is, hogy nyoma maradjon a jósnak.

Bizony ezen a világon sok a csalán és a gyom. De láthatod azért: pillangók is vannak. Fehérek, sárgák, mindenféle színűek. Mert van jószág is az emberekben, s a sok kicsi pillangó sok kicsi jótett hírt hordozza. És vannak szép, nagy, ritkasépségű pillangók is: ezek a ritka nagy jócselekedetek emlékei. Minél szebb és nagyobb jót teszel: annál szebb, nagyobb és színesebb pillangó száll föl teted nyomán. Igyekezz hát, hogy amerre csak jársz, sok pillangó legyen!

Vedd föl a fészekből kiesett rigófiút, simogasd meg, és tedd vissza a fészkébe, ügyesen. S valahonnan fölrepül majd egy pillangó, és tudni fogják a fák, a hegyek, hogy mit tettél a rigó fiával.

Ne lépj reá a csigára, hanem tedd félre az útból, hogy más se léphessen reá, és ettől újra megszületik egy pillangó.

Bárki, ha bajban van, segítesz rajta, ugye? Nem baj, ha az emberektől nem kapsz érte hálát. Minden jótettedet egy pillangó hírül viszi, és tudni fog róla az erdő, és a Jóisten, aki a csillogó, fehér felhőn ül, és örvend a pillangóknak.

Most pedig hadd mondjam el, hogy miképpen született meg az egyik legszebb és legnagyobb pillangó: a nagy éjjeli pávaszem.

Élt egyszer valahol az erdő szélén egy szegény asszony. A nagy szegénységen kívül egyebe se volt, csak két kicsi kecskéje és kilenc gyermeke. A két kicsi kecske naphosszat az erdőn legelt, és csak estére tért haza, hogy megfejhesse őket a szegény asszony, és megvacsoráztassa tejükből kilenc gyermekét.

Hát bizony egy este nem jött haza a két kicsi kecske. Hiába várta őket a szegény asszony, hiába hívta őket, bizony csak nem jöttek. Sötét volt már, sírni kezdett a kilenc éhes gyerek, és nem volt mit enni adjon nekik, mert lám a két kicsi kecske nem volt sehol, hogy megfejhetette volna őket.

Elindult hát az asszony egyedül, be a nagy, sötét erdőbe, hogy megkeresse a két kicsi kecskét. Ment, ment, szőlígtatta őket, és hát egyszerre csak meghallja mekegésüket, jó messzire bent, a legnagyobb sűrűség közepén.

Nosza, indult is nagy sietve a mekegés felé. Egyszerre csak útját állta a bükkfa.

– Ne menj a kecskéid után, szegény asszony – mondta a bükkfa –, elfogta azokat a gonosz sánta boszorkány, és nem adja vissza úgysem!

– Eressz tovább, jó bükkfa – felelte a szegény asszony –, haza kell vigyem ám a két kicsi kecskémet, meg kell fejjem őket, hadd vacsorázhassanak a gyermekeim!

– Eridj hát – sóhajtott a bükkfa –, és próbáld meg, de nem hiszem, hogy odaadja őket a vén gonosz boszorkány!

Azzal félreállt az útból.

Ment, ment a szegény asszony tovább a sötét, sűrű erdőben, amerre a mekegést hallotta. Útját állta a fenyőfa.

– Fordulj vissza, szegény asszony, ne menj a gonosz boszorkányhoz. Baj lesz abból, tudom!

– Nem fordulhatok én vissza, jó fenyőfa, miképpen fordulhatnék? – felelte a szegény asszony. – Haza kell vigyem a két kicsi kecskémet, meg kell fejjem őket, hadd vacsorázhassanak a gyermekeim!

– Eredj hát – sóhajtott a fenyő –, de baj lesz abból, bizony érzem!

Ment, kapaszkodott a szegény asszony a meredek sűrűségben. Sötét is volt már nagyon. Mégis csak ment, amerre mekegni hallotta a két kicsi kecskét. Elébe állott a kőszikla.

– Tapodtat se menj tovább, te szegény asszony! Bajt forral a vén gonosz boszorkány!

– Mennem kell akkor is, jó köszikla, mennem kell bizony – felelte újra a szegény asszony –, haza kell vigyem a két kicsi kecskét, meg kell fejjem őket, hadd vacsorázhassanak éhes gyermekeim. Nem bánom én, akármit is forral az a vén gonosz boszorkány!

Félreállt a sziklakő nagy szomorúan, s kapaszkodott tovább a szegény asszony, fölfelé a meredek sűrűségben. Egy sűrű katlanból elébe kúszott a köd.

– Gyere, gyere, szegény asszony, itt vannak a kecskéid, gyere...

S ment a szegény asszony, amerre a köd vezette, ment a sűrű, sötét sziklakatlanba. Nyirkos moha tapadt a fákhöz. Dohos penészszag ülte a levegőt. Denevérek surrantak a sötétben. De a szegény asszony csak ment, ment, amerre a köd vezette volt.

S hát egyszerre csak egy nagy, mohos barlang szájában megpillantott egy kicsike tüzet s a tűz mellett az öreg boszorkányt. A boszorkány mögött, megkötözve, a két kicsi kecskét.

Reszketni kezdett a szegény asszony a félelemtől, mert csúnya gonosz ábrázata volt ám a vén sánta boszorkánynak. De azért csak odament a barlang elé.

– Kérlek szépen, jó boszorkány, add vissza a kecskéimet! Haza kell vigyem őket, meg kell fejjem őket, hadd vacsorázhassanak éhes gyermekeim!

Nagyot kacagott erre a vén boszorkány ott a barlang szájában, a tűznél. Vicsorogva, gonoszul kacagott.

– Mit gondolsz, te bolond asszony? Azért fogtam el a kecskéidet, hogy csak úgy visszaadjam? Hihihihih! Váltásgot kell fizetned ám értük!

– Szánj meg engem, jó boszorkány – kérlelte a szegény asszony –, kilenc gyermekem vár otthon éhesen, és egyebem sincs ezen a világon, csak ez a két kicsi kecske. Miből fizethetnék váltásgot neked?

Kegyetlenül vigyorgott a vén boszorkány, egyetlen nagy foga kimeredt a szájából.

– Nem kell nekem egyéb – mondta –, adj ide kettőt a gyermekeid közül. Akkor viheted a kecskéidet.

Elkezdett erre sírni a szegény asszony, keservesen. Hogyan adhatna oda kettőt a gyermekei közül, mikor úgy szereti valamennyit? De a gonosz boszorkány nem tájtított.

– Két gyermeket akarok, vagy itt maradnak a kecskék!

Hanem aztán addig-addig könyörgött a szegény asszony, hogy nem csak a kösziklák lágyultak meg körülötte, de még a vén boszorkány is engedett.

– Jól van na, nem bánom – morogta végül is –, hozd el hát két kisebbik gyermekednek egy-egy szemét, azzal is megelégsem. De most aztán eridj, mert ha tovább lábatlankodol itt, rád uszítom a mérges kígyóimat!

Indult hát nagy szomorúan a szegény asszony hazafele, és töprengett, töprengett, hogy mit is tegyen. Hagyta volna szívesen a két kicsi kecskét, de akkor honnan szerez tejet a gyermekek számára, miből főz vacsorát?

Gondolt egyet szegény feje, és megállt a sötét erdőben. Kivette a saját két szemét, úgy indult vissza a boszorkányhoz. Tapogatódzott a fák között, tapogatódzott a sziklák között, mert bizony már nem látott szegény semmit, hiszen nem volt szeme. Hiába tapogatódzott, nem lelte az ösvényt.

Arra járt a szellő, megkérdezte.

– Mit keresel itt, szegény asszony? Hova lett a két szemed?

– Jaj, ne is kérdezd, jó szellő – felelte a szegény asszony –, elhajtotta két kicsi kecskémet a vén gonosz boszorkány, és nem adja vissza, csak ha elviszem neki a két kisebb gyermekem egy-egy szemét. Jaj Istenem, hogyan tehetném azt? Pedig ha nem viszem haza a kecskéket, nem tudok enni adni a gyermekeimnek. Így hát inkább kivettem a magam két szemét, és azt viszem neki. Csak nem lelem az ösvényt, így vakon.

Megsajnálta a szellő a szegény asszonyt nagyon.

– Gyere – súgta a fülébe –, majd én elvezetlek.

És vezette is szép ügyesen a szegény asszonyt, vissza a boszorkány barlangjához.

– De hamar megjártad! – álmélkodott a vén gonosz boszorkány. – Elhoztad-e a gyermekeid szemét?

– Itt vannak – nyújtotta ki tenyerét a szegény asszony.

Elvigyorodott a vén boszorkány. Átvette a két szemet, és bedobta őket a tűzbe. S abban a pillanatban egy nagy, sötét pillangó rebtent föl a tűzből. Két nagy kék szem ragyogott éjfékete szárnyain. Hessegette a vén boszorkány, de a csodálatos pillangó leszállt a szegény asszony vállára, és nem ment el onnan.

– Jó na, viheted a kecskéidet – vigyorgott gyanakodva a vén gonosz –, ha megmondod nekem, hogy milyen színe van a lángnak?

– Kék – súgta a pillangó a szegény vak asszony fülébe.

– Kék – mondta a szegény asszony.

– Ezt eltaláltad – dörmögött bosszúsán a boszorkány –, mégsem csapsz bé, hallod-e! Hány kányacsont van a kezemben?

– Három – súgta a pillangó.

– Három – mondotta a szegény asszony.

– Na, viheted a kecskéidet! De gyere be értük, és oldozd el magad!

Megijedt ám a szegény asszony, hogy most bizony észreveszi a boszorkány a csalást, ha elkezd tapogatózni a kecskék felé. De abban a szempillanatban megiramodott a szellő, felkapott a tűzből egy marékra való parazsat, és rádobta a vén boszorkányra. Sivalkodott is ökelme kegyetlenül, kapkodott a parazsak után, arcát-kezét jól összeégette, és ezalatt a nagy, sötét pillangó megsúgta a szegény

asszonynak, hogy merre forduljon, hova nyúljon, és percek alatt szabad volt a két kicsi kecske. Iramodtak is hazafele, ész nélkül, nyomukban a szegény vak asszony.

Ahogy ment, félreálltak útjából a fák, félregurultak a kövek. S ott szállott előtte a nagy, sötét pillangó, szárnyán a két ragyogó kék szemmel. A földkerekség legszebb pillangója: a nagy éjjeli pávaszem.

Hazaérve megfejte a szegény vak asszony a kecskéket, megvacsoráztatta kilenc gyermekét, és aztán valamennyien aludni tértek.

S amíg aludtak, a szép nagy pillangó felszállott a Jóistenhez, és elmondta neki, hogy mit tett a szegény asszony. A Jóisten meghallgatta, aztán félrefordult egy pillanatra, hogy ne láthassa senki, amikor egy könnyecseptet kitörölt a szeméből. Majd benyúlt a zsebébe, és elővett onnan két gyönyörű szép, vadonatúj szemet. Odanyújtotta őket a pillangónak.

Másnap reggel, amikor a szegény asszony fölébredt és fölnyitotta a szemét, csodálkozva nézett körül. Látott! Szemeihez nyúlt... bizony ott voltak a helyükön!

– Mi van veled, édesanyánk? – kérdezték a gyermekek. – Miért nézel olyan csodálkozva?

– Semmi, szívecskeim, semmi – felelte a szegény asszony mosolyogva, és megcsóválta a fejét –, valami csúnyát álmodtam az éjszaka, ennyi az egész...

És amikor ezt mondta, abban a szent pillanatban egy nagy, gyönyörű szép, sötét szárnyú pillangó szállt ki a nyitott ablakon a kicsi házból, s eltűnt az erdőben. Különösen ritka, szép pillangó volt. A világ legszebb pillangója: a nagy éjjeli pávaszem.

MESE A KIS SZÜRKE NYÚLRÓL

Azzal kezdődött, hogy az egyik tündérke – az éppen, amelyik a gyöngyvirágban lakik – elvesztette a papucsát.

Hogy miképpen vesztette el, azt nem lehetett tudni. Egyszerre csak nem volt meg. Már ahogy általában az ilyen elvesztésekkel lenni szokott. Reggel föl akart kelni, hogy megmosdjék a harmatban, ami a gyöngyvirág széles levelein meggyűlt, s hát csak nem volt a papucs sehol! Pedig még egészen új papucs volt, szép fehér. Hullott gyöngyvirág-szirom kelyhéből készült.

Nocsak, keresni kezdte a tündérke a papucsot. Kereste mindenütt: a moha között, a fűszálak alatt, a szomszédos kankalinnál. Hiába. Nem került elő a papucs. Már reggel volt pedig, ébredezni kezdett az erdő. Az aranyűjtásos napsugárfiúk is megérkeztek, és szegény tündérke szégyenkezett erősen, mert hát mégsem tündérhez méltó dolog ám mezítlábasan mutatkozni.

Arra jött a borz.

– Keresd meg, jó borz, a papucsomat – kérlelte a tündérke –, elvesztettem valahol és nem tudom meglelni!

De a borz rosszkedvű volt, és sietett haza, mert bántotta szemét a napfény.

– Én is elvesztettem a pápaszememet, mégsem keresem, mert sietek haza. Miért keresném éppen a te papucsodat?

Azzal elkocogott, és bebújt a barlangjába. Még a páfrányfüggönyt is jól összehúzta a bejárat előtt, hogy ne fájjon szeme a nap fényétől.

Ült a tündérke tovább a gyöngyvirág levelén, és búsulta a papucsát. Arra jött a vaddisznó.

– Keresd meg, jó vaddisznó, a papucsomat! Elvesztettem valahol, és nagyon búsulok érte!

– Én is elvesztettem az ásómat – felelte a vaddisznó –, mégsem keresem, mert nem érek rá. Inkább orrommal túrom föl a földet. Járj te is mezítláb.

Azzal sietett tovább a tölgyesbe, mert hallotta volt a mátyástól, hogy tavalyi makkot leltek ott a mókusok, és ha nem igyekszik, felfalják mind egy szemig.

Búsult tovább szegény kis tündér a gyöngyvirág levelén, búsult a papucsá miatt. Arra jött a róka.

– Keresd meg, jó róka, a papucsomat! – könyörgött hozzá. De a róka csak legyintett fölényesen nagy busa farkával.

– Hajjaj, nincs nekem időm effélére, lelkecském! Várnak a tyúkok a faluban! Én is elvesztettem a tarisznyámat, de inkább számban hordom föl rendre a tyúkokat, semhogy kereséssel töltssem a drága időt!

Azzal már ott se volt.

Jött az őz.

– Keresd meg, jó őz, a papucsomat! Elvesztettem, látod, és nem tudom meglelni!

– Egyet se búsulj – vigasztalta a jószívű őz –, én is elvesztettem az agancsomat még a télen, és látod, már nő is helyébe másik! Nő majd a te lábadra is más papucs, bizonyára!

S ment tovább nagy büszkén a patakhoz, hogy megcsodálja vadonatúj agancsát a víz tükrében.

Hiába jött még arra a mókus, a sündisznó, meg a nyest: a mókus a maga diótörőjét kereste, a sündisznó elveszített néhány tüskét a hátáról, a nyest pedig kijelentette, hogy neki semmi köze ahhoz, amit mások elveszítenek. Mindenki ügyeljen a maga holmijára. Különben is, tette hozzá, ő a fákon jár, és ott amúgy sem lehetne papucsot keresni.

Szegény kis tündérke elkezdett keservesen sírni ott a gyöngyvirág levelén. Hát ahogy ott sírdogál, arra jön a kis szürke nyúl.

– Mért sírsz, szép tündér? Mi bánatod lehet? – csodálkozott a nyúl.

– Jaj, ne is kérdezd – szípogetta a tündérke –, hogyne sírnék, amikor elvesztettem szép fehér selyempapucsomat, és senki sem akarja megkeresni!

– Ne sírj, na, ne sírj – szánta meg a jószívű kis nyúl –, majd én megkeresem!

– Igazán megtennéd? – derült föl a tündérke. – Jaj, milyen derék, jó kicsi nyúl vagy! Hát ha megtalálod, én is készítek majd neked ajándékba egy papucsot, jó melegeget, hogy ne fázzék télen a lábad! Jó lesz?

– Nagyon jó lesz – vidámodott neki a kis szürke nyúl –, bizony nem a legjobb dolog így mezítláb futkosni, különösen tél idején.

S azzal elindult, hogy megkeresse a tündérke papucsát.

Ugrált ide, ugrált oda, hajlongott, szimatolt alaposan, és jól megnézett mindent. Még a borz lakása előtt lévő páfrányfüggöny alá is bekukucskált.

– Mi dolgod itt? – mordult rá álmosan a borz, mert nem kedvelte, ha megzavarták pihenőjében.

– Bocsáss meg, tiszteletreméltó borz – mentegetőzött a kis szürke nyúl –, de a tündérke papucsát keresem. És ha én valamit keresek, akkor mindent megnézek.

– Azt bizony okosan teszed – békült meg a borz –, és ha már amúgy is benne vagy a keresésben, megkereshetnéd az én pápaszememet is, mert anélkül bizony bántja szememet a napfény.

– Megkeresem én szívesen – ajánlkozott a jószívű kis nyúl –, elhiszem bizony, hogy rossz lehet neked pápaszem nélkül.

S ment tovább, ment, szökdelt, bukdácsolt, keresett tovább.

Szembe jött a róka. Letette a tyúkot, amit a szájában hozott, és csodálkozva kérdezte:

– Mit művelsz, te nyúl? Csak ugrálsz ide, ugrálsz oda, mindenüvé bedugod az orrod! Miféle furcsa mesterségre tettél szert újabban?

– A tündérke papucsát keresem – felelte illedelmesen a kis szürke nyúl –, meg a borz pápaszemét. S ha én valamit keresek, akkor mindent jól megnézek.

– Azt bizony okosan teszed – bölintott a róka –, és ha már úgy benne vagy a keresésben, megkereshetnéd az én tarisznyámat is! Látod, számban kell cipeljem a tyúkokat!

– Az bizony gusztustalan lehet – sajnálkozott a jószívű kis nyúl –, de ne búsulj, majd én megkeresem szívesen a te tarisznyádat is.

Azzal keresett tovább. Minden lapi alá benézett, minden kis gödörbe beleszimatolt, minden követ körülugrált. Meglátta lent a pataknál az őz, és nagyon elcsodálkozott.

– Hát te ugyan mit csinálsz? – kérdezte. – Ilyet se láttam még, hogy valaki folyton csak ugrabugráljon ide-oda!

– Én bizony a tündérke papucsát keresem, kedves őz – felelte a kis nyúl –, meg a borz pápaszemét és a róka tarisznyáját. És ha én valamit keresek, akkor mindent jól megnézek. Nem láttad-e véletlenül valamelyiket ezek közül?

Azzal két lábra ágaskodott, gondtelen és nagyon fontoskodva, hogy jobban láthassa az őzet. De az csak a fejét rázta.

– Nem láttam, nem bizony. Azonban elég bolond vagy, ha olyasmit keresel, ami elveszett! Én is elvesztettem az agancsomat, és látod, itt van újra a fejemen, anélkül, hogy kerestem volna!

S ezzel újra odahajolt a patak fölé, hogy tovább gyönyörködjék vadonatúj agancsában.

– Ilyet se hallottam még! – bámult el a kis szürke nyúl és még a füleit is megrázta néhányszor –, de azért én bizony csak keresek tovább, mert megkértek reá.

Azzal ment, szökdösött, bukdácsolt tovább.

A tölgyesben ráröfönt a vaddisznó.

– Hé! Te ott! Te nyúl! Tán megbolondultál, hogy olyan furcsán szökdösöl el-hátra?

– Nem én, tisztelt vaddisznó – felelte illedelmesen a kicsi nyúl. – Csak a tündérke papucsát keresem, meg a borz pápaszemét és a róka tarisznyáját. Bár az őz azt mondta, hogy nem kell keresni azt, ami elveszett, mert magától is megkerül, azért én mégis keresek, mert megkértek reá. S ha én valamit keresek, akkor mindent jól megnézek. Azért szökdösök annyit ide-oda!

– Hát az szép tőled – bölintott a vaddisznó is –, és ha már úgyis annyi mindent keresel, akkor megkereshetnéd az én ásómat is, mert bizony nem a legkellemebb foglalkozás orrommal ásni a földet.

– Bizony az nagyon kellemetlen lehet – sajnálkozott részvétellel a kicsi nyúl –, megkeresem én szívesen az ásódat is, hogy ne kelljen orroddal túrnod a földet.

S ment tovább, ugrált, bekukucsált a lapik alá, kövek mögé, megnézett mindent, jó alaposan.

Közben még összetalálkozott a mókussal, a sündisznóval és a nyesttel. Mindegyik elcsodálkozott, amikor meglátta, és mindegyik megkérdezte, hogy micsoda furcsa új mesterségre tett szert? A kis szürke nyúl pedig mindegyiknek hűségeesen elmondta, hogy ő bizony a tündérke papucsát keresi, meg a borz pápaszemét, meg a róka tarisznyáját, meg a vaddisznó ásóját, s bár az őz ugyan azt mondta, hogy nem érdemes keresni, ő azért mégis keres, mert megkérték reá. S ha ő valamit keres, akkor mindent jól megnéz. Azért ugrál hát olyan különösen.

Erre aztán a mókus is megkérte, hogy keresné meg a diótörőjét, ha már úgy benne van a keresésben. A sündisznó megkérte, hogy keresse meg a tüskéit, amiket elveszített, a nyest pedig rábizta a tegnapi napot, hogy azt is keresse meg, ha már úgy szeret keresni, mert bizony elveszett, ámbár igen nagy szükség lenne reá.

A jószívű kis szürke nyúl ígéretet tett mindegyiknek. A mókusnak, hogy megkeresi a diótörőt, mert bizony nehéz lehet foggal törni a diót. A sündisznónak, hogy megkeresi az elveszett tüskéket, bár nincs egészen tisztában azzal, hogy mire valók. De mindenesetre rossz lehet, ha valakinek szüksége van rájuk, és nincsenek meg. A nyest kívánságán elbámult kissé, mert sehogyan sem tudta elképzelni, hogy

miképpen veszíthette el valaki a tegnapi napot. De azért megígérte, hogy utána néz annak is.

Azzal ment, ugrált, hajlongott, szökdösött, bukdácsolt, kukucskált, szimatolt elé-hátra. S úgy estefelé valóban rá is bukkant a tündérke papucsára. Ott volt, nem is messzire a gyöngyvirágtól. Mindössze egy álmos hangya ráfeküdt aludni, és azért nem lelte meg hamarább.

Vitte nagy örömmel a tündérkének.

– Itt van a papucsod, ugye, hogy megleltem! Mert, ha én keresek valamit, akkor mindent jól meg is nézek! Azért találtam meg!

Hálálkodott a tündérke, odavolt a boldogságtól.

– Várj egy keveset, derék kis nyúl – mondta –, hadd készítsem el én is számodra a jó puha papucsot, amit ígértem!

– Jaj, lelkecském – szabadkozott a nyúl –, nem maradhatok egy percet sem! Inkább visszajövök máskor a papucsért! Rengeteg sok mindent kell még megkeressek!

– Mi mindent? – csodálkozott a tündérke.

– Hogy mi mindent? Várj csak... – azzal a kis szürke nyúl elkezdte felsorolni a dolgokat, egyiket a másik után, mindazt, amit még reábíztak. Olyan fontoskodó ábrázatot vágott ehhez, mint azóta is minden nyúl, amikor erősen gondolkozik.

– Hát először is: a borz pápaszemét kell megkeressem. Aztán a róka tarisznyáját. A vaddisznó ásóját. A mókus diótörőjét, a sündisznó tüskéit és a nyestnek a tegnapi napot...

– Hát azt hogyan? – bámult rá a tündérke a gyöngyvirág leveléről.

– Mit tudom én – rázta meg a kis szürke nyúl a füleit –, de ne zavarj most az ilyen kérdésekkel, mert még elfelejtek valamit...

Azzal sietett is tovább, mert jószívű kis nyúl volt, és nem akarta, hogy a többiek sokáig búsuljanak elveszett holmijuk miatt.

Azóta is folyton csak keres. Ha látod valahol, erdőszélen, tisztáson, figyeld meg: szökdös, bukdácsol, ide benéz, oda benéz, és ha valaki megkérdi, hogy miféle furcsa dolgot művel, akkor leül, és nagy fontoskodva felsorolja mindazt, amit még keresnie kell. Ilyenkor kissé ijedten néz maga elé, mert attól fél, hogy valamit talán elfelejtett.

A papucsot, amit a tündérke ígért neki, azóta régen megkapta már. Megnézheted, ott van a lábán. Nagyon szép szőrpapucs, puha, kényelmes és meleg. Szüksége is van reá szegény kis szürke nyúlnak, hiszen rengeteg sok keresnivalója van még, és papucs nélkül régen megfájdult volna már a talpa a sok ide-oda szökdöséstől.

Gondold csak el: a vaddisznó ma is az orrával túrja a földet szegény, tehát még mindig nincs meg az ásója. A róka tarisznyája se került elő, mert még mindig szájában hordja haza a tyúkokat. Fogával töri a diót a mókus is. Tehát eddig mindössze a borz pápaszemét és a sün tüskéit lelte meg a kis szürke nyúl. (Mert

ugye látod, hogy a borz pápaszemet visel, és a sündisznó hátán ott vannak mind a tüskék?)

Ha azonban a többi elveszett holmit is sorra megtalálja, tehát a vaddisznó ásóját, a róka tarisznyáját és a mókus diótörőjét, szegény kis szürke nyúlnak még akkor se lesz ám nyugta! Szökdösnie kell szegénynek továbbra is, minden lapi alá bekukucskálni, minden kő mögé benézni, minden kis üreget megvizsgálni gondosan, mert hiszen még mindig ott lesz a tegnapi nap, amit a ravasz nyest reábízott!

Azt hiszem okosan teszed, ha te is rábízod azt a ceruzát, amit a múlt héten elveszítettél.

A MÁTYÁS ÉS AZ ŐZ MESÉJE

Jól figyelj ide, mert amit most elmondok, az fontos dolog ám!

Van az erdőben egy madár, amit mátyásnak neveznek, mátyásmadárnak, és más vidéken szajkónak. Ismered bizonyára. Szép kék tollai vannak a szárnyán, bóbítát is visel, és nagyon ügyes, élelmes madár. Okos is. És ebből származott a baj.

A mátyásmadár ugyanis mindent nagyon gyorsan megtanult, amit a manók az erdő népének tanítottak. S nem csupán a saját mesterségét tanulta meg, hanem a másokét is. Figyelte a manókat, ahogy azok a többi madarakat, állatokat taníttatták, mindegyiket a maga dolgára, s mert okos volt és hamar tanult, megtanult olyasmit is, ami nem volt szükséges. Megtanult fészket építeni, éppen olyan szépet, ha nem szebbet, mint a vércse. Mogyorót törni, akárcsak a mókus. Makkot keresni, mint a vaddisznó. Az ölyvtől eltanulta az egerészést, a seregélyektől a kukac-fogást, a vízirigótól a halászást. Mikor pedig a tündérekék füttyülni tanították a madarakat, a mátyás is megtanult mindegyiknek a nótájából valamit. Füttyölt, ha akart, mint a rigó, csacsogott, mint a seregély, és vijjogott, mint a vércse. Ilyen okos és tanulékony madár volt ám a mátyás.

Mindez még nem lett volna baj. A baj abból származott, hogy szorgalmas is volt, meg élelmes is. Hamarabb meglelte a mogyorót, mint a mókus. Hamarabb meglelte a makkot, mint a vaddisznó. A rigó elől elette a legérettebb bogyókat, és ha este a seregélyek fecsegéséből megtudta, hogy valahol jó kukacos helyre bukkantak: hajnalhasadtával ott volt már, megelőzve a rest seregélyeket, és a legkövőbb pondrókat ő falta fel.

Ezért aztán rendre megharagudtak reá valamennyien. Először a mókus ment el panaszkodni az Angyalok Tisztására.

– El kell tiltani a mátyást attól, hogy mogyorót egyék – követelte –, minden mogyorót hamarabb meglel, mint én!

De az Erdő Jó Angyala ezt felelte a panaszra:

– Légy fürgébb, mint ő, és akkor te találod meg a mogyorókat!

Másodiknak a rigó ment el panaszkodni.

– El kell tiltani a mátyást attól, hogy bogyót egyék! A legjobb bogyókat eleszi előlem!

– Légy szemesebb, mint ő – felelte az Erdő Jó Angyala –, és akkor te leled meg a legjobb bogyókat!

– El kell tiltani a mátyást attól, hogy pondrót reggelizzen! – kívánták a seregélyek. – Mire reggel kimegyünk a földekre, ő már ott van, és a legkövérebbeket összeszedte!

– Keljetek föl korábban – felelte az Angyal.

Rendre aztán panaszra ment a vaddisznó a makk miatt, a vízirigó a kishalak és békaporontyok miatt, a vércse az egerek miatt, de az Erdő Jó és Bölcs Angyala elküldte valamennyit azzal, hogy legyenek ügyesebbek és életrevalóbbak, mint a mátyás.

Mivel azonban a seregélyek restek voltak arra, hogy korábban keljenek, a rigó vaksi volt, a mókus pedig mogyorókeresés helyett inkább játszani szeretett, előbb mindnyájan irigyelni, majd pedig gyűlölni kezdték a mátyást, mert korábban kelt, szemesebb volt és szorgalmasabb. Mert neki voltak a legszebb kék tollai, ő ette meg a legszebb mogyorókat, a legérettebb bogyókat, a legkövérebb kukacokat, mert ő volt köztük a legfürgébb, legvidámabb és a legokosabb.

Egy reggel aztán megtörtént a baj.

Azzal kezdődött, hogy előző este a mókus talált egy nagy, szép mogyorót. Lusta volt ahhoz, hogy hazacipelje, így hát elrejtette egy lapi alá. Másnap reggel a mátyás arra járt, és megtalálta. A mókus követelte, hogy adja vissza a mogyorót, de a mátyás nem adta vissza. Erre aztán a mókus kergetni kezdte a mátyást. Meglátta ezt a vaddisznó, és ő is kergetni kezdte, mert haragudott reá a makk miatt. A mátyás kinevette őket, és fölrepült egy fára.

Ekkor ébredtek föl a lusta seregélyek. Amikor látták, hogy mi történik, ők is nekiestek a mátyásnak. Csatlakozott hozzájuk a rigó is, meg a vércse is, és valamennyien, akik valami miatt irigykedtek a mátyásra. Nekiestek bizony mindannyian, és nemcsak a mókus mogyoróját vették el tőle, nemcsak szép és irigylésre méltó kék tollait tépték ki mind egy szálíg, de őt magát is addig verték, amíg lezuhant a fáról.

A fa alatt, véletlenül, ott állott az őz. A szelíd, jószívű kis őz, aki megbotránkozva nézte, hogy mit művelnek szegény mátyással a többiek. Mikor látta véresre tépázva leesni a fáról, odament hozzá, és gyorsan elrejtette a fű közé. Még száraz falevelet is kapart reá, hogy ne lellessék meg.

Már jött is a vaddisznó, csattogó agyarakkal.

– Hol van az a hitvány mátyás? Hadd ropogtassam meg a csontjait!

– Elszaladt arra fölfele – hazudta az őz.

– Miért hagytad elfutni? – mordult rá a vaddisznó, és már indult is fölfelé, hogy megkeresse a szerencsétlen mátyást, és megropogtassa a csontjait szörnyűséges agyaraival.

Jött a menyét.

– Hol az a hitvány mátyás? Hadd szívjam ki a vérét!

– Elszaladt arra lefele – mondta az őz.

– Persze, futni hagytad – dohogott a menyét, és indult is lefele, hogy megkeresse a mátyást, és kiszívja a vérét.

Jött a róka. Szimatolni kezdett.

– Vérszagot érzek, te őz!

– A lábam vérzik – felelte az őz –, megütöttem egy kőben.

– Kényes vagy és előkelő – vicsgott rá a róka –, nem tartozol közénk, futni hagytad az ellenségünket! Várj csak, majd sor kerül rád is...

Azzal ment tovább, hogy felkutassa a mátyást. A mátyás pedig ott reszketett szegény a száraz levélcsomó alatt, amit rákapart hamarjában a jószívű őz. A szelíd kis őz pedig őrizte, gondozta a sebesült mátyást, míg az rendre felgyógyult megint, ott a fű között.

Közben azonban hírül vitték a manók az Angyalok Tisztására, hogy mi történt az erdőn. Az Erdő Angyala pedig összehívta a seregélyeket, a rigókat, a vércsét, a mókust, a vaddisznót meg a rókát, és megkérdezte tőlük:

– Mit tettetek a mátyással?

Azok pedig valamennyien azt felelték:

– Színét se láttuk a mátyásnak!

Az Erdő Bölcs és Jó Angyala nagyon elszomorodott ezen, és azt mondta:

– Restek vagytok és ügyetlenek. Ahelyett, hogy tanulátok és igyekeznétek, csak irigykedni tudtok arra, aki szorgalmasabb és ügyesebb nálatok, és irigységetekben gonoszsgot cselekedtek. Ennél fogva, hogy megbüntesselek benneteket, olyan varázslatot teszek most, hogy amíg világ a világ, emlékezni fogtok erre a napra!

Azzal belekezdett a varázslatba. És ez már igazán nagy és hatalmas varázslat volt. Egyike a legnagyobb varázslatoknak, amit csak valaha is csináltak ezen a földön.

Mert egyszerre, lám, elkezdtek sárgulni a fákon a levelek! Ami azelőtt még soha nem fordult elő. Sárgultak, lehullottak, és kopaszon maradtak a fák. Szél jött és végigsivított a kopasz fák között. Nagy, hideg fellegeket hozott a hátán, s a fellegekből hullani kezdett a hó. Belepte a földet, a fákat, bokrokat, sziklákat, mindent. Ami még azelőtt soha, soha nem fordult elő: tél lett, valóságos tél. Az első tél a földön.

– Így – mondta az Erdő Angyala, mikor elkészült a nagy varázslattal –, most pedig mehettek és kereshettek magatoknak ennivalót kedvetek szerint, ahol tudtok, s ahogyan tudtok. Most majd megtanultok éhezni és fázni. Hadd ismerjétek meg a

fáradtságot és a szenvedést, mert mindeddig bizony nagyon is jó dolgokat volt, s jó dolgokat nem tudtátok illően megbecsülni. Irigyeltétek mástól a nagyobb bogyót? Most nem lesz több bogyó, se kicsi, se nagy. Irigyeltétek mástól a kövérebb pondrót? Most nem lesz semmiféle pondró. Irigyeltétek mástól a szebb makkot, gömbölyűbb mogyorót? Most majd a hó alól, meg a jég alól kell kiássátok ezeket, ha enni akartok. És ez így lesz ezentúl minden esztendőben, újra meg újra, hogy ne jusson többé időtök irigykedésre és gonoszkodásra. Most pedig pusztuljatok a szemem elől, mindnyájan!

Ezeket mondta az Erdő Jó Angyala ott az Angyalok Tisztásán, mely akkorra már fehér volt egészen a hótól. Az állatok és madarak pedig ijedten széledtek szét a megváltozott erdőben.

A rigók nem találtak bogyót sehol, se kicsit, se nagyot. Nem tehettek mást, minthogy fölkerelkedtek ijedten és szomorúan, és elindultak messzire, messzi tengereken túlra, hogy élelmet leljenek maguknak valahol. Kik lusták voltak, gyöngéek, vagy élehetlenek, azok bizony kidőltek hamar, és elpusztultak a hosszú úton. Így jártak a seregélyek is, a vércse is.

A mókusnak nem volt szárnya, hogy elszállhatott volna, mint a madarak, így hát ő nem tehetett egyebet szegény feje, mint hogy kaparta a havat, és kaparta a jeget reggeltől estig, hogy mogyoróhoz jusson valahogy. Éhes volt, fázott, és a lába is megfájdult a sok kaparástól.

A vaddisznó túrta a havat az orrával, túrta a jeget az orrával, hogy makkhoz jusson. Éhes volt, fázott, és sajgott az orra a hótól meg a jégtől.

A mátyás viszont fölgyógyult hamar. Kinőttek rendre a tollai is, és mert ügyes volt, szorgalmas és életrevaló: újra csak megtalálta a legszebb mogyorókat a hó alatt, s a legszebb makkokat a jég alatt, és a legkövérebb pondrókat a fák kérge alatt. De nem éhezett a jószívű kis őz sem, mert ő meg jóllakhatott a bokrok rügyeiből, és nem kellett érte se havat kaparjon, se jeget kaparjon.

Tudnod kell még azt is, hogy azóta a mátyásmadár nagyon hűséges barátja ám az őznek. Valahányszor veszedelem közeledik valahol az erdőn, a mátyás azonnal kiabálni kezd, és addig kiabál, addig lármázik, míg minden állat és minden madár el nem rejtőzött a veszedelem elől.

Ezért aztán már nem irigykednek reá a többiek sem, mert hiszen nekik is hasznuk van abból, hogy a mátyás megkiáltja barátjának, az őznek, a veszedelmet. De nem is lenne idejük többé az irigykedésre, mert rövid a nyár, és sokat kell dolgozzanak, hogy összegyűjthessék maguknak a télirevalót.

Bizony, azóta is minden esztendőben eljön újra meg újra a tél, olyan hatalmas nagy varázslatot csinált az Erdő Angyala azon a napon, hogy megbüntesse vele a gonoszságot.

Látod, aranyom, így van ez ám velünk, emberekkel is. Ezért mondtam el neked ezt a mesét. Valahányszor nagy gonoszságot tesznek az emberek, tél jön reánk is, sokesztendős tél, csakhogy mi másképpen nevezzük ezeket az emberi

teleket. Nyomorúságnak, szenvedésnek, bajnak, rabságnak... sokféle szavunk van reá, de ugyanazt jelenti mind. Az emberek gonosz dolgokat követtek el, és Isten odafönről büntetéssel sújtja a világot.

Te azonban, aranyom, légy olyan az emberek között, mint amilyen az őz volt ebben a mesében, és akkor nem kell félned semmitől.

MESE A MÓKUSRÓL, AKI SZERET VITATKOZNI

Élt a nagy erdőben egy kis veres mókus, aki naphosszat csak a fákon mászkált, s semmi komoly foglalkozása nem volt. Szökdösött egyik fáról a másikra, szaladt a fatörzseken le, szaladt a fatörzseken föl, és módfelett szeretett vitatkozni. Hiába hívta a mókus-papa, hogy segítsen odút vájni a vén vackorfába, hiába hívta a mókus-mama, hogy segítsen télire való mogyorót gyűjteni, ő csak meglengette bojtos farkát, és azt mondta:

– Dehogysis megyek én odút vájni, dehogysis megyek én mogyorót gyűjteni! Majd lelek én odút, ha szükségem lesz reá, majd találok én mogyorót, amikor megéhezem!

– Nem úgy van az – felelte a mókus-papa –, aki nem segít odút vájni, az nem is húzódik meg benne éjszaka, mert ez az igazság.

– És nem úgy van az – felelte a mókus-mama is –, aki nem segít mogyorót gyűjteni, az nem is eszik belőle télen, mert ez az igazság!

– Ohohó! – felelt vissza a nevetlen kis veres mókus. – Mindez nem igazság, nem ám! Az igazság egészen más, s erről most vitatkozni fogunk!

– Tévedsz, fiacskám, én nem érek rá vitatkozni – mérgelődött meg mókus-papa, és hozzávágott fiacskájához egy marék fakorhadékot, amit az odúból kivájt –, és ha neked ez nem tetszik, keress más fát magadnak!

– Bizony, én sem érek rá vitatkozni – mérgelődött meg a mókus-mama is, és ő is hozzávágott fiacskájához egy likas mogyorót –, és ha neked nem tetszik, bizony jól teszed, ha keresel magadnak egy másik fát!

A kis veres mókus kirázta veres bundájából a fakorhadékot, amit a papája vágott hozzá, borogatást rakott a daganatra, amit a likas mogyorótól kapott, amit a mamája vágott hozzá, és amikor mindezzel elkészült, újra meglengette lombos farkát, és azt mondta hetykén:

– Hát akkor elmegyek világgá!

Azzal elment világgá.

Ment, mendegélt. Egyik bükkfáról a másikra, egyik tölgyfáról a másikra, egyik fenyőfáról a másikra. Jó idő múltával egy nagy tisztásra ért. A nagy tisztás közepén egy borzasztó nagy vaddisznó állott, és túrta a gyepet az orrával. A kis veres mókus kimászott a legszélső fenyőfa legszélső ágára, meglengette lombos farkát, és rászólt a vaddisznóra:

– Ha én akkora nagy vaddisznó lennék, mint te, találnék magamnak okosabb mulatságot is, mint hogy az orrommal túrjam a földet!

Csodálkozva nézett föl munkájából a borzasztó nagy vaddisznó, mert ilyesmit neki még eddig soha senki se mert mondani. Fölnézett a fenyőfa ágára, s nagyot rőffent.

– Ki vagy te, semmirevaló, bojtos farkú kicsi fickó? Hö?

– Én a világ legokosabb mókusa vagyok – húzta ki magát a kis veres mókus –, aki azért jöttem el hazulról, mert se apám, se anyám nem akartak vitatkozni velem. Ahelyett hozzám vágtak egy marék fakorhadékot és egy likas mogyorót. Azért szólítottalak meg, hogy vitatkozzak veled!

– Miről akarsz vitatkozni velem? – bámult föl a borzasztó nagy vaddisznó a kis veres mókusra.

– Arról, hogy az orr nem olyasmire való, amire te hasznárod!

A vaddisznó elgondolkozott ezen, aztán megcsóválta rosszállólag a fejét.

– Márpedig én azt hiszem, hogy az én orrom tökéletesen arra való, amire használok. Mert nekem az a dolgom, hogy föltúrjam a gyepet. Ami pedig téged illet, öcskös, azt hiszem valóban igaza volt apádnak meg anyádnak, amikor hozzád vágtak egy marék fakorhadékot és egy likas mogyorót. Mert bizony te vagy a leghaszontalanabb mókus, akit valaha láttam!

Azzal túrni kezdte tovább a gyepet, ahogy az egy szorgalmas vaddisznóhoz illik.

– Veled sem lehet vitatkozni – mondta fölényesen a kis veres mókus –, mert csak egy buta és goromba vaddisznó vagy!

Azzal meglengette lombos farkát, és indult tovább.

Ment, mendegélt. Egyik fenyőről a másikra, egyik tölgyfáról a másikra, egyik bükkfáról a másikra. Míg csak a patakhoz nem ért. A patak partján állt a szarvas, és ivott. A kis veres mókus leugrált a legalsó áig, és rászólt a szarvasra.

– Micsoda butaság ekkora nagy agancsot cipelni a fejedben! Ha a te helyedben lennék, én bizony levetném. Legalábbis akkor, amikor inni akarok.

A szarvas fölnézett a fára, meglátta a kis veres mókust, és elcsodálkozott.

– Ki vagy te, szemtelen kis lombosfarkú fickó? És mi közöd neked az én agancsomhoz?

A kis veres mókus pedig szemtelenül felelte, onnan az ágról:

– Én vagyok a világ legokosabb mókusa, ki azért jöttem el hazulról, mert se apám, se anyám nem akartak vitatkozni velem. Ahelyett hozzám vágtak egy marék fakorhadékot és egy likas mogyorót. Most pedig azért szólítottalak meg, hogy vitatkozzak veled az agancsodról.

A szarvas előbb ivott a patak vizéből, aztán megrázta agancsos fejét.

– Nem hiszem, hogy te lennél a világ legokosabb mókusa – mondta lassan és megfontoltan -, sőt inkább azt hiszem, hogy te vagy a világ legostobább mókusa, akivel valaha is találkoztam, és édesapád is, édesanyád is nagyon helyesen tették,

hogy hozzád vágtak valamit. Az én agancsomról pedig nincs mit vitatkozni, mert az nagyon jó helyen van ott, ahol van.

Azzal átgázolt a patakon, és eltűnt az erdőben.

A kis veres mókus módfelett bosszankodott ezen a beszéden, mert nagyon szeretett volna már vitatkozni valakivel. De nem tehetett egyebet, mint hogy újra meglengette lombos farkát és indult tovább.

Ment, mendegélt. Egyik bükkfáról a másikra, egyik tölgyfáról a másikra, egyik fenyőfáról a másikra. Amíg egy nagy kidőlt fához nem ért, melynek korhadt belsejéből éppen akkor kotorta ki a medve a hangyák tojásait. Megállt újra a kis veres mókus, lemászott a legelső ágra és lombos farkát meglóbálva rászólt a medvére.

– Ha én akkora lennék, mint te, eszembe se jutna, hogy ilyen apróságokkal bajlódjak!

– Miért? – kapta föl fejét csodálkozva a medve. – A hangyatojás nagyon jóízú, és karmaimmal könnyű kivájnóm azokat a korhadt fákból. Apám is, anyám is arra oktatott, hogy minden jóra való medvének ez a foglalkozása!

– Nocsak, ezen lehet vitatkozni! – ugrott le a kis veres mókus a medve elé, a földre –, ezen lehet vitatkozni, hogy mi a foglalkozása egy medvének!

A medve barátságosan ránézett, és megcsóválta a fejét.

– Nem tudom, mit lehetne ezen vitatkozni – mondta békésen –, de még azt sem tudom, hogy ki vagy te tulajdonképpen, te furcsa fickó, aki mindenáron vitatkozni kívánsz velem?

– Én a világ legokosabb mókusa vagyok – düllesztette ki mellét a kis veres mókus –, aki azért jöttem el hazulról, mert sem apám, sem anyám nem akartak vitatkozni velem. Sőt, még hozzám is vágtak egy marék fakorhadékot és egy likas mogyorót. Most pedig azért vagyok itt, hogy vitatkozzak veled a medvék foglalkozásáról. Te azt állítod...

– Várj csak, várj csak – szólt közbe a medve, dörögve –, apád is, anyád is nagyon okos mókusok lehettek, ha nem akartak vitatkozni veled. Igen jól tették bizony, hogy hozzád vágtak egy marék fakorhadékot és egy likas mogyorót. Mert látod, öcskös, így van ez: ha én szeretem a hangyatojást, akkor én szeretem a hangyatojást, s ezen nincs mit vitatkozni. Érted? Ez az én dolgom, és neked semmi közöd hozzá. Vitatkozásra egyáltalában nincs szükség sehol és soha. Mert mindenki azt végzi, ami az ő foglalkozása, és azt eszi, ami neki jó. Érted? És ez így igazán nagyon jól is van

– Ez így egyáltalában nincsen jól – borzolódtott föl a kis veres mókus, ott a medve előtt, a földön –, ez így mindenképpen nagyon is rosszul van. Mert lám, a vaddisznó orrával túrja a gyepet, ami nevetséges dolog, mivel az orr egészen másra való. A szarvas agancsot visel a fején, még akkor is, amikor vizet iszik, ami szörnyű nagy butaság, mivel az agancs nehéz lehet és alkalmatlan. Te pedig ekkora nagy medve létedre nem restelled felnyalogatni a hangyatojásokat, ami inkább csak

cinegének való foglalkozás. Minden butaság, amit ti csináltok, és én azért születtem ilyen okosnak, hogy segítsek rajtatok. Mert ha a vaddisznó lábával kapná föl a gyepet, a szarvas levetné az agancsát, amikor iszik vagy eszik, és te legalábbis sasok és gólyák tojásait keresnéd, ha már tojást kívánsz enni, akkor minden sokkal okosabban lenne!

A medve türelmesen végighallgatta az egészet, még le is ült hozzá, mert a medvék általában szeretik a kényelmet. Aztán lassan és megfontoltan kérdezte:

– Mit mondtál az előbb, fiacskám? Mit vágott hozzád az édesapád meg édesanyád?

– Egy marék fakorhadékot, meg egy likas mogyorót – felelte méltatlankodva a kis veres mókus. – Micsoda éretlen álláspont, ugye?

– Ide figyelj, fiacskám – mondta szelíden a medve, mert a medvék általában nagyon szelíden beszélnek –, én nem egy marék fakorhadékot és nem csupán egy árva likas mogyorót, de ezt az egész korhadt fát, amit itt látsz és egy egész zsákra való sziklakövet vágok a fejedhez, ha el nem tűnsz azonnal a szemem elől! Mert először is semmi közöd hozzá, hogy a vaddisznó mivel túrja a gyepet, mit visel a fején a szarvas, és én kedvelem-e a hangyák tojását, vagy nem. Érted? Másodszor pedig, fiacskám, te vagy a leghaszontalanabb és legsemmirevalóbb mókus, akivel valaha is találkoztam. A harmadik érvemet pedig ne várd meg, azt tanácsolom, mert akkor már mindaz röpül is a fejednek, amit az előbb megígértem. Azon pedig igazán nem lehet vitatkozni, hogy ez a nagy darab korhadt fatörzs, sem azok a jókora szikladarabok amott nem tesznek jót azzal, akinek a fejéhez vagdosom őket.

Ezeket mondta a nagyon szelíd és nagyon jóindulatú medve, és már nyúlt is a mancsával a korhadt fatörzs felé, hogy elkezdje a dobálózást. Szegény kis veres mókus nem tehetett egyebet, mint hogy fölborzolta minden szál veres szőrét, meglengette lombos farkát s feliramodott a legközelebbi fára. Onnan felelt vissza, sértődötten.

– Veled sem lehet vitatkozni! Megsértettél és ha engem megsértenek, akkor megharagszom és elmegek!

Azzal el is ment onnan azon nyomban, és otthagya a medvét a hangyatojásokkal.

Ment, ment, mendegélt. Fenyőfáról fenyőfára, tölgyfáról tölgyfára, bükkfáról bükkfára. Egészen addig, amíg egy nagy rengeteg sziklához ért. A szikla aljában meglátta a nyestet. Éppen azzal foglalkozott, hogy egy kis csikos pelének átharapja a torkát.

A kis veres mókus még sohasem látott nyestet addig, és szerfölött megbotránkozott azon, hogy egy ilyen szép, ügyes állat, ki alig valamivel volt hosszabb, mint ő maga, ilyen csúnya és gusztustalan dologra használta a fogait. Lejjebb ereszkedett hát a fatörzshöz, és megszólította.

– Hallod-e – mondta rosszállólag –, a fogak nem arra valók, hogy másnak a torkát harapjuk el velük!

– Nem-e? – kérdezte meglepetten a nyest. – Igazán azt gondolod, hogy nem arra valók?

– Én igazán azt gondolom – bizonykodott a kis veres mókus, boldogan, hogy vitatkozhat valakivel –, a fogak ugyanis határozottan arra valók, hogy diót, mogyorót és bükkmakkot rágsáljunk velük.

– Igazán? – kérdezte szelíden a nyest, és elengedte a kis csíkos pelét, amit annál is inkább megtehetett, mivel nem élt már szegény. – Igazán? És ki vagy te, ha szabad lenne megkérdeznem?

Fölfújta magát erre a kis veres mókus ott a fa törzsén, fejjel lefelé, hogy minden tekintélyét összeszedje.

– Én a világ legokosabb mókusa vagyok – mondta öntelten –, és azért jöttem el hazulról, mert sem apám, sem anyám nem akartak vitatkozni velem. Egyáltalán senki sem mer vitatkozni velem, olyan okos vagyok! Sem a vaddisznó, sem a szarvas, sem a medve! Csak gorombáskodni tudnak, nem vitatkozni!

– Ejnye, ejnye – csóválta meg a nyest a fejét –, ez bizony sajnálatra méltó dolog. De most jó helyre jöttél, mert én bizony szívesen elvitatkoznék veled.

– Igazán? – szökött lejjebb örömeiben a kis veres mókus a fa törzsén, fejjel lefele, és örömeiben háromszor is meglengette lombos farkát. – Igazán vitatkoznál velem? Végre, végre, találtam hát valakit, aki vitatkozik velem! Találtam egy jóbarátot!

– Nagyon szívesen leszek a jóbarátod – nyújtózott odalent lustán a nyest, és kis csillogó szemeivel ravaszul nézegette a mókust –, nagyon szívesen, hidd el.

– Hát akkor fogjunk hozzá a vitatkozáshoz – kezdte el a kis veres mókus a barátkozást –, én bebizonyítom neked, hogy a fogak nem arra valók, amire az előbb használtad őket. A fogak ugyanis pontosan arra valók, hogy diót rágsáljunk velük, mogyorót rágsáljunk velük, bükkmakkot rágsáljunk velük. Mert, ha a fogak arra szolgálnának, hogy a pelének a torkát harapjuk át velük, ahogy azt te nagyon helytelenül tetted az előbb, akkor mivel ennénk diót, mogyorót és bükkmakkot? Mivel pedig ezeket semmi egyébbel feltörni nem lehet, csupán a fogakkal, magától értetődik tehát, hogy a fogak ezt a célt szolgálják, s nem azt, hogy átharapjuk velük a pelének a torkát. Ez csak világos?

– Hogyne, hogyne – nyújtózott odalent a nyest –, mindez igazán nagyszerű és világos. Befejezted?

– Be – felelte a kis veres mókus elégedetten ott a fa törzsén, fejjel lefelé –, most pedig te következel. Jóbarátom voltál és végighallgattál, így most én is jóbarátod leszek, és végighallgatlak.

– Szóval azt mondd, hogy rajtam a sor? – kérdezte halkan és szelíden a nyest, és lábait lassan maga alá húzta, mint aki ugrásra készülődik. – Hát, ha rajtam a sor, akkor most jól figyelj ide, kedves jó barátom. Én most bebizonyítom neked, hogy az én fogaim mégiscsak pontosan arra valók, amire én használom őket...

És abban a pillanatban felpattant a szikláról, és egyetlen hosszú ugrással fent volt a fa törzsén, a kis veres mókus mellett. Hajszál híján el nem kapta a nyakát. De az sem volt rest, perdült föl nagy sebesen a fára, és onnan nézett vissza ijedten és sértődötten.

– Hé, nem így gondoltam én a vitatkozást, hallod-e?! – veszekedett vissza onnan fentről.

– Én azonban éppen így gondoltam – felelte a nyest –, mert látod, édes jó barátom, én is szeretek ám vitatkozni!

Azzal nekiiramodott ő is a fának, és egy szempillantás alatt fönt volt a tetején, mivel hogy a nyest is éppen úgy tud ám szaladni a fákon, mint a mókus. Nosza, szegény kis veres mókus sem tehetett egyebet, mint hogy meglengette lombos farkát ő is, és uccu neki, nyargalt esze nélkül a nyest elöl, amilyen gyorsan csak tudott. Bükkfáról bükkfára, tölgyfáról tölgyfára, fenyőfáról fenyőfára. S a nyest mindenütt a nyomában, amilyen gyorsan csak tudott ő is, bükkfáról bükkfára, tölgyfáról tölgyfára, fenyőfáról fenyőfára.

Bizony, futnak még ma is, mivel hogy a vitának kettőjük között azóta sincs vége.

Valahányszor kimégy az erdőre, s halkan, lábujjhegyen haladsz a szálason át, láthatod a mókusokat, ahogy mogyorót, makkot rágcsálnak, vagy fejfelé veszekednek egymással a fatörzseken. Ezek mókus-papa és mókus-mama többi gyermekei, akik szorgalmasan végzik a maguk dolgát, ahogy illik.

Ha azonban fent a fák tetején látsz egy eszeveszetten rohanó, ágról ágra szökdelő kis lombos farkú veres mókust, akkor tudhatod, hogy ez az, amelyik világgá ment, hogy találjon valakit, aki vitatkozzék vele. A nyest is ott lesz valahol mögötte, mert a vita még mindig nem dőlt el közöttük, azonban őt aligha látod meg, mert a nyestek nagyon óvatosak ám, és nem szívesen mutatkoznak idegenek előtt.

Mintha mégiscsak szégyellnék egy kicsit, hogy mások torkának az átharapásából kell megélnem.

A HARKÁLY MESÉJE

Ismered a harkályt, ugye? Azt a furcsa, tömzsi madarat, amelyik naphosszat kúszik a fák törzsén fel és alá, kopogtat itt, kopogtat ott, majd nehézkes röpüléssel átszáll egy másik fára, és ott elkezdti ugyanezt? Kúszik föl és alá, kopogtat itt, kopogtat ott? De azt, ugye, már nem tudod, hogy miért cselekszi mindezt? Hát hadd mondjam el!

Ott kezdődik ez a történet mindjárt az erdő létezésének a legelején, amikor az Erdő Angyalának a parancsára a manók tanítani kezdték az állatokat meg a madarakat, mindegyiket a maga mesterségére. Annyi dolguk volt a szegény manóknak ezzel – mert bizony egyik-másik állat meg madár buta volt, és nehezen

tanult –, hogy alig jutott idejük a maguk munkájára, és bizony néha-néha meg is feledkeztek róla. Mint például, amikor a homokszítáló manó elfelejtett homokot szítálni a patak medrébe, és a kistrákok nem volt hova elbújjanak pihenni. Vagy amikor a makkfejtő manó elmulasztotta kifejteni tányérkáikból a makkokat egy reggel, és sem a mókusok, sem a vaddisznók nem találtak egy szem makkot sem aznap. Mindez azonban kicsiség volt ahhoz képest, amikor a csigaház-készítő manó elfelejtette elkészíteni egy este a másnapra való csigaházakat, és amikor reggel a kis csóré csigák előbújtak a földből, nem letek maguknak házat, amibe bebújhattak volna. Úgy kellett szegénykéik szétbarangoljanak a harmatos fűben, meztelenül, világ szegényére!

Let is ebből nagy baj. Egy rigó vitte meg a hírt elszörnyülködve az Angyalok Tisztására. De már akkor vihogva hirdette világgá a keringő vércse is odafönt a nagy szégyent:

– Hihihihih! Csóré csigák a fűben! Hihihih!

Megbotránkozva rebentek össze a madarak. Elszörnyülködve csóválták fejüket az állatok. Ilyesmi még nem történt soha! Minden tisztességes csiga csigaházat ölt magára, mielőtt kimegy a szabadba, és nem kószál világgá csórén! Ki hallott ilyesmit!

Az Erdő Angyala bosszúsán kiáltott be az erdőbe:

– Csigaház-csináló! Merre vagy? Ide gyere tüstént!

De a csigaház-csináló nem jött a hívásra. Hiába kiabálta nevét a Visszhang is, a csigaház-csináló manó nem volt sehol, mintha csak elnyelte volna a föld. Míg végül is az egyik seregélymadárnak eszébe jutott, hogy ott látta a kis manót tegnap délután az erdő alatti völgy fűzfaligetében, lent a folyó mentén. A vadgalambot tanította fészekrakásra.

– Eredj, kis szolgálam, szaladj le sebesen a fűzfaligethez – szólta rá az Erdő Angyala a nyúlra –, és mondd meg annak a haszontalannak, hogy jöjjön haza tüstént, és készítse el a mai napra való csigaházakat!

Szaladt is a nyúl nagy igyekezettel, útja azonban egy káposztáskert mellett vezetett el, és a fiatal káposztalevelek édes illata megütötte az orrát.

– Csak egyet falok belőlük – gondolta –, senki se tudja meg!

Olyan jól ízlett azonban a zsenge káposztalevél, és annyi sok volt belőle, hogy a nyúl bizony megfeledkezett teljesen arról, hogy miért is futott odáig, és addig evett, evett, evett ott a káposztásban, míg megkerekedett a hasa, mint a dob. Akkor aztán lehevert a kerítés tövibe, és el is aludt nyomban.

Várta, várta az Erdő Angyala a csigaház-készítő manót, várták a kis csóré csigák is, hogy majd valaki csak készít számukra illedelmes ruházatot, de bizony telt, múlt az idő, és színe-nyoma se volt a manónak.

– Eridj hát te – szólta rá az Erdő Angyala a sólyomra –, nézd meg, hogy mi történt a nyúllal, meg azzal a semmirevaló manóval!

Szállt is a sólyom sebesen, mint a szél, le a völgy felé. Útközben azonban megpillantott lent a mezőn egy kövér mezei pockot.

– Pillanat alatt végzek veled – gondolta a sólyom –, kár lenne futni hagyni az alkalmat!

Azzal lecsapott a kövér pocokra, és ott helyben föl is falta mindjárt. Úgy jóllakott tőle, hogy röplüni is alig tudott. Beszállt hát egy mezsgye széli sűrű vackorfába, és el is aludt ott tüstént.

Az Erdő Angyala pedig hiába várta a csigaház-készítőt, és a kis csóré csigák hiába vártak ruházatukra. Meg is éheztek bizony a várakozásban, és így aztán szégyenszemre, csórén, ahogy voltak, szerte-indultak ételment keresni. Aki csak látta őket, megbotránkozva csóválta a fejét. Mert ki hallott még olyat, hogy csórén mászkáljanak a csigák mindenki szeme láttára!

Végül is harmadiknak a fecskét küldte le az angyal a völgyi fűzesbe. De már tova délfelé járt akkor az idő, és bár a fecske meglelte ugyan a fűzest, meglelte benne a vadgalambot is, a manó nem volt sehol.

Az történt ugyanis, hogy hiába mutatta meg a manó a vadgalambnak újra meg újra, százszor és ezerszer, hogy miképpen kell szép, biztos és kényelmes fészket építeni, a vadgalamb csak bólintott hozzá, „tudom, tudom”, mondta, azzal lefektetett négy vékony gallyacskát hosszába, négy vékony gallyacskát keresztbe, s ennyi volt az egész. Hiába mutatta a manó újra, meg újra, hogy miképpen kell csinálni, hiába veszekedett, hiába könyörgött, hiába magyarázta, hogy az olyan lapos, semmire se jó fészkekből még a szél is lefújja a tojást, eső is lemossa, a vadgalamb csak bólogatott.

– Tudom, tudom – mondogatta szelíden, azzal fölrakott öt gallyacskát hosszába, öt gallyacskát keresztbe, és kész. Buta volt szegény, nem fogott rajta a tanítás.

Végül is szegény kis manó teljesen kimerült a hiábavaló fáradságban, s otthagya a buta vadgalambot a maga semmirevaló fészkeivel. Minden bizonnyal keresett magának valahol a közelben egy üres fa-odút, ahol békében kialakhatta magát. De hogy hol, azt bizony nem tudta senki.

Vakarta az Erdő Angyala a fejét gondjában. Mi lesz a kis csigákkal? Ha csórén éri szegénykéket az éjszaka, megnáthásodnak, az bizonyos. Meg aztán mi lesz, ha az a semmirevaló csigaház-készítő átalussza valahol az egész napot, és holnap reggel egy újabb csoport frissen született kis csiga csórén marad megint? Ez már igazán világ szégyene lenne!

Hát ahogy ott töpregenek, tanakodnak az Erdő Angyala körül a gondtelt madarak meg a gondtelt állatok, egyszerre csak a legszélös bükkfán, annak is a legtetején, megszólalt a harkály.

– Én ismerem az odvas fákat mind – mondotta –, megkeresem én szívesen a csigaház-készítőt, fel is ébresztem. Mit mondjak neki?

– Azt, hogy itt teremjen tüstént a semmirevaló! – csattant föl az Erdő Angyala türelmetlenül, majd szelíden hozzátette: – Bocsáss meg, jó harkály, a kemény szóért. Nem neked szántam. Hálásak leszünk mindörökre, ha megleled azt a tökéletlen fickót!

– Meglelem én! – rikkantotta el magát a harkály, azzal fölszállt a magasba, és nehézkés, lassú röpkével megindult a völgy füzese felé. Odaérve leszállt a legelső vén fűzfára, és megkopogtatta.

– Kop, kop, kop! Van itthon valaki?

– Huhuhu! Mi a bajod? – huhukkolt föl álmosan a fűzfa odvából a bagoly.

– A csigaház-készítőt keresem – szólt be az odúba a harkály.

– Hagyj nekem békét – huhogott bosszúsan a bagoly –, nincsen itt senki, csak én.

A harkály átröpült a következő fára.

– Kop, kop, kop! Van itthon valaki?

– Itthon vagyok hát! Mit akarsz? – felelte a fa odvából a denevér.

– A csigaház-készítőt keresem!

– Keresd máshol!

A harmadik fában a nyaktekercs lakott. Ő sem tudott semmit a manóról. A negyedikben pelék tanyáztak.

– Hozzánk akart bejönni – mondták a harkálynak –, de amikor meglátta, hogy hányan vagyunk, továbbment.

– Kop, kop, kop... van itthon valaki? – kopogtatta meg a harkály az ötödik fát.

Senki se felelt.

– Kop, kop, kop! Van itt valaki? – kérdezte újra.

Hang se hallatszott bentről. Odakúszott hát az odú szájához, és benézett. Hát biza ott aludt elnyújtózva a csigaház-készítő manó. Szakállát a szemére borította, hogy ne bántsa a beszivárgó világosság.

Most már hangosabban kopogtatott reá a harkály. Még be is dugta hosszú, erős csőrét egy farepedésbe, és olyan lármát csinált ott vele, hogy rossz volt hallani. Ettől aztán fölébredt a fáradt kis manó. Lerázta szeméről a szakállát, és álmosan fölpislogott az odú nyílására.

– Mi az? Mit akarsz?

Mikor aztán átadta a harkály az Erdő Angyalának üzenetét, megszeppent ám a kis manó nagyon.

– Jaj nekem – szepegte –, így megfeledkezem a munkámról! Az a buta vadgalamb az oka...

Sietett is, amilyen gyorsan csak tudott. Szerencsére még idejében elérte az erdőt, és mielőtt a nap lement volna, elkészült a csigaházakkal is, és a kis csőré csigák nem kellett többé fázzanak és szégyenkezzenek.

Meg is dicsérte a harkályt az Erdő Angyala.

– Te vagy a legmegbízhatóbb hírvivőm – mondta. – Téged nevezlek ki mától kezdve az erdő postásának! Hivatalod jeléül itt ez a piros sipka, tedd föl a fejedre, és viseld becsülettel!

Ezt mondta az Erdő Angyala, és átnyújtott a harkálynak egy vadonatúj szép piros sapkát, amit azóta is ott visel a fején télen-nyáron, láthatod magad is. Mert azóta is az erdő postása a derék harkály. Röpül ide, röpül oda az üzenetekkel, kúszik le és fel a fatörzseken, és bekopog az odvas fába.

– Kop, kop, kop! Van itthon valaki?

Valahányszor kopogni hallod, tudhatod azt is, hogy egy manót keres fontos híradással. Talán a homokszitálót, talán a makkfejtőt, talán valamelyik másikat, mert bizony száznál is több manó lakik ám szanaszét az erdő odúiban és mindegyiknek van valamiféle fontos tennivalója, amit ha elmulaszt, baj következik abból.

De lehet az is, hogy újra csak a vén csigaház-készítőt keresi! Mert bizony szegény buta vadgalamb azóta se tanulta meg a fészeképítés mesterességét, és csak egyre azt hajtogatja ma is, hogy „tudom, tudom!” (Hallhatod te is, ha kimégy az erdőbe nyáron.) Pedig bizony nem tudja ma sem, csak öt ágacskát hosszában, öt ágacskát keresztbe, ennyi az egész. Szegény kis manó egészen beleöregedett már a tanításba, és sokszor olyan fáradt, hogy megfélekedzik a csigaházakról. Ilyenkor aztán megesik, hogy csóré csigát látsz reggel a kertben!

Ne neved ki. Nem az ő hibája, hogy csórén maradt. És különben is, a jó harkály már útban van olyankor amúgy is, kopogtatja a fákat szorgalmasan.

– Kop, kop, kop... van itt valaki?

Amikor kopogni hallod, tudhatod, hogy keresi már a csigaház-készítőt, vagy valamelyik más manót.

De amikor azt a furcsa, hangos zakatolást hallod, amit azzal okoz, hogy bedugja hosszú, erős csőrét a farepedésbe, és ott gyorsan ide-oda rázza, amikor ezt a zajt hallod, akkor tudnod kell, hogy meglelte, akit keresett, csupán álmából kell fölébreszteni a naplopót.

MESE A TAVASZ-ÉBRESZTŐ KIS CINEGÉRŐL

Már tudod azt, hogy miképpen keletkezett a tél, mely lefagyasztja az erdő zöldjét, hó alá temeti a mezőket, de azt még nem tudod, ugye, hogy mi okozza a tél végét s a tavasz érkezését? Nos, hadd mondjam el azt is.

Úgy történt ez, hogy amikor az állatok és madarak irigykedése és rosszasága miatt büntetésből az Erdő Angyala elővarázsolta a telet, és a madarak sorra fölkerelkedtek és útra keltek, déli, melegebb vidékek felé – kivéve a mátyásmadarat, ugye, aki miatt mindez történt, és aki elég ügyes és élelmes volt ahhoz, hogy megéljen a jég hátán is –, csodálkozva vette észre az Erdő Angyala, hogy még egy másik madár is ott maradt. Egy egészen apró, fekete fejű, kékes-

szürke tollazatú kis madárka, akinek cinege volt a neve. Felborzolta tollacskaít a hideg ellen, és ugrált ide, ugrált oda, bokorról bokorra, fáról fára, és éles kis csőrével ügyesen kiszedegette a hideg elől megbúvó pondrókat a fakéreg alól.

– Hát te miért maradtál itt, amikor mindenki más elment? – kérdezte az angyal.

– Mert én szeretem itt, szeretem, szeretem! – csivitelte a kismadár, vidáman.

– Nem félsz a hótól, hidegtől?

– Szeretem itt, szeretem! Ami kukac van, megtelelem! – felelte a kismadár.

– S mi a neved? – mosolygott rá az angyal.

– Cinege! Cinege!

– Hát ide figyelj, kis cinege – mondta az angyal, elkomolyodva –, nagy szeretet s nagy hűség lakozik benned, bármilyen apró is vagy. Jutalmat érdemelsz. Tudod-e, mivel jutalmazlak meg? Rád bízom a tavaszt!

Erre már abbahagyta a kis cinege az ugrádozást.

– Hát azt hogyan? – bámult az angyalra.

– Azt úgy – felelte az angyal –, hogy a tavaszt, aki fák gyökere alatt alusza most álmát, semmi egyéb nem ébresztheti föl, csupán egy kis aranycsöngettyűnek a csilingelése. Semmi egyéb, érted? Amíg az a kis aranycsöngettyű meg nem szólal, addig hó borít és fagy dermeszt itt mindent. Azt a kis aranycsöngettyűt pedig neked kell megkeresned, cinege!

– Keresem én! Keresem én! – csivitelte lelkesen a kis cinege. – Csak azt mondd meg, hogy hol keressem?!

– Hát ez nem olyan egyszerű ám, kis cinege – mosolygott az angyal –, mivel mindössze egyetlen ilyen aranycsöngettyű van az egész világon, és azt a hóvirág tündéréje őrzi. Ő pedig, mint a többi virágtündérék is mind, bemenekült a tél elől a föld melegébe, hóvirág gyökerébe. Azt kell hát megtalálnod először is, a hóvirág gyökerét. Föl kell ébresztened, hogy előbújjon a föld alól, s a hóvirág tündéréje csilingelhessen aranycsöngettyűjével, és fölébreszthesse a tavaszt. Nem könnyű feladat ez ilyen kis madárnak. Elvállalod-e, cinege? Rád bízhatom-e a tavaszt?

Tekergette a nyakát a kis cinege a bokor ágán ide-oda, gondolkodott, töprengett, mert bizony nehéz feladatnak látszott, és nagy felelősségnek. Végül aztán mégis csak megrázta tollait vidáman.

– Megteszem, megteszem! – csiripelte nekibuzdulva. – Bíz csak reám, megteszem! Megyek is, megyek is, mert szép a tavasz, szeretem!

S azzal elindult, hogy megkeresse a hóvirág gyökerét. Szökdelt, ugrált fáról fára, bokorról bokorra.

– Mit csinálsz, bolond madár? – kérdezte a fenyőfa. – Eredj és húzdj be egy meleg odúba, mint mások, megvéssz az Isten hidege!

– Nem tehetem! Nem tehetem – csivitelte a kis cinege. – Keresek, keresek, kis csöngettyűt keresek, hóvirágot keresek!

Azzal ment tovább, ugrált, keresett.

– Bolond madár – mordult rá dideregve a mogyoróbokor –, ne mind ugrálj rajtam, maradj veszteg. Aludni akarok.

– Keresek, keresek, hóvirágot keresek! – csivitelte a cinege. – Keresem, míg meglelem!

– Leled a szemed világát – morgott rosszkedvűen a mogyoróbokor –, nem látod, hogy hó takar mindent? Eridj a dolgodra!

– Odamegyek, odamegyek! – felelte vidáman a cinege. – Az én dolgom a tavasz! Keresem, keresem, ameddig csak meglelem!

Az erdő szélén meglátta a róka. Éhes volt, mert lent a faluban zárva tartotta a tyúkokat a gazda a hó miatt, a mező egerei pedig vackukba húzódtak be, a föld alá.

– Mit csinálsz, te szép kicsi madár? – kérdezte a róka, ravaszul.

– Keresek, keresek! – felelte a cinege vidáman. – Aranycsengettyűt keresek!

– Ó, hát ha csak annyi a bajod – mondta a róka –, azon könnyű segíteni. Van nekem csöngettyűm, kölcsön adom neked!

A kis cinege elcsodálkozott.

– Neked is van csengettyűd?

– Van hát. Itt a nyelvem alatt, látod? Gyere, csöngethatsz velem!

– De az angyal azt mondta, hogy a hóvirág csengettyűjét kell megkeresnem – aggodalmaskodott a cinege –, csak az ébresztheti föl a tavaszt!

– Dehogyan csak az – fondorkodott a róka –, az én csöngettyűm hangosabb, mint a hóvirágé. Gyere, próbáld meg, ha nem hiszed!

Már-már azon volt a kis cinege, hogy leszáll a rókához, és megnézi a nyelve alatt a csengettyűt, amikor a kökénybokorban megszólalt a nyúl.

– Oda ne menj hozzá, kicsi madár! Ravasz a róka, vigyázz! Nincsen ökelmének semmiféle csöngettyűje, csak egy nagy éhes torka!

Megbosszankodott ezen a róka, mert már szinte a szájában érezte a kis madarat.

– Megállj, te semmirevaló nyúl, megbánod ezt még!

Azzal beugrott a kökénybokorba, hogy elkapja a nyúl nyakát. De csak a kökénybokor tüskéi szurkálták össze az orrát, mert a nyúl se volt rest, s uccu, nekiiramodott a hólepte mezőnek. A róka meg utána. Azóta is kergeti, ha közben ki nem fáradt.

A kis cinege pedig ment tovább a maga dolga után. Fáról fára, bokorról bokorra, mert bizony fontos nagy felelősség terhelt, hiszen őrajta múltott az, hogy meddig tart a tél, meddig kell éhezzenek és fázzanak az erdő állatai. Kora reggeltől késő estig ott ugrált, szökdelt fáról fára, bokorról bokorra, nap nap után. Benézett ide, benézett oda, és egyre csivitelte:

– Keresek, keresek! Kis csengettyűt keresek! Hóvirág, hóvirág, merre vagy, hóvirág?

Végül is egy vén erdőszéli tölgyfa megsajnálta.

– Ne keresd a hóvirágot, kicsi madár, hiába keresed! Jég alatt, hó alatt, meg se hallja szavadat!

– Honnan tudod? – kérdezte megütközve a kis cinege.

– Onnan, lelkecském – felelte az öreg tölgyfa –, hogy itt alszik a hóvirág alattam. Hó takarja, avar takarja, fekete föld takarja.

– Itt van alattad? – örvendezett a kis cinege. – Hol? Hol?

– Látod azt a kis száraz gallyat a hó tetején? Pontosan ott. De hiába szólítod, úgyse hallja meg.

A kis cinege azért mégis alászállt a hóra, pontosan oda, ahol az a kis száraz gally hevert. Apró kis csőrével húzni, rángatni kezdte a gallyat, míg csak el nem mozdította onnan. Aztán apró kis karmaival kaparni kezdte a fagyott havat, kaparta, kaparta, míg belefájdultak a lábacskaí, és még mindig csak alig kaparászta meg a hó tetejét.

Arra jött a szarvas.

– Hát te mit kapirgálsz a havat, kismadár? – kérdezte jó szívvel. – Lefagy a lábad, lefagy a szárnyad. Fönt a fákon van a te helyed, nem itt a hóban.

– Fel kell ébresztenem a hóvirágot! – lelkesedett a kis cinege. Nála van az aranycsengettyű, mely meghozza a tavaszt! Azért próbálom elkaparni a havat, látod, hogy leszállhassak hozzá, a fagyott föld mélyére!

– Hát ha csak ennyi a baj, azon könnyen segíthetünk – mondta a jó szívű szarvas, azzal fölemelte az első lábát, és nagyot kapart vele a havon. Újra kapart egyet, és csak úgy repült csülke alól a hó mindenféle. Még egyet kapart, és már nem is maradt semmi hó azon a helyen, csak fagyott falevél, és a fagyott falevél alatt fagyott fekete föld. Még rá is lehelt a jó szarvas néhányszor a fagyott földre, hadd olvadjon hamarabb.

– Nos, aztán csak várnod kell, míg kibúvik a hóvirág a föld alól – mondta végül is –, többet már én se tehetek.

Azzal elment, ennivalót keresni a fagyott erdőben.

A kis cinege pedig odaszállt a földre, ahonnan a szarvas elkaparta volt a havat, a nagy tölgyfa lábánál.

– Hóvirág! Hóvirág! Ébredj, ébredj, hóvirág! Kikelet! Kikelet! Csengetni kell, kikelet!

S hát bizony csak addig-addig ugrált, szökdelt, kapirgált és csivített ott egyhelyben, amíg egyszerre csak elődugta kis sápadt fejét a föld alól a hóvirág. Álmosan nézett körül.

– Ki ébresztett föl? Ki zavarta meg álmomat? – kérdezte durcásan. – Hiszen még hideg van! Havat látok mindenütt!

– Én ébresztettelek föl, én! – csivítelte vidáman a kis cinege. – Elég volt a télből, elég volt a hidegből! Rázd meg csengettyűdet, szép kicsi hóvirág, hadd legyen tavasz!

– Hát ha már fölébresztettél, kis madár – mondta a hóvirág-tündérke dideregve –, vessünk bizony véget a télnek, szaporán!

Azzal elővette nyakából kis aranycsengettyűjét, és megrázta ügyesen.

– Csiling-csiling! Csiling-csiling!

S lám, egyszerre csak ránevetett a nap a óra, és a hó olvadni kezdett tőle mindenütt! Megmozdult a patak is, széttörte jégbilincset, csobogni, dalolni kezdett megint, és amerre csak vitte a tavasz híré, kipattant ott nyomban a füzek selymes barkája. Megelevenedett ám az erdő is! A hóvirág csilingelésére előbb a kis kakasmandikó dugta elő ügyelve rózsaszín fejét, majd példáját követte a vadjácint, a dongóvirág és odakint a mezőkön a martilapi, a vadbarack és a kökény. De akkor már ott volt a kis pacsirta is, és meghirdette a világnak a tavaszt. Nagy volt az öröm, akkora nagy, hogy a kis cinegéről meg is feledkezett mindenki.

De te nem feledkezel meg róla, ugye?

Hideg téli időben, ha ablakodon kinézel, és meglátsz odakint egy kis, fekete fejú, kékesszürke tollazatú madárkát ide-oda szökdösni a bokrokon, jusson eszedbe, hogy ő az a kis cinege, aki meg kell lelje számodra a tavaszt. Ha jól odafigyelsz, meg is hallod, amint vidáman mondogatja: „Keresek! Keresek! Kis csengettyűt keresek!”

Jól teszed, ha ablakpárkányodon enni is adsz neki, mert bizony nagy felelősséget hordoz ám szegény kis cinege, hiszen őrajta múlik a tavasz! S ha nem kell közben még élelmet is keresnie, hamarabb megleli a hóvirág búvóhelyét, és korábban lesz tavasz megint. Valahányszor szökdösni látod valahol, figyeld meg jól a szavát. Amikor csak azt hajtogatja egyre, hogy „keresek, keresek, keresek!”, akkor bizony még messzire van a tél vége. De amikor azt hallod vidám kis torkából, hogy „kikelet! kikelet! csengetni kell, kikelet!”, akkor tudhatod, hogy a kis cinege már meglelte a hóvirág tündérekjének rejtekét, és a kis aranycsengettyű hamarosan csilingelni fog valamelyik fa alatt, és téli világodra ráébred a tavasz.

Ha pedig arról kívánnál meggyőződni, hogy igazat meséltem-e: nézd meg jól közelről a hóvirágot, és meglátod benne, pontosan a közepén, az aranycsengettyűt is.

MESE A KÉK HEGYEKRŐL

A nagy irtásról, ahova az őzek hajnalonként legelni kijártak, messzire elláthatott a szem. Széles, nagy völgyek, hullámos dombhátak fölött a távoli hegyekig. Kékek voltak ott messze azok a hegyek, szépségesen kékek. És a fiatal őzek, kik éppen látni tanulták a világot, megkérdezték mindig anyjukat:

– Miért kékek, ott túl, azok a hegyek?

És az özanyák, emlékezet óta, mindig ugyanazt felelték ilyenkor:

– Mert ott nincs farkas, és nincs róka. Nincsenek kuttyák, és nincsenek gonosz emberek. Csak békesség van ott, nyugalom és csönd. Csupa lóhere nő a réteken, és

soha sincsen tél. Szél nem jár arra, és a lomb nem hervad el. Nincsen hó, fagy, csupán jó meleg, nap nap után. Azért olyan kékek azok a hegyek.

– Akkor miért nem megyünk oda? – kérdezte meg erre valamennyi kis őz, emlékezet óta, aki csak ott nőtt föl, a nagy irtáson.

És valamennyi özanya, aki valaha is fiakat nevelt, ezt felelte erre:

– Nem lehet, fiacskám. Nem lehet.

És sóhajtott hozzá, vágyakozó szomorúsággal, ahogy csak özanyák tudnak sóhajtani.

Az özfiak legnagyobb része nem kérdezősködött tovább. Belenyugodtak abba, hogy nem lehet. Őzek voltak, és az őzek sorsa belenyugodni a változatlanba. De minden esztendőben akadt egy-egy a nagy irtás özfiái között, aki tovább nyújtogatta vékonyka nyakát, meresztgette kíváncsi két szemét a kék hegyek felé, és tovább kérdezett.

– Miért nem lehet?

Ilyenkor az özanya, kinek ilyen kíváncsi fiacskája volt, megbotránkozva csapta hátra a füleit, úgy mondta:

– Nem lehet, mert nem lehet!

És dobbantott is hozzá a lábával, ahogy haragos özanyák szoktak. Olyan özfiú, aki ebbe se nyugodott bele, egy ha akadt csak minden esztendőben. Aki megkérdezte:

– Akkor honnan tudni, hogy mi van ott? Ha nem lehetett odamenni és megnézni?

Az özanya, akit ez a kérdés ért, elkomolyodva és nagyon titokzatos képpel ennyit felelt csupán:

– Onnan jöttek volt az őseinek. Valamikor nagyon-nagyon régen.

Többet aztán nem mondott egy szót sem. Ha pedig a fiacskája ebbe se nyugodott bele, és tovább merészelt kérdezősködni, úgy meglökte, hogy menten belesuppant egy tüskés szederbokorba, és alaposan összeszurkálta magát benne. Többet aztán nem kérdezősködött senki a kék hegyek felől, álló esztendőig. Csak bámulták az őzek hajnalonként álmodó nagy szemekkel a távoli kék meseföldet, mely csupa édeslevelű lóherét terem, ahol nincsen farkas és nincsen róka, nincsenek kutyák és gonosz emberek, nincsen szél és nem hull le a lomb. Télen, amikor zúgó fürgeteg kavarta a havat, dideregve húzódtak össze fagyos vackukon az irtás őzei és álmodtak a messzi kék hegyekről. Szemüket lehunyták, hogy ne lássák maguk körül a jeges szürkéséget és gondolatban ott legeltek az örök-napfényes lóheremezőkön, ahol nincsen tél soha, nem fáznak és nem éheznek az őzek.

Így volt ez, mióta csak őzek éltek az erdőben, és nem változott azóta se semmi.

Csak éppen egyszer. Egyszer történt valami.

Egy fiatal őzbak, egyike azoknak, akik nem nyugosznak bele, elhatározta, hogy megkeresi az utat, mely visszavezet a messzi kék hegyekhez.

Kerek esztendőn át készült a nagy útra. Edzette magát. Nagyokat szaladt meredek hegyoldalakon. Árkokat ugrott. Erősítette az izmait.

Tervét nem árulta el senkinek, csak játszótársának, egy másik fiatal őznek. Mikor eljött a tél, és vacogva kaparták együtt a havat élelem után, biztatva mondogatta:

– Meglelem az utat, biztosan meglelem, és visszajövök érted. Nem fázunk többet és nem éhezünk többet. Napos lóheréseken legelünk örökké.

Ha farkas elől bújtak, vagy csahos vadászkutyák kergették őket, így bátorította remegő kis társát:

– Ne félj, ott nem lesz több veszedelem. Ott nincsen farkas, és nincsenek kutyák. Megkeresem az utat, meg én, és visszajövök érted!

Eltelt a tél. Izmos fiatal bak lett belőle. Szürke ruháját levedlette, agancsa is kinőtt. Aztán egy szép, harmatos nyári hajnalon így szólt társához, a karcsú kis őzsutához:

– Most elindulok. Várj reám, mert visszajövök érted, és elviszlek magammal azokba a szép kék hegyekbe, ahol örök a csönd és a nyugalom, nincsen szél és nincs veszedelem, és nem hull le a lomb soha.

Azzal elindult. Ment, ment, szemközt a kék hegyekkel. Völgybe le, dombra fel. Ment, mendegélt réteken, mezőkön át. Patakokon és gerinceken át, ment, ment.

Egy szép napon egy nagy folyóhoz ért. Ahogy ott állt és nézdegélt, meglátott a folyó partján egy vadmacskát. Hevert a napon és ásított.

– Jó napot – köszönt illedelmesen a fiatal őzbak –, hol lehet átmenni ezen a nagy vízen?

A vadmacska ránézett és csodálkozott.

– A vízen? Ott lentebb, a fákon túl. De miért akarsz átmenni?

– A kék hegyekhez megyek – felelt büszkén az őzbak.

– A kék hegyekhez? – bámult rá a vadmacska. – Melyik kék hegyekhez?

– Hát van belőlük több is? – ütődött meg az őzbak.

– Minden hegy kék – felelt a macska és ásított.

– Tévedsz – rázta meg az őzbak a fejét –, amelyiken én lakom, az nyáron zöld és télen fehér!

– Igazán? – álmélkodott a vadmacska. – Azt hittem, hogy csak nálunk van ez így!

Azzal nyújtózott és újra ásított.

Az őzbak megkerülte a fákat, és meglelte a gázlót. Átkelt a folyón. Néhány napra rá a hegyek lábánál volt. Felnézett rájuk, és a szíve boldogan vert.

– Itt vagyok hát végre! Ugye, hogy megleltem az utat? Lent zöld volt a hegy, nem kék. Éppen olyan zöld, mint odahaza. Bükkfák voltak rajta és tisztások. De fönt, egészen fönt, kék volt igazán!

Elindult hát fölfelé.

A tisztásokon fű nőtt, rendes fű. Elvértve akadt lóhere is közte. Nem baj, gondolta magában, ha nem is tiszta lóhere az egész, ahogy anyánk mondta. Fontos, hogy nincs tél, és nincs veszedelem.

Tetszett a hely. Szépek voltak az erdők, és a tisztások is szépek. A forrásoknak jó vize volt. Kiválasztott hát egy szép helyet magának, és ott megtelepedett. Evett, ivott, hevert.

– Jól kipihenem magam – határozta el –, aztán visszamegyek, és elhozom őt is. És mindenkit, aki jönni akar!

Boldog volt. Szeretett volna belekiáltani a világba: Megleltem az utat a kék hegyekhez! Nincs többé tél! Nincs többé éhezés, fázás! Nincs több veszedelem!

Evett, ivott, pihent. Gyönyörködött a beteljesült álomban. Az idő telt. Egy este aztán elhatározta:

– Holnap elindulok vissza.

Azon az estén hűvös szél indult. Éjfél körül megeredt az eső. Reggel is esett.

– Megvárom, míg kitisztul – gondolta.

Várt. Az eső esett. Nyirkos ködrongyok fityegtek a fákon. Szürke volt az ég, szürke volt a föld. Barátságatlan szél süvített az erdőn. Vizes volt minden és hideg.

A fiatal őzbak elszomorodott kissé.

– Úgy látszik, itt is van eső. Nem baj – vigasztalta magát –, de nincsen tél és nincsen veszedelem. Ez a fontos.

Néhány napig esett, aztán egy éjszaka megfordult a szél. Csípősen füttyült a fák tetején, és az égen megjelentek a csillagok.

– Napsütés lesz megint! – örvendezett a fiatal őzbak. – Reggel megmelegszen és indulok!

Hajnalra valóban kisütött a nap. De a fű recsegett, amikor kilépett a tisztásra. Fehér volt, és furcsán recsegett.

Döbbenve hajolt le a fűhöz, és megszagolta.

– Dér... – suttogta – dér!

És ahogy fölemelte a fejét, meglátott egy nyírfát, és a nyírfán néhány sárga levelet. Sokáig állt ott mozdulatlanul, és a sárga leveleket nézte.

Hirtelen tompa ütés érte a lábát, és fülébe csattant egy puskalövés. Egyetlen ugrással a sűrűben volt, és rohant fölfelé. Háta mögött élesen csaholt egy kutya. Futott, menekült, riadt rémülettel. Aztán, valahol messze bent az erdő sűrűjében, megállt. Nézte a lábát. Vérzett. Éles fájdalom szaggatta a sebet. Lehajtott fejjel, sokáig állt ott. Aztán lassan, bicegve lement a patakhoz, belegázolt a vízbe, és sokáig, sokáig állt ott. A kutya már nem csaholt többé. Mélységes csönd ült az erdőn.

Később kisántikált a patakából, bevánszorgott a sűrű szedresbe, és lefeküdt. Napokig feküdt ott, mozdulatlanul. Mikor az éhség lábra állította, bicegett. Evett, ivott, újra lefeküdt. Napokig, napokig.

Közben megsárgultak körülötte a fák, és szellőjáráskor levelek hullottak. Nagy veres foltok lepték el a szedrest is, mintha valami láthatatlan óriás váltott volna keresztül az erdőn. Mire begyógyult a seb, már hószaga volt a szélnek. Kopasz gallyakat zörgettek a fák. Hegyek tetejét hasukkal súrolták a lompos, vándorló felhők.

Lassan megindult lefelé. Mire a sűrűből kiért, szállingózni kezdett a hó is. A szálasban lihegve rohant el mellette egy idegen őz.

– Fuss! Menekülj! – kiáltotta oda rémült lihegéssel. – A túlsó patakban farkasok járnak!

Egy jó darabig együtt futottak, aztán egy gerincen az idegen őz megállt.

– Nem láttalak még erre. Hova való vagy?

– Messzire – felelte a fiatal őzbak, lihegve.

Szeme keresve nézett a távolba, és lám, völgyek és dombok szürke hullámain túl egyszerre meglátta az otthoni hegyek halvány körvonalait.

– Onnan jöttem – mondta, és orrával a messzi hegyek felé bökött.

– A kék hegyekből? – döbbsent rá az idegen őz. Megütődve hallotta a kérdést, és ahogy újra oda nézett, valóban kékek voltak a hegyek ott messze. Az otthoni kék hegyek. Kékek!

– Onnan – bölintott elszorult szívvel.

– Az nem lehet – rázta meg a fejét határozottan a másik –, ott nincsenek őzek. Valamikor az őseink jöttek onnan. Ott nincs farkas, és nincs róka. Nincsenek kutyák, és nincsenek gonosz emberek. Örök a békesség, a nyugalom és a csönd. Csupa lóhere terem a réteken, és soha sincsen tél. Szél nem jár arra, és lomb nem hervad el. Azért olyan kékek azok a hegyek. Hazudsz, ha azt mondod, hogy onnan jöttél.

Azzal megvetőleg elfordult tőle, és elment. Vissza se nézett.

A fiatal bak még állt egy darabig, és bámult, bámult döbbenve a távolban ködlő kék hegyek felé. És egyszerre valami mérhetetlen nagy vágy fogta el, valami fájdalmas és szomorú vágyakozás a régi irtás után, az ismerős szálasok, meghitt tisztások, védelmező sűrűségek után. A patak után, amelynek fodros tükrében először nézegette növekvő agancsát, a sűrű lombú kis fenyő után, melynek védelmében meghúzódni jó volt... És lassan, bicegve, lehajtott fejjel elindult a kék hegyek felé.

A hó akkor még sűrűbben hullott. Mire az erdő aljára ért, már fehér takaró fődte a mezőket is, míg a szeme ellátott, és a puha fehér hópolyhek percek alatt elfödtek a nyomát is, mintha csak arra se járt volna soha.

Fagyos tél volt, mire hazaért. Éhes őzek kaparták fázva a havat.

Bicegve, lassan haladt az irtáson fölfelé. Borzolt volt és sovány. A kis őzsuta messziről meglátta, és örömtől csillogó szemekkel rohant elébe a havon keresztül.

– Hát megtaláltad? Hát igazán visszajöttél értem? Ugye, indulunk máris? Olyan rossz itt! Hideg van, és nincs mit enni! Ugye, elviszel innen az örök napsütésbe, lóherés rétekre, ugye elviszel...?

Az őzbak megállt. Visszanézett a messzi kék hegyekre, és lehajtotta a fejét.

– Anyánknak igaza volt – mondta halkán –, nem lehet odamenni.

Így volt.

És havazott.

MESE A SZÖRNYŰSÉGES NAGY FEKETE SEMMIRŐL

Amikor ez történt, este volt. Igazi, szép, barna-puha nyár végi este, amilyent csak az erdőkben találsz. Kékes párák fődtek a messzi gerinceket, és itt-ott már sárgultak a nyírfák. Ősz közeledett, és az éjszakák megnyúltak ettől rendre, akárcsak az éhes borz farka.

Ezen az estén is, mint minden este, a szarvasok ott váltottak át a meredek sziklakatlan fölött, útban a fenyves sűrűjéből a fenti tisztások felé, ahol még zsenge volt a fű. Elöl haladt a vezértehén, és mögötte, borjaitak nógatva, a többiek. Leghátul a nagy, agancsos bika.

A borjak, mint gyermekek teszik, itt-ott megálltak báméskodni, és a tehenek ilyenkor böktek egyet rajtuk, és terelgették őket előre a megszokott csapáson.

Ezen a bizonyos estén azonban egy kíváncsi kis szarvasborjú valahogy ügyesen és észrevétlenül letért egy szűk kis mellékösvényre, mely egyenesen alávezetett a sziklakatlan sötét mélye felé, amerre szarvasok nem jártak soha. Pillanatok alatt elszakadt a többitől, és ment lefele nagy bátran, a kaland izgalmától dobogó szívvel, a titokzatos, sötét sziklakatlan felé.

A lenyugvó nap szelídbarna fénye hamar elmaradt mögötte. Nyirkos, mohos sziklák vették körül, melynek repedéseibe görcsös kis fák kapaszkodtak, félig alácsüngve a mélységbe, és odalent sötét volt már minden, és félelmetesen titokzatos.

Egyszerre csak különös, susogó hang ütötte meg a kis szarvasborjú fülét. Megállt, hallgatózott. Lehetett volna talán távoli forrás szava is, de mégse volt az. Titokzatos hang volt, szinte félelmetes. A kis szarvasborjú remegő lábakkal állt ott a keskeny sziklacsapáson. Szeretett volna visszafordulni anyjához, biztonságba, de a kíváncsiság nem engedte. Lassan, óvatosan megkerülte az útjában álló nagy fekete sziklát, és ahogy kilépett a mélység peremére, a titokzatos susogás valóságos sustorgó zúgássá növekedett hirtelen, és úgy tűnt, mintha minden oldalról egyszerre jött volna. A kis szarvasborjú lába legyökerezett a rémülettől. S ahogy előrehajolva alánézett a lapos sziklaperemről az alatta lévő mélységbe, szemé megakadt egy nagy fekete rettenetes valamin, mely ott lapult ugrásra készen a sziklafal aljában, és mozgott is, gonosz, alattomos csúszó-mászó módjára, mintha vastag fekete kígyó-forma karjaival ki akart volna nyúlni érte a sziklaperemre.

Felnyögött rémületében a kis szarvasborjú, aztán megfordult, és futott visszafele a keskeny, sötét sziklacsapáson, amilyen gyorsan a lábai vitték, sírva, kiabálva torkaszakadtából, mintha a rettenetes nagy fekete szörnyeteg ott nyúlált volna feléje szörnyűséges fekete mancsaival minden sötét sziklakő mögül.

Rémült segélykiáltásait meghallották odafönt, és a vezértehén megállt, mintha lecövekelték volna. A kisborjú anyja megismerte fiacskája hangját és válaszolt reá, majd magasra emelt fejével, első lábaival nagyokat dobantva megindult vissza, a panaszos hang felé, harcra készen. A bika is megfordult, és agancsát megrázva haragosan belebödült az estébe. Máskor is megesett, hogy hiúz vagy farkas rátámadt hátramaradó szarvasborjakra, de a nagy, hatalmas bika hangjára ijedten iramodtak tova. Mordult hát újra egyet, fenyegetően, de akkor már feltűnt a csapáson a kis szarvasborjú. Lihegve jött, hosszas ugrásokkal, rémülten.

– A szörnyeteg! A szörnyeteg! Majdnem megevett a szörnyeteg!

– Micsoda szörnyeteg? – mordult fel a bika.

A kis borjú akkor már ott volt az anyja mellett s úgy simult hozzá, egész testében remegve.

– Egy rettenetes nagy fekete szörnyeteg! – lihegte. – Ott lent a sziklák alatt!

– Mondtam, hogy ne kószálj el, nem megmondtam? – szidta engedetlen borját az anyja, és elől parancsolóan dobantott lábával a vezértehén.

– Gyerünk, gyerünk! Ne álljunk egy helyben! Rajtunk a sötétség! Odafönt a tisztáson biztosabb!

A menet újra megindult. De most már minden kisborjú anyja oldalához lapulva haladt a csapáson, és a félelem árnyéka ott lesett rájuk minden fa és minden szikla mögött.

A szarvasbika azonban nem követte őket, hanem mély, haragos morgással a torkában, agancsával fenyegetően verdesve a cserjét, megindult visszafele, amerről a borjú jött, hogy tisztességre tanítsa azt a valamit, bármi is legyen az, ami a kisborjút így megkergette. Bánt ő már el farkassal is, hiúzzal is, vadászkutyákkal is nem egyszer. Most se tűrhette el szó nélkül, hogy bármi is a borjait ijesztgesse.

Ment tehát ő is lefele az ösvényen, a kisborjú nyomán. Sötétedett gyorsan. Szél jött szembe vele a katlan mélyéről, nyirkos, hűvös szél. Aztán egyszerre csak ő is meghallotta azt a különös susogást.

– Mi ez? – ütődött meg. De aztán agancsát megrázva megkerülte ő is a nagy, mohos sziklát, és kilépett a mélység fölötti peremre. S abban a pillanatban a susogó hang megnövekedett félelmetesre, betöltötte körülötte az egész katlant, mintha minden irányból egyszerre jött volna. Aztán ő is meglátta odalent a szörnyeteget. Nagy volt, fekete és félelmetes. A sötétben nem lehetett látni, hogy hol volt az eleje, hol volt a vége, melyik volt a feje, melyik volt a farka, de mozgott, csúszott, kúszott és nyúlált feléje innen is, onnan is, mintha száznál is több mancsa lett volna, és közben egyre szortyogott, sustorgott fenyegetően.

– Hörrr... – mordult föl a szarvasbika, aki még életében ilyen félelmetes, szörnyűséges valamit nem látott, és azzal bölcsen megfordult, és fölemelt fejével, gyorsan visszakapaszkodott a sötét katlanból a föcsapásra, és csak onnan lesett vissza, hogy jön-e mögötte az a szörnyűséges valami. Néhány pillanatig úgy tűnt, mintha valami nyúlós feketeség közeledett volna lapulva a fák alatt, de csak az éjszaka volt, más semmi. Azt a különös, félelmetes szortyogást se hallotta többet.

– Hörrr... – mordult fel újra a nagy bika, aztán gyors mozgással indult a csorda nyomán fölfele, biztonságból vissza-visszaesve olykor a sötét ösvényre.

Aznap éjszaka, odafent a források mögötti nagy lapos tisztáson a szarvasbika összetalálkozott a vadkannal, meg a medvével.

– Valami van ott abban a katlanban – mondta nekik, gondteltén –, valami, ami még eddig nem volt erre soha. Valami nagy fekete szörnyeteg. Magam is láttam. Egyik borjamat majdnem felfalta.

– Az én falkám egyik malaca is látta – bólított a vadkan –, reggel odamegyek és megnézem magam is. Veszedelmes szörnyetegeket nem tűrhetünk a közelben.

– Veletek megyek én is – morogta a medve –, az én bocsaim is elkalandoznak néha szedrészés közben. Ellenséget nem tűrhetünk meg a közelben.

– De mi lehet? – tűnődött a szarvasbika, fejét rázva. – Nagyobb, mint húsz hiúzmacska együtt, nagyobb, mint húsz kanfarkas, de nem hasonlít egyikre sem. Nem hasonlít semmire, amit eddig láttam. Nagy fekete teste van, s a karjai olyanok, mint valami hosszú, vastag fekete kígyók, és sok van belőlük! A hangja pedig...

– Sárkányszörnyeteg, az hát – szólalt meg felettük egy vén fán a fülesbagoly.

– Sárkányszörnyeteg? – horkant föl a vadkan. – Mi az?

– Félelmetes, rettenetes, nagy fekete sárkányszörnyeteg – ismételte bölcsen a fülesbagoly a fán –, régi-régi időkben sok volt belőlük. Felfaltak mindent. De miután mindent megettek, és nem volt mit egyenek többé, kipusztultak rendre.

– Medvét is ettek? – bámult föl rá megdöbbenve a medve

– Medvét is, mindent – felelte a fülesbagoly.

– Vadkant is? – kérdezte a vadkan.

– Azt is.

A szarvasbika már meg se kérdezte, hogy ettek-e szarvasbikát a múlt idők eme szörnyűséges sárkányai.

– Talán ha elmegyünk oda hárman, együtt – javasolta aggódalmasan –, talán megijed és másfele költözik? Mit gondolsz, bagoly?

– Hu-hu-hu-hu-hu! – nevetett ezen a maga módján a fülesbagoly, majd szárnyait kitérve nesztelenül tovaszállt a titokzatos éjszakába.

Azok ott hárman a fa alatt összenéztek.

– Tud valamit – morogta a medve –, de nem akarja megmondani...

Alig kezdett pirkadni az ég alja, amikor a medve, a vadkan és a szarvasbika megindult elszántan a sötét sziklakatlan felé. Minden félelmetessége,

rettenetessége és titokzatossága ellenére is úgy érezték, hogy szembe kell nézzenek azzal a szörnyűséges valamivel, aminek félelmetes, rettenetes nagy fekete sárkányszörnyeteg volt a neve, még ha az életükbe is kerül.

A hajnalcsillag még mindig ott sápadozott az égen, amikor a katlan fölé értek. Kísérteties párák lebegtek a fenyvesek fölött, s a szálerdő fekete árnyai lapulva osontak előttük egyre beljebb az erdőbe. A katlant köd borította, vastag, nyúlós köd, és mélységes, titokzatos csönd.

Óvatosan ereszkedtek alá a keskeny, sötét ösvényen. Elöl a szarvasbika, mivel csak ő tudta az utat, mögötte a medve, és hátul a vadkan.

Kavics gurult a lábuk alatt. Megtorpanva figyeltek. Ág recscent valahol. Megálltak újra. Mi volt ez?

Aztán egyszerre csak meghallották azt a titokzatos sustorgást. A szarvasbika megállt az élen.

– Halljátok?

A másik kettő összenézett.

Távoli patakzúgás is lehet – vélte óvatosan a medve.

– Lehet... – bölintott a vadkan.

– Igen? – kérdezte kissé ingerülten a szarvasbika. – Hát akkor gyertek, halljátok meg közelebből is!

Azzal vezette őket tovább, szembe a különös hanggal, lefele a keskeny ösvényen a köd lepte sötét sziklatatlanba. Megkerülték az utolsó, nagy, kiálló mohos sziklatömböt, és kiléptek a mélység peremére. És akkor egyszerre megnövekedett a titokzatos hang, sustorgássá, szinte zúgássá növekedett, és körülvette őket minden oldalról, félelmetesen.

– Röff! – horkant föl elszántan a vadkan. – Bárki is vagy, felhasítom agyarammal a hasadat, ha a közelemben mersz jönni!

– Umpf! – mordult nagyot a medve. – Bármilyen is vagy, úgy megcsaplak a mancsommal, hogy minden csontod porrá válik!

– Böööö! Bő! Bő! – bödült alá a bika is a sötét, ködös katlanba –, fölnyársallak az agancsommal!

De odalentről nem felelt egyéb, csak a sustorgó, titokzatos zúgás.

– Ott van ni – suttopta a bika –, látjátok azt a nagy feketeséget? Mozog...

Lenéztek, és bizony ott volt! Tisztán ki lehetett venni a félhomályban a szörnyűséges, félelmetes fekete valamit.

– Lesben áll...! – suttopta a medve.

– Ugrásra készül talán – vélte a szarvasbika, és biztonság okáért maga elé hajtotta nagy éles-hegyű agancsát, hogy abba ugorjon, ha ugrani akar.

– Csak be ne kerítsen – aggodalmaskodott a vadkan, s ahogy ide-oda forgatta a fejét, mintha a sötét, ködös sziklafalak üregeiben mindenütt ott lapult volna valami feketeség –, talán nem is egy van, hanem több, azért jön a hang mindenfelől...

Álltak ott a sziklaperemen elszántan, és vártak. Telt az idő, semmi se történt. Csak a titokzatos sustorgás vette körül őket minden oldalról, és alant, a szürkület ködében, ugrásra készen lapult a félelmetes ellenség, a nagy, fekete, rettenetes sárkányszörnyeteg.

Aztán egyszerre csak megvilágosodott fölöttük a gerinc. A felkelő nap arany sugarai elsöpörték odafent a szürkületet, és a fák teteje kigyúlt, fényesre. Hűvös szél indult valahonnan, és széttépte a ködöket. Pillanatok alatt megvilágosodott alattuk is a sziklakatlan. A szemközti gerinc szikláiról visszapattant néhány napsugár, aláhullt a mélybe és megcsillant egy kis vízesés fehér habos, sustorgó vizén. A nagy, félelmetes feketeségnek pedig nyoma se volt sehol. Mintha felszívódott volna a semmibe. Csak nyirkos sziklák voltak odalent, borzalmas szederbokrok, néhány kis sovány nyírfa, tiszta vizű forrás, és a forrás alatt a kicsi vízesés.

– Elbújt előlünk, megijedt – mondta a vadkan –, barlangba bújt.

De hiába néztek erre meg arra, nem volt barlang sehol.

– Elkergettük – jelentette ki büszkén a szarvasbika.

– Minden csontját széttörtem volna – bizonykodott a medve.

Azzal visszamentek, mindegyikük a maga családjához, és büszkén meghirdették győzelmüket a Nagy Szörnyűséges Fekete Valami fölött, ami bizonyára nem volt egyéb, mint az a félelmetes sárkányszörnyeteg, amiről a fülesbagoly szólott volt.

Mi azonban tudjuk, ugye, hogy a valóságban semmi se volt ott, csupán a félelem maga? A félelem, mely szívet szorít, megbéklyózza a gondolatot, és az elképzelés lázában szörnyetegekké növeszti az árnyékokat.

Ha tehát az erdőn jársz, vagy az emberek között bárhol, és egyszerre csak úgy érzed, hogy valami sötét, félelmetes árnyék nehezedik reád, jusson eszedbe ez a mese. Mert bizony igaz mese ám ez!

Elképzelésünk, a félelem hatása alatt, megtölti olykor körülöttünk a világot szörnyűséges nagy fekete valamikkel. Mihelyt azonban a valóság fényes napsugara megvilágítja félelmünk sziklakatlanait, kiderül, hogy ami ott volt és ijesztgetett minket, az bizony nem egyéb, mint egy szörnyűséges nagy fekete semmi, mely semmivé válik abban a pillanatban, amikor a Jóisten sugara reáveti fényét.

AZ ARANYMADÁR

És most, kedvesem, mielőtt éjszakába menne át az este, és egymásnak nyugodalmassal jó éjszakát kívánnának, hadd mondjak még el egy utolsó mesét. Nem is mesét: igaz történetet. Mint ahogy mindaz, amit eddig elmondtam neked, nem mese volt tulajdonképpen, hanem csupa valóságos, igaz történet. Mert valóságos igaz ám, hogy él az erdő, élnek benne a fák és a virágok, és hogy az állatok és madarak beszélnek egymással meg a fákkal. Való igaz az is, hogy vén Csönd bácsi

mohaszakállban apró kis csigák mászkálnak, és az Angyalok Tisztásán is megleled valahol jól elrejtve az erdők között. Igaz a kék hegyek története is, Bulámbuk, a vén gombacsináló, mindaz, amit elmondtam neked, szintiszta igaz. Most pedig jól figyelj ide, hadd mondjam el az utolsó igaz mesét.

Volt egyszer, nagyon régen, egy kisfiú. Ott élt valahol messze keleten, erdők és hegyek között egy kicsike országban, amelyikről ma már alig tud valaki, és amelyiknek Erdélyország volt a neve.

Ott nőtt föl ez a kisfiú, abban az országban, az erdők között. Az erdő tanította meg látni, hallani, érezni. Játszótársai az őzek voltak, és a kisnyulak. Barátai a fák, virágok, pillangók.

Látó-ember volt. Értette a fák beszédét, a patak suttogását. Időnként átment az Angyalok Tisztásán is, és az angyalok megtöltötték a szívét szeretettel, jószággal, békességgel, és mindazokkal a drága kincsekkel, amiket a Jóisten az ember számára ajándékol adott.

De amikor a kisfiúból nagy fiú lett, érte jöttek a városból a gyűjtő-emberek, és elvitték magukkal, hogy dolgozzék nekik. Elhurcolták messzire, nagy városok kőházai közé, és nem engedték többé szabadon. Majd jöttek a rontó-emberek, elfogták, megkötözték, hogy ameddig csak él, szolgálja őket.

Pedig odahaza várta ám az erdő. Várták a fák, az őzek és a pillangók. A visszhang, a patak, a csönd. A virágok nyíltak, elhervadtak. Vándormadarak jöttek, vándormadarak mentek. De a fiú mégsem tért vissza.

Mikor aztán már nagyon-nagyon sok idő eltelt, és a fák újra zöldek voltak, a rétek virágain pillangók kergetőztek, és Visszhang ott ült kék ruhájában a sziklákon, és versenyt dalolt a madarakkal: az erdő elhatározta, hogy üzen érte. Előhívta legkisebb szolgáját, a fenyőszagú szellőt, és azt mondta neki:

– Eridj, szolgám, és keresd meg az én barátomat. Járd végig a völgyeket mind, az emberek kőházait mind, és mondd meg neki, bárhol is találod: üzeni az erdő, hogy hús árnyékkal várják haza a fák. Neki gyűjtik illatukat a virágok. Érte tanulják új dalaikat a madarak. Mesét kíván csobogni fülébe a patak. Hívják az őzek, nyulak, mókusok. Jöttét lesi az ösvény. Mondd, hogy jöjjön, siessen, érte üzen az erdő!

Perdült a szellő, és tovaszállt.

Az erdő pedig készült a fogadtatására. Friss záporral mosta tisztára a fák leveleit. Feldíszítette a virágokat harmatos ékszerekkel. Mohaszőnyeget terített az ösvényre, a hazatérő lába alá.

Aztán eltelt egy nap. Egy második nap. Egy harmadik. Az erdő várt.

Negyednapra hazatért a kicsi szellő. Fáradt volt és poros.

– Megtaláltad-e? – kérdezte az erdő.

S a szellő felelt:

– Megtaláltam. Poros, piszkos kőházak rengetegében. Fáradt és szomorú.

– Jön? – kérdezték izgatottan a fák, virágok, madarak.

– Nem jöhet – sóhajtott a szellő. – Láthatatlan láncokkal megkötözték. Nem jöhet.

A fák szomorúan lehajtották ágaikat. A patak sírni kezdett. A virágok elsápadtak. A csönd sóhajtott.

Másnap szélnek eresztett az erdő egy kis bolyhos felhőcskét.

– Eridj, és mondd meg neki, hogy ne hallgasson a gyűjtő-emberekre, ne féljen a rontó-emberektől, tépje szét láthatatlan láncait, és jöjjön. Neki akar tetszeni a harmatsöpp a fűszálak hegyén. A pillangók betanulták új táncaikat. Mondd, hogy jöjjön, siessen. Hívós az árnyék. Illatos a pázsit. Harangvirágok köszöntik az estét. Az élet szép. Eridj.

Elszállt a felhőcske, és teltek a napok. Sok idő múltával tért meg csupán. Tépetten, rongyosan, szürkén. S mondta:

– Fájt a szíve, amikor meglátott, és könnyű volt a szemében. De a láncokat gonosz varázslat rakta reá, és nem bír velük. Kormos, szennyes körengetegben raboskodik. Nem jöhet.

Sírni kezdett a kicsi felhőcske, sirtak a fák, a virágok, a rétek. Elhallgattak a madarak is, és az őz bánatosan elvezette fiait a legsötétebb katlan sűrűjébe.

Ekkor az Erdő Jó Angyala, ott fent az Angyalok Tisztásán, elővett egy kis aranykalitkát, és az aranykalitkából kiengedett egy színarany madarat.

– Eridj hát te – parancsolt rá az angyal. – Törd meg a gonosz varázslatot, és hozd őt vissza közénk. Eridj!

Azzal föllendítette a levegőbe.

Az aranymadár szállt. Előtte járt a szellő, és mutatta az utat. Fehér felhő kísérte odafent. Így értek el a városig.

A szellő megmutatta, melyik az ablaka. Az ablak előtt egy szomorú, satnya utcai fa állott.

Az aranymadár fölszállott a fa legtetejére, megrázta tollait és nagyot füttyentett. És abban a pillanatban kinyílt magától az ablak.

Az aranymadár újra füttyentett. De olyan csodálatos szépen, hogy a rab az ablakhoz szaladt, és csodálkozva nézett ki az utcára. Meglátta az aranymadarat a fa tetején. És abban a pillanatban, amikor meglátta, csodálatos szép varázslat történt. A láthatatlan láncok lehullottak róla.

Csak állt az ablakban, nézte az aranymadarat, és hallgatta a füttyét. Aztán nevetni kezdett. De a szeméből könnyek ömlöttek, lassan megtöltötték a szobát, kiömlöttek az utcára, végigfolytak az utca kövein, és amerre folytak, ragyogó-tiszta ösvényt mostak a városon végig, a gyűjtő-emberek és rontó-emberek között, varázslatos ösvényt, melyet nem léphetett át senki sem, akinek tisztátalan volt a szíve.

Az aranymadár még füttyentett egyet, majd megrázta szárnyait, és felröppent a levegőbe. Keringett egyet, aztán lassan szállani kezdett keletnek. Az ember

pedig, aki rab volt, elindult utána, ujjongó szívvel és felszabadultan, a könnyek bűvös ösvényén, hazafele.

Így történt ez, lelkecském, éppen így.

Amikor majd megnősz, és a gyűjtő-emberek téged is elvisznek magukkal, és a rontó-emberek rád bilincselik láthatatlan láncukat, akkor egy szép napon magad is megtudod, hogy ez a mese az utolsó szóig igaz.

Amikor már nagyon fáradt leszel, és nagyon céltalannak érzed a sorsodat: egyszerre csak érted üzen az erdő.

Először csak egy kis szellővel, mely csak úgy végigsurran melletted az utcán. Fenýóillatából már alig érezhetsz valamit, de meghallod mégis, amikor a füledbe súgja:

– Üzeni az erdő, hogy árnyékkal várnak rád a fák... illatukat neked gyűjtik a rét virágai... jöttödet lesi az ösvény... jöjj, siess...!

Fájva dobban meg tőle a szíved. Torkodat fojtogatja a honvágy. De nem mehetsz. Nem eresztenek a láncok, a láthatatlan láncok, amiket rád raktak a gonosz varázslatok.

Aztán meglátsz egy felhőt, egy kicsi bolyhos fehér felhőt az égen, és tudni fogod, hogy újra üzent érted az otthoni erdő. Látni fogod emlékezetedben a régi tájakat, és úgy sajog valami benned, mint még soha addig.

Végül aztán meghallod ablakod alatt az aranymadár füttyét. Ablakod magától kitarul. És ott ül majd a fán, és hazahív otthonod drága aranymadara: a sárgarigó.

Valami megpattan benned akkor. Szemedből elötörnek a könnyek, lemossák rólad a láthatatlan láncokat, kiömlenek az utcára is, és végigfolynak a köveken, bűvös ösvényt mosva lábaid elé az emberek között. És te elindulsz majd ezen az ösvényen. Keletnek, mindig csak keletnek, amerre a sárgarigó hív.

Így.

Most aludj jól, a mese véget ért.

A fák is alszanak már odakint.